

MEMORIE VAN ANTWOORD

(Ingezonden bij brief van 12 november 1970)

Nr. 8

Alvorens in te gaan op de inhoud van het voorlopige verslag willen de ondergetekenden hun erkentelijkheid uitspreken over het feit dat dit verslag op een zodanig tijdstip is vastgesteld dat de mogelijkheid blijft behouden dat de in het wetsontwerp vervatte voorzieningen op 1 januari 1971 kracht van wet krijgen. Met het oog hierop hebben de ondergetekenden zich van hun zijde beijverd zo snel als enigszins mogelijk was de onderhavige memorie van antwoord te zenden. Hoewel de ondergetekenden zich er van bewust zijn dat de over en weer betrachte spoed niet leidt tot een ideale werkwijze, zouden zij het op hoge prijs stellen indien toch de verdere parlementaire gang van het wetsvoorstel er toe zou leiden dat de beoogde ingangsdatum wordt gerealiseerd.

Bij de waardering, welke de vaste Commissie voor Financiën heeft uitgesproken voor de vele arbeid van de commissie-Hofstra en van de Vereniging van inspecteurs van 's Rijks belastingen, sluiten de ondergetekenden zich gaarne aan.

A. Inleiding

Algemeen

Het voorlopig verslag heeft de ondergetekenden wel duidelijk gemaakt dat het ontwerp van wet vrij algemeen met gemengde gevoelens is ontvangen. De veelheid van onderwerpen, welke in het ontwerp zijn vervat, heeft daar ongetwijfeld toe bijgedragen. In het algemeen mogen de ondergetekenden wel stellen dat met het streven tot vereenvoudiging, dat bij de meeste onderdelen een belangrijke rol heeft gespeeld, wordt ingestemd, maar dat op belangrijke punten van de uitwerking van mening wordt verschild, ook tussen de groepen van leden onderling.

Het heeft de tweede ondergetekende daarom des te dankbaarder gestemd dat vele leden aanleiding hebben gevonden hun erkentelijkheid tot uiting te brengen voor de door hem ontplooiende activiteit om op verschillende terreinen van het belastingrecht tot vereenvoudiging te komen.

Terecht merken verschillende leden op dat hier sprake is van een incidentele wijziging van de Wet op de inkomstenbelasting 1964. De ondergetekenden zouden daarbij echter niet het door deze leden gemaakte onderscheid tussen vereenvoudigingen en wijzigingen willen overnemen. Ook door het aanbrengen van vereenvoudigingen wordt een belastingwet – incidenteel – gewijzigd.

Teneinde de overzichtelijkheid van hun antwoord te bevorderen hebben de ondergetekenden de bij dit wetsontwerp aan de orde zijnde algemene problemen in een aantal afzonderlijke punten ingedeeld.

a. Late indiening

Naar aanleiding van de door verschillende groeperingen van leden geuite teleurstelling over de late indiening van het wetsontwerp, merken de ondergetekenden op dat ook zij gaarne hadden gezien dat de indiening aanzienlijk eerder had plaats gevonden. Hun streven was er op gericht dat het ontwerp nog vóór het zomerreces zou worden ingediend, doch zij zagen zich hierin ernstig belemmerd door de omvangrijke taak waarvoor zij stonden, onder meer in verband met de voorbereiding

van andere inmiddels eveneens bij de Staten-Generaal ahangig gemaakte wetsontwerpen alsmede door de omstandigheid dat het advies van de commissie-Hofstra inzake de aftrek van persoonlijke verplichtingen, buitengewone lasten en giften eerst in juni 1970 kon worden uitgebracht. De ondergetekenden zien zeer wel in dat mede door deze omstandigheid – waarbij gevoegd het door vele leden in dit verband gesignaleerde feit dat met het budgettaire effect reeds in de ontwerp-rijksbegroting 1971 is rekening gehouden en het feit dat de loonbelastingtabellen voor 1971 geruime tijd tevoren moeten worden gereedgemaakt – de taak van de Kamer bij de beoordeling van dit wetsontwerp geen gemakkelijke is. De ondergetekenden vragen evenwel begrip voor de moeilijke situatie waarin zij en hun ambtenaren bij de voorbereiding van het onderhavige wetsontwerp hebben verkeerd.

Enige verlichting van hun op dit punt toch wel wat bezwaarde gemoed putten de ondergetekenden uit de wetenschap dat op een aantal onderdelen er reeds eerder rapporten zijn gepubliceerd en dat de literatuur zich reeds lange tijd met de verschillende onderwerpen heeft bezig gehouden. Hierdoor is een snellere oordeelsvorming mogelijk dan anders het geval zou zijn geweest.

b. Omvang van het ontwerp

Verschillende andere leden betreuren het, dat de ondergetekenden geen gevolg hebben gegeven aan de enige malen in het verleden in de Kamer uitgesproken wens om niet te veel wetsvoorstellen bijeen te voegen en tegelijk door de Kamer te doen behandelen. Verschillende leden waren van mening dat aan een aantal wijzigingen niet valt te ontkomen, maar dat bij andere toch wel een vraagteken kan worden gezet. De ondergetekenden willen er daarbij op wijzen dat een wijziging van de regeling der buitengewone lasten met ingang van 1971 onvermijdelijk is. Wat de andere voorstellen betreft is een herziening wel niet noodzakelijk maar toch wel bijzonder gewenst. Zij wijzen in dit verband op het grote belang uit een oogpunt van vereenvoudiging, ook voor de fiscus, van de voorgestelde regeling van de reiskosten, en van de eigen woning en van de verhoging van de aanslaggrens. De voorgestelde wijziging van de regeling van de gehuwde werkende vrouw geeft weliswaar slechts een geringe vereenvoudiging, terwijl de voorgestelde zelfstandigenaftrek niet tot vereenvoudiging leidt, maar deze twee voorstellen komen tegemoet aan een sterke aanranding om op dit terrein maatregelen te treffen. Van verschillende kanten wordt zelfs aangedrongen op nog verder gaande maatregelen.

Tenslotte wijzen de ondergetekenden er nog op dat het pakket zodanig is gekozen, dat het op een – gezien de budgettaire gevolgen van de verschillende onderdelen – betrekkelijk gering verschil tussen de positieve en negatieve elementen na, budgettair neutraal is. Het budgettaire aspect moet uiteraard mede een rol spelen bij het opstellen en beoordelen van pakketten.

c. Budgettaire gevolgen

De in het wetsontwerp vervatte voorstellen beogen elk op zich niet een bepaald budgettair gevolg in het leven te roepen, en evenmin de totale belastingdruk dan wel de druk van de loonen inkomstenbelasting te wijzigen. Dit geldt niet voor één van de voorstellen, nl. dat tot wijziging van de zgn. autofictie. Afgezien hiervan vertoont het complex van voorstellen per saldo een tekort, waarmee uiteraard in de begrotingsopzet voor 1971 moet worden rekening gehouden. Hier speelt niet het element van onzekerheid van het moment van invoering, zoals bij de in dit verband door verschillende leden ter sprake gebrachte belastingen van het rechtsverkeer. Uitgangspunt van het onderhavige wetsontwerp is, en moet ook blijven, dat het gaat om een wijziging van de belastingstructuur, en niet van de belastingdruk. In dit licht zullen ook wijzigingen van de voorstellen moeten worden gezien. Zo deze tot een hogere of een lagere opbrengst leiden zal deze in de belastingssfeer en niet in de uitgavensfeer moeten worden gecompenseerd.

Het vorenstaande houdt mede in dat de gedachtenlijnen die verschillende leden trekken bij hun beoordeling van de budget-

taire aspecten van het wetsontwerp als beginpunt hebben een zeker misverstaan van de verbanden tussen structurele wijzigingen en hun budgettaire gevolgen.

d. Vereenvoudiging

De ondergetekenden maken de mening van vele leden dat het belang van vereenvoudiging moet worden afgewogen tegen het offer dat daarvoor van individuele contribuabelen wordt gevraagd, tot de hunne. Het is juist deze afweging waarvoor de wetgever staat, welke de op zichzelf gezien zo noodzakelijke vereenvoudigingen van de belastingwetgeving tot zulk een moeilijke aangelegenheid maakt.

Terecht wordt door verschillende andere leden opgemerkt dat het bij de vereenvoudiging gaat zowel om de belangen van belastingplichtigen als om die van de belastingdienst. Aan de zijde van de belastingplichtigen gaat het daarbij in de eerste plaats om een verlichting van de aan de belastingheffing verbonden nevenverplichtingen, bij de inkomstenbelasting in het bijzonder de werkzaamheden verbonden aan de invulling van het aangiftebiljet. Aan de zijde van de belastingdienst gaat het om de bevordering van een zo doelmatig mogelijke werkwijze. Daarbij staat niet zozeer voorop het verlichten van de taak van deze dienst, maar het scheppen van de mogelijkheid dat deze dienst haar taak zodanig verricht dat geen vertragingen – die ook voor belastingplichtigen bezwaarlijk plegen te zijn – optreden en bovendien de rechtvaardigheid zoveel mogelijk wordt gediend, door het uitvoeren van de noodzakelijke controle. De ondergetekenden hebben met instemming kennis genomen van hetgeen verschillende andere leden omtrent het laatstbedoelde aspect van het vereenvoudigingsvraagstuk en de gevolgen van verwaarlozing daarvan naar voren brengen. De ondergetekenden vestigen in het bijzonder de aandacht van verscheidene leden op deze kant van de zaak, nu naar de indruk van deze leden het vereenvoudigingsaspect van de voorstellen sterker werkt ten behoeve van de belastingdienst dan ten behoeve van de contribuabelen. In de kern van de zaak is dit, zoals uit het voorgaande blijkt, geen echte tegenstelling. Overigens is het directe belang dat verschillende van de voorstellen ook uit een oogpunt van vereenvoudiging voor de belastingplichtigen hebben niet gering. De nieuwe regelingen van het reiskostenforfait, het buitengewone lastenregime en de eigen woning betekenen een vereenvoudiging voor de belastingplichtigen. Zeer duidelijk kan een dergelijk vereenvoudigingsaspect ook worden geconstateerd bij het voorstel tot verhoging van de aanslaggrens, de afschaffing van de omslag van o.a. persoonlijke verplichtingen en de wijziging van de procedure voor teruggaaf van voorheffingen.

Ongetwijfeld zijn meer vereenvoudigingen denkbaar. In de memorie van toelichting is reeds vrij uitvoerig ingegaan op de wenselijkheid van de invoering van een zgn. verkorte aangifte, mogelijk gemaakt door ruimere toepassing van forfaits. Een dergelijke verkorte aangifte zou uit een vereenvoudigingsoogpunt voor grote groepen van belastingplichtigen bijzonder belangrijk zijn. Zoals in de vorenbedoelde memorie is uiteengezet is dit door de belastingverlichting die de forfaitering van aftrekposten voor grote groepen zou betekenen een te kostbare zaak. De ondergetekenden zijn de vele leden erkentelijk, die in dit verband hun begrip tonen voor het feit dat op zichzelf bijzonder wenselijke en de doorsnee burger sterk aansprekende vereenvoudigingen op budgettaire overwegingen moeten afsluiten. Dat de Regering, na het advies van de Commissie-Hofstra te hebben gevraagd een aantal suggesties die aan de contribuabelen ten goede komen van deze commissie niet heeft overgenomen, is dan ook niet zo merkwaardig als verscheidene leden – die toch wel met het dekkingsaspect rekening willen houden – veronderstellen. Afgezien van de meer principiële overwegingen die bij de bespreking van de onderdelen van het wetsontwerp nog aan de orde zullen komen, kunnen immers bij de nodige afweging van belangen de ogen niet worden gesloten voor de budgettaire aspecten.

De ondergetekenden onderschrijven de stelling van deze leden dat de verfijningen die voor vereenvoudiging in aanmerking zouden kunnen komen veelal het gevolg zijn van de hoogte

van het tarief van de inkomstenbelasting. Hoe hoger het tarief, hoe sterker de noodzaak tot verfijning zich doet gevoelen. Dit is dan ook één van de redenen waarom een verdere verzwaring van de druk van deze belasting zoveel mogelijk moet worden voorkomen, en op den duur naar mogelijkheden van verlaging zal moeten worden gezocht. Voorlopig zal de druk echter wel niet zo veel lager worden dat de verfijningen waarom het hier gaat geheel zullen kunnen worden geschrapt. Voorshands zal moeten worden volstaan met pogingen de desbetreffende regelingen beter hanteerbaar te maken.

Het komt de ondergetekenden met verschillende andere leden dan ook voor dat het streven naar vereenvoudiging zijn natuurlijke grenzen vindt in de mate van vergroving die gezien de hoge tarieven en de steeds ingewikkelder wordende maatschappij, nog aanvaardbaar is. De ondergetekenden zijn evenwel van oordeel dat mede in aanmerking moet worden genomen de mogelijkheid om door middel van een aanmerkelijke werkbesparing voor de belastingdienst te komen tot een hogere graad van rechtvaardigheid bij de uitvoering van de belastingwetgeving.

Het vraagstuk van de vereenvoudiging is op fiscaal terrein één van de moeilijkste. Het wordt nog gecompliceerd door het feit dat het behalve budgettaire- en rechtvaardigheidsaspecten nog andere aspecten heeft, zoals dat van de frustraties van de burger tengevolge van de ingewikkeldheid. Naar aanleiding van een desbetreffende vraag van verschillende andere leden merken de ondergetekenden op dat zij nog geen gelegenheid hebben gehad zich te bezinnen op de vraag of het mogelijk is een vruchtbaar wetenschappelijk onderzoek op dit punt te bevorderen.

Rechtvaardigheid

Zoals van vele zijden wordt onderstreept is bij structurele wijzigingen met vereenvoudigingsaspecten van veel belang de afweging tussen doelmatigheid en rechtvaardigheid. In dit verband menen de ondergetekenden er goed aan te doen nog eens te wijzen op het feit dat een wijziging die voor bepaalde belastingplichtigen een verzwaring betekent niet altijd een vermindering van rechtvaardigheid behoeft in te houden. De ondergetekenden merken dit op omdat zij een dergelijk geluid hier en daar in het voorlopig verslag menen te beluisteren. Het tegendeel kan waar zijn. Dit hangt er van af hoe de voorafgaande situatie moet worden beoordeeld. Er kan door bepaalde ontwikkelingen een bepaalde onrechtvaardigheid zijn gegroeid, een bevoordeling van bepaalde groepen tegenover anderen. Waar het immers gaat om zoveel mogelijk rechtsgelijkheid tussen alle groepen is in een dergelijk geval handhaving van de bestaande bevoordeling onrechtvaardig tegenover anderen. Bepaalde verzwaringen kunnen dan dus vergroting van rechtvaardigheid betekenen. De schatkist als zodanig is daar in zoverre niet bij betrokken, dat het hier niet gaat om de nodige belastingopbrengst. Bij de rechtvaardigheid betreft het een billijker verdeling van eenzelfde belastingdruk tussen de belastingplichtigen. Het feit dat de tarieven van de inkomstenbelasting te hoog zijn mag geen aanleiding zijn om slechts bepaalde groepen van belastingplichtigen voordelen toe te kennen. Een te hoge druk kan wel aanleiding zijn tot een verlichting over de gehele lijn, door verlaging van de inkomstenbelastingtarieven, maar dat blijkt helaas nog steeds moeilijk te realiseren.

Een ander punt dat bij structurele wijzigingen als de onderhavige niet mag worden vergeten is dat aftrekregelingen – zoals die voor ziektekosten – niet mogen worden aangewend om te komen tot herverdeling van inkomsten, door de aftrek voor hogere inkomens relatief te verkleinen. Hoe men ook over herverdeling van inkomens door middel van de inkomstenbelasting moge denken, in ieder geval zijn daarvoor niet geschikt regelingen voor aftrek van kosten die door vele belastingplichtigen niet worden gemaakt.

e. Technische problemen

Van verschillende zijden is de vraag gesteld welke technische problemen zullen rijzen wanneer in het wetsontwerp wijzigin-

gen zouden worden aangebracht. Het gaat hierbij om de wijzigingen welke ook voor de loonbelasting van belang zijn en welke tijdig vóór 1 januari 1971 aan de inhoudingsplichtigen bekend moeten zijn, willen zij daarmee met ingang van die datum rekening kunnen houden. Het voor dit doel bestemde drukwerk – loonbelasting- en premietabellen, de wijzigingen van de handleiding voor loonbelasting en premieheffing, de aanwijzingen voor de werknemers, enz. – dient daartoe begin december voor verzending gereed te zijn, hetgeen betekent dat wat de loonbelasting- en premietabellen betreft, de noodzakelijke voorbereidingen voor het drukken thans reeds definitief zijn afgesloten en dat wat de andere drukwerken betreft 26 november 1970 de uiterste datum is. De situatie is wat de tabellen betreft zo dat voorbereid zijn tabellen die zijn afgestemd op de goedkeuring van het wetsontwerp op het voor de tabellen relevante punt van het arbeidskostenforfait en tabellen die zijn afgestemd op continuering van de bestaande regeling op dit punt. Beide stellen tabellen zijn gebaseerd op het inkomstenbelastingtarief 1971 – neergelegd in *Stb.* 1969, nr. 554 – terwijl voorts in beide stellen de voorgenomen conjuncturele 3-percentsverhoging is verwerkt. Zou het op dit laatste punt betrekking hebbende wetsontwerp 10 940, niet of niet tijdig worden goedgekeurd, of zouden relevante wijzigingen in het onderhavige wetsontwerp worden aangebracht, dan is de enige mogelijkheid dat onvervuld de nodige wettelijke voorzieningen worden getroffen, opdat de thans geldende tabellen nog gedurende een aantal maanden van 1971 van kracht kunnen blijven. Voorts moet dan formeel mogelijk gemaakt worden dat de eventuele onjuiste loonbelastingheffing gedurende die maanden zo goed mogelijk wordt gecorrigeerd in de loonbelastingtabellen van de overige maanden van het jaar 1971.

f. Structurele wijzigingen in de toekomst

Naar aanleiding van de vraag op welke andere onderdelen naar hun mening structurele wijzigingen zullen moeten worden voorgesteld, merken de ondergetekenden op dat in de korte spanne tijds welke hun tot het einde van hun huidige ambtsperiode rest, van hen, afgezien van voorstellen naar aanleiding van de resultaten van de commissie-Van Soest (vergelijking van de belastingheffing van zelfstandigen met die van loontrekkenden) en van de commissie-Van Franeker (fiscale aspecten van het sparen), geen voorstellen voor structurele wijzigingen meer kunnen worden verwacht. Het wil hun dan ook weinig opportuun voorkomen dat zij een opsomming geven van wijzigingen die naar hun oordeel, in de toekomst nog aan de orde zullen moeten worden gesteld, nog daargelaten dat dergelijke uitspraken zich slechts tot de naaste toekomst kunnen uitspreken. Wel kunnen de ondergetekenden in dit verband mededelen dat op hun departement een aantal onderwerpen in studie is, zonder dat zij daarmee echter te kennen willen geven dat het resultaat van deze studie zal moeten uitmonden in voorstellen tot wetswijziging. De hierbedoelde onderwerpen betreffen onder meer de maatregelen ter vervanging van het instituut van de investeringsaftrek en de richtige heffing en proefprocedure, waarover de commissie-Hofstra inmiddels advies heeft uitgebracht. Voorts zij in dit verband herinnerd aan de studie die wordt verricht door de commissie-Hofstra (bonus en claims) en aan het – ook in een rapport van de Vereniging van inspecteurs van 's Rijks belastingen behandelde – vraagstuk van de vereenvoudiging, dat bij voortduring aandacht zal blijven vragen.

Overigens willen de ondergetekenden hieraan toevoegen dat in de komende tijd ook nog werkzaamheden zullen moeten worden verricht ter afronding van reeds tot stand gekomen wetgeving.

Tot besluit van dit algemene gedeelte van deze memorie merken de ondergetekenden op dat op verschillende in het voorlopig verslag onder *Algemeen* aan de orde gestelde punten hierna in deze memorie zal worden ingegaan. De ondergetekenden hebben hierbij op het oog onder meer de in het voorlopig verslag opgeworpen vraag naar de mogelijkheid van wat wordt genoemd de verkrouting van het woningbestand als gevolg van de met betrekking tot de eigen woning voorgestelde regeling.

De verkorte aangifte en andere voorgenomen vereenvoudigingsmaatregelen

De instemming welke verscheidene leden hebben betuigd met de beschouwingen in de memorie van toelichting ten aanzien van de verkorte aangifte zijn voor de tweede ondergetekende een aansporing om het onderzoek naar de mogelijkheden om op het punt van de aangifte tot vereenvoudiging te komen, met kracht voort te zetten. Met betrekking tot de technische uitvoering van de aangiftebiljetten, waarover deze leden een opmerking maakten en welke uitvoering op zichzelf geen verband houdt met de verkorte aangifte, merkt de tweede ondergetekende het volgende op. De mechanische bewerking van de aangiftebiljetten waarbij deze door een computer rechtstreeks van naam en adresgegevens worden voorzien, wat bij de belastingdienst tot een aanzienlijke werkbeparing heeft geleid, maakt het bij de huidige apparatuur noodzakelijk dat de biljetten in de rug worden gelijmd. Proeven hebben aangetoond dat deze gelijmde rug niet tot moeilijkheden behoeft te leiden voor de contribuabelen. Zo past het biljet ondanks de harde rug wel in de schrijfmachine.

In de memorie van toelichting sprak de tweede ondergetekende de hoop uit dat hij de definitieve resultaten van het ingestelde kwantitatieve onderzoek omtrent het gebruik dat van de bestaande aftrekposten en forfaits wordt gemaakt, nog in de loop van dit jaar met een toelichting ter kennis van de Kamer zou kunnen brengen. Als gevolg van de vele werkzaamheden waarvoor het hem ter beschikking staande ambtelijke apparaat in verband met het omvangrijke wetgevingsprogramma stond en staat, is het niet waarschijnlijk dat deze hoop in vervulling zal gaan. Dit houdt in dat het zeker niet mogelijk is deze resultaten — zoals enkele leden vragen — nog vóór de mondelinge behandeling van het onderhavige wetsontwerp ter kennis van de Kamer te brengen.

De verschillende leden die met bijzondere belangstelling hebben kennis genomen van de studie van forfaits en die het zouden toejuichen indien de tweede ondergetekende nog vóór het einde van zijn huidige ambtsperiode de Kamer zou inlichten over de resultaten daarvan en de daarop te baseren voorname, moet hij op grond van dezelfde omstandigheid antwoorden niet met zekerheid te kunnen zeggen of hij daarin zal kunnen slagen.

De tweede ondergetekende is er zich terdege van bewust dat de door verschillende andere leden ter sprake gebrachte problematiek rond een eventuele verruiming van de mogelijkheden tot navordering bijzondere moeilijk is. Momenteel bestaat bij hem geen voornemen om op korte termijn voorstellen dienaangaande te doen. Wel gaat bij hem echter steeds sterker leven de gedachte dat het in onze huidige maatschappij waarin aan de stijgende behoefte aan collectieve voorzieningen, niet of nauwelijks kan worden tegemoet gekomen zonder dat de belastingdruk stijgt, toch eigenlijk niet meer verantwoord is dat aan een belastingplichtige aan wie een te lae aanslag is ontleend doordat de fiscus een gedane aangifte niet heeft gecontroleerd, de te weinig geheven belasting moet worden gelaten. Het moet naar de mening van de tweede ondergetekende mogelijk zijn tot een verruiming van de navorderingsmogelijkheden te komen waarbij zowel de belangen van de fiscus en dus die van lastenopbrengend Nederland, als die van de individuele contribuabelen bij een grote mate van rechtsbescherming en rechtszekerheid, op optimale wijze worden behartigd.

Niet voorgestelde voorzieningen

Van de meeste wijzigingen die in het wetsontwerp worden voorgesteld vormt, zoals in de memorie van toelichting is gesteld, vereenvoudiging een van de hoofdthema's. In dit licht gezien achten de ondergetekenden weinig aanleiding in de aanhef van artikel 57, eerste lid, van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 „meer dan f 1000” te vervangen door: f 1000 of meer, zoals vele andere leden vragen. In de praktijk is niet gebleken dat de formulering „meer dan f 1000” tot moeilijk-

heden aanleiding heeft gegeven, terwijl de ondergetekenden er ook geen belangrijk bezwaar in zien dat ongevals- en invaliditeitsuitkeringen in een aantal gevallen op f 1001 worden gesteld. Ook in de door bedoelde leden gesignaleerde omstandigheid dat de bestaande formulering voor kleine houders van reeds uitgegeven rentespaarbrieven minder prettig werkt, kunnen de ondergetekenden, mede gelet op de voorgestelde schrapping van de inkomsten uit rentespaarbrieven in de opsomming van de inkomensbestanddelen waarop het bijzondere tarief van toepassing is, geen aanleiding vinden de gevraagde wetswijziging te bevorderen.

De aandrang van verscheidene leden tot verhoging van de bejaardenaftrek, zulks in verband met verschillende sedert 1967 opgetreden factoren, heeft de ondergetekenden niet tot het besluit gebracht een dergelijk voorstel in het wetsontwerp op te nemen. Zij brengen in herinnering dat bij de Wet van 18 december 1969 (Stb. 554) het bedrag van de bejaardenaftrek met 11 pct. is verhoogd en dat in het ontwerp van wet inzake een jaarlijkse bijstelling van het tarief van de inkomstenbelasting en de loonbelasting (zitting 1969-1970 — 10 789) is voorgesteld de hoogte van deze aftrek jaarlijks bij te stellen aan de hand van de in dat wetsontwerp omschreven tabelcorrectiefactor.

De door verschillende andere leden ter sprake gebrachte onbillijkheid inzake het niet verrekenen van de dividendbelasting welke betrekking heeft op dividend dat is betaalbaar gesteld op geschonken dividendbewijzen, is naar de mening van de ondergetekenden weggenomen door de uitspraak van het Gerechtshof te Arnhem van 18 maart 1970, waarbij het Hof besliste ten gunste van verrekenbaarheid bij de schenker. Hoewel deze beslissing naar het oordeel van de tweede ondergetekende niet in overeenstemming is met het arrest van de Hoge Raad van 12 juni 1957, is de uitspraak door hem uit beleidsoverwegingen niet aan het oordeel van de Hoge Raad onderworpen. De ondergetekenden hebben niet in overweging op dit punt een wetswijziging voor te stellen.

De ondergetekenden gevoelen thans niet de behoefte een wijziging voor te stellen om de werkings sfeer van artikel 27, tweede lid, van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 uit te breiden tot de gevallen waarbij sprake is van het vestigen van een tijdelijk recht van vruchtgebruik of vruchtgenot van aandelen. Een voorziening op dit punt met het doel het effect van het vestigen van tijdelijke vruchtgebruiken ongedaan te maken, is geenszins een eenvoudige zaak. De ondergetekenden zijn overigens van mening dat het hier om een aangelegenheid gaat die mede in het kader van een regeling op het stuk van richtige heffing en fraus legis dient te worden bezien. Zij zijn dan ook voornemens aan de vestiging van tijdelijke vruchtgebruiken aandacht te besteden bij de bestudering van het advies dat de commissie-Hofstra inzake richtige heffing en proefprocedure heeft uitgebracht.

Verscheidene leden, daarin bijgevallen door enkele leden, vragen naar de stand van zaken met betrekking tot het spaarloon. De ondergetekenden mogen erop wijzen dat deze aangelegenheid zeer recentelijk nog aan de orde is geweest, nl. bij de Algemene politieke en financiële beschouwingen rijksbegroting 1971. Bij deze gelegenheid heeft de Regering toegezegd de rapportage door de commissie-Van Franeker ten eerste te bespoedigen en uitdrukking gegeven aan haar vertrouwen rond de jaarwisseling haar standpunt ter zake te kunnen bepalen en zo spoedig mogelijk daarna met voorstellen te komen. De bij de commissie-Van Franeker in behandeling zijnde problematiek behoeft niet te worden betrokken in de beschouwingen van de commissie-Van Soest, omdat eventuele voorstellen van de commissie-Van Franeker — overeenkomstig de haar verstrekte opdracht — het bevorderen van het vormen van besparingen zowel bij werknemers als bij zelfstandigen, zullen inhouden. De overwegingen die hebben geleid tot invoering van de zelfstandigenaftrek, welke wel in de beschouwingen van de commissie-Van Soest wordt betrokken, moeten overigens los worden gezien van de problematiek die speelt bij bevordering van het spaarloon. Alleen uit dezen hoofde al bestond er geen

aanleiding de commissie-Van Franeker – de ambtelijke interdepartementale werkgroep besparingen – te raadplegen.

De vraag van verschillende andere leden of overwogen is in het kader van dit wetsontwerp een voorstel te doen om een beperkt bedrag – een aantal leden dat dit onderwerp eveneens aansnijdt, spreekt van een aparte belastingvrije voet – aan inkomsten uit vermogen vrij te stellen van inkomstenbelasting, beantwoorden de ondergetekenden bevestigend. Het vóór en tegen van een dergelijke maatregel afwegend, hebben zij evenwel gemeend geen voorstel dienaangaande te moeten doen. Ongetwijfeld zou een vrijstelling van een zeker bedrag aan vermogensinkomsten een niet onbelangrijk vereenvoudigingsaspect hebben. Ook in andere opzichten heeft zulk een vrijstelling inderdaad aantrekkelijke kanten. De tweede ondergetekende heeft in zijn rede ter gelegenheid van de opening van het nieuwe hoofdkantoor van de Spaarbank Centrale Volksbank op 27 februari 1969 – vermoedelijk wordt deze rede bedoeld door de leden, die een te Tilburg gehouden rede ter sprake brachten – te kennen gegeven dat een vrijstelling van een bedrag aan vermogensinkomsten hem in zeker opzicht wel zou aanspreken. Hij wees daarbij echter reeds tevens op een aantal bezwaren waarvan wel het belangrijkste is dat zulk een vrijstelling geen enkele betekenis zou hebben voor belastingplichtigen die geen vermogen hebben, maar soms met grote inspanning, een bedrag aan neveninkomsten uit extra-arbeid verwerven. Uit het recente vraaggesprek, afgedrukt in FEM (Financieel-Economisch Magazine) van 14 oktober 1970 kan blijken dat naar zijn mening de bezwaren van zulk een vrijstelling overwegen. In bedoeld vraaggesprek vermeldde de tweede ondergetekende reeds dat een vrijstelling van vermogensinkomsten tot een bedrag van f 1000 een budgettaire offer zou vergen dat in de orde van grootte van 200 mln. ligt. Bij een vrijstelling van f 400, van f 100, f 250 of f 500 zou het budgettaire verlies onderscheidenlijk liggen in de orde van grootte van 120 mln. en van resp. 35, 80 en 140 mln. De tweede ondergetekende verwerpt nog niet ten volle de gedachte dat een vrijstelling van vermogensinkomsten – tot een met het oog op het rechtvaardigheidsaspect en de budgettaire consequenties beperkt bedrag – een plaats zou kunnen vinden onder de maatregelen welke in het kader van de verkorte aangifte overwogen moeten worden. Bij de bestudering van de mogelijkheden op dit punt zal ook aan de bedoelde vrijstelling de nodige aandacht worden geschonken. Hij verwacht echter dat, het rechtvaardigheidsaspect even ter zijde latend, zal blijken dat de winst aan doelmatigheid niet zal opwegen tegen het budgettaire offer.

Naar aanleiding van de opmerking dat een vrijstelling van vermogensinkomsten het sparen zou stimuleren, merken de ondergetekenden nog op dat in het kader van het bezitsvormingsbeleid – waar al een vrijstelling wordt gegeven voor spaarpremie en of spaarwinstaandeel van de werkgever, welke in de meeste gevallen met de premie ingevolge de Algemene Premiespaarwet of de premie ingevolge de Jeugdsparwet kan cumuleren – nu eenmaal aan specifiek gerichte, en daardoor meer doeltreffende en minder kostbare, maatregelen de voorkeur is gegeven boven een veel grovere maatregel als een vrijstelling van vermogensinkomsten. Wat betreft het door deze leden naar voren gebrachte aspect van een vrijstelling van vermogensinkomsten als compensatie voor de geldontwaarding, merken de ondergetekenden op dat zij gelijk bekend mag worden verondersteld de voorkeur geven aan een meer algemene correctie van de gevolgen van de geldontwaarding door louter nominale inkomensstijgingen te onttrekken aan de werking van de progressie in het tarief van de inkomstenbelasting en de loonbelasting. Doordat deze inflatoire meerprijs wordt gerestitueerd, kan daarin geen dekking – ook niet voor een deel – worden gevonden voor de bepleite vrijstelling.

Ten aanzien van het door een aantal leden ter sprake gebrachte vereenvoudigingsaspect van een vermindering van het aantal invorderingstermijnen bij de inkomstenbelasting, merken de ondergetekenden op dat, gelet op de bestaande praktijk, beperking van het aantal betalingstermijnen slechts in geringe mate tot vereenvoudiging zal leiden. Ook thans wordt voor een

belangrijk deel in twee termijnen betaald, hetzij gekoppeld aan de uit ervaring bekende, thans geldende vervolgingstijdstippen, hetzij in twee gelijke delen. In deze gevallen brengt een vermindering van het aantal invorderingstermijnen derhalve geen vereenvoudiging. Anderzijds biedt de huidige regeling enige vrijheid aan diegenen die voorkeur geven aan een wat meer gespreide betaling. In een geautomatiseerde ontvangersadministratie zoals deze binnen afzienbare tijd mag worden verwacht, zal het aantal betalingstermijnen en het aantal betalingen geen rol van grote betekenis spelen.

Naar aanleiding van de vraag van deze leden of de Regering ook overwogen heeft een begin te maken met een integratie van kinderaftrek en kinderbijslag, delen de ondergetekenden mede dat deze problematiek, welke bezwaarlijk kan worden losgemaakt uit een complex van op elkaar inwerkende regelingen waartoe onder meer delen van de sociale wetgeving en de studiekostenfinanciering behoren, al geruime tijd de aandacht van de Regering heeft. Dit mogelijke afwijking van het instellen van de Commissie Studiekostenfinanciering (Commissie-Andriessen) welke onder andere de opdracht heeft te onderzoeken in hoeverre, eventueel door herziening van de terzake bestaande regelingen, harmonisatie tussen kinderaftrek en kinderbijslag enerzijds en studietoelagen anderzijds mogelijk is. Daarnaast is door de Ministers van Sociale Zaken en Volksgezondheid, Onderwijs en Wetenschappen, en Financiën op 9 maart 1970 aan de Sociaal-Economische Raad een adviesaanvraag gezonden betreffende de door de Commissie Harmonisatie Studiesteun (Commissie-Van Dijck) uitgebrachte voorstellen. De opdracht van deze Commissie was na te gaan of op korte termijn en met een zo gering mogelijke afwijking van de huidige materiële verhoudingen vereenvoudiging mogelijk is in de wijze waarop bij de vaststelling van rijksstudietoelagen rekening wordt gehouden met uitkeringen op grond van de algemene regelingen inzake kinderbijslag en met de fiscale regelingen inzake kinderaftrek. In afwachting van het advies van de Sociaal-Economische Raad en het rapport van de Commissie-Andriessen – de Commissie streeft er naar dit rapport voorjaar 1971 uit te brengen – komt het de ondergetekenden onjuist voor over het vraagstuk van een integratie van kinderaftrek en kinderbijslageregelingen thans een uitspraak te doen.

Naar aanleiding van de door een lid voorgestane uitbreiding met betrekking tot de aftrekbaarheid van de in artikel 35, tweede lid, letter c, vermelde kosten van vermogensbeheer in die zin dat ook de kosten van het invullen van het aangiftebiljet voor de inkomsten- en vermogensbelasting tot de aftrekposten zouden gaan behoren, merken de ondergetekenden op dat een dergelijke aftrek – welke vooral aan de hogere inkomens ten goede zou komen – niet afstuit op een specifiek van departementswege gehandhaafde opvatting. Het is nl. vaste jurisprudentie dat de kosten voor de verzorging van aangiften voor de inkomsten- en de vermogensbelasting alsmede de kosten van het verzamelen van de daarvoor benodigde gegevens niet als kosten van vermogensbeheer zijn aan te merken, aangezien deze kosten betrekking hebben op werkzaamheden die naast het eigenlijke vermogensbeheer staan. De ondergetekenden zijn van mening dat de kosten verbonden aan het invullen van het aangiftebiljet voor de genoemde belastingen een geheel ander karakter hebben dan de kosten van vermogensbeheer, immers hun oorzaak vinden in het vervullen van een op de burger rustende verplichting, en evenals de verschuldigde belasting zelf, in de sfeer van de inkomensbesteding liggen. Zij gevoelen dan ook niet voor een wetswijziging – de aftrekbaarheid kan immers niet door een ruimere interpretatie worden bereikt – die ertoe strekt de vorenbedoelde kosten op het inkomen in mindering te doen komen.

Voor wat de vergelijking met ondernemers betreft, merken de ondergetekenden op dat ondernemers veelal hun gehele administratie inclusief de belastingaangifte door derden laten verzorgen doch dat dit – anders dan dit lid blijkbaar meent – niet met zich medebrengt dat de kosten voor het verzorgen van de aangifte nu ook als kosten van een onderneming aftrekbaar zouden zijn. Weliswaar houdt dit in dat een splitsing van de kosten moet plaatsvinden, een splitsing die – de ondergete-

kenden zijn zich daarvan bewust – voor de praktijk moeilijkheden oplevert, doch zij wijzen erop dat dit een probleem is dat zich niet alleen in dit geval voordoet. Van een ongelijke behandeling van ondernemers en particulieren op dit punt is dan ook geen sprake.

B. Voorstellen over arbeidskosten, reiskosten en buitengewone lasten

*De reiskostenaftrek en de arbeidskostenaftrek
(Artikel I, letter D; artikelen 35, 36, letter a, en 37)*

Gezien het nauwe verband dat er tussen de aftrekken ter zake van reiskosten en de overige arbeidskosten bestaat, zouden de ondergetekenden de opmerkingen in het voorlopig verslag omtrent deze twee aftrekken, die in de bestaande wetgeving tot op zekere hoogte met elkaar vervlochten zijn, te zamen willen behandelen.

De voorgestelde wijzigingen in het reiskostenforfait en de vijf-percenteregeling vormen het resultaat van een afweging, waarbij – zulks vloeit uit het karakter van het onderhavige wetsontwerp voort – de wens tot vereenvoudiging een belangrijke rol heeft gespeeld. De commissie-Hofstra heeft een advies uitgebracht, dat naar de mening van de ondergetekenden goede oplossingen bevat om tot vereenvoudiging te komen ten aanzien van de regeling van de aftrekbare kosten, zowel die van de reiskosten als die van andere kosten. Bij de bedoelde afweging zijn echter ook nog andere aspecten dan vereenvoudiging aan de orde gekomen. Ten dele zijn deze ook in het advies van de commissie-Hofstra besproken, zoals b.v. aanpassing aan het gestegen kostenpeil etc. Een aspect, waaraan in het advies van de commissie-Hofstra minder aandacht is besteed – de opdracht bevatte te dezen trouwens geen specifieke richtlijnen – is het budgettaire aspect. Het zonder meer volgen van de adviezen die de commissie-Hofstra heeft gegeven met betrekking tot de reiskosten gevoegd bij een vijf-percenteregeling voor de overige arbeidskosten (maximum f 1000), zou een nadelig gevolg voor de schatkist hebben gehad van enige honderden miljoenen gulden, een bedrag dat naar de mening van de ondergetekenden overigens, indien het ter beschikking zou zijn, beter op andere wijze zou kunnen worden besteed, bv. voor het wegnemen van een aantal knelpunten in de tariefstructuur van inkomsten- en loonbelasting. Zo kunnen alleen reeds de budgettaire consequenties van de door groepen leden bepleite reiskostenaftrek voor de eerste 10 km van f 120, of, overeenkomstig de commissie-Hofstra, f 180, worden gesteld op ca. 100 resp. 150 mln. gulden. Het streven van de ondergetekenden is er daarom op gericht geweest de verruiming van de totale aftrekmogelijkheden als gevolg van vereenvoudiging op zodanige wijze te beperken, dat een budgettair aanvaardbaar, en tegelijk zo redelijk mogelijk resultaat werd verkregen. Hierbij zijn de ondergetekenden er vanuit gegaan dat de aftrek van aanwijsbare, individueel verschillende kosten moet prevaleren boven de aftrek van geforfaiteerde kostenbedragen indien de kostenaftrek – men denke aan geringe werkelijke kosten in individuele gevallen – verder strekt dan in verband met de draagkracht noodzakelijk is.

Bij de algemene kostenaftrek heeft dit uitgangspunt geleid tot een reductie – in overeenstemming overigens met het uiteindelijke advies van de commissie-Hofstra – van het aftrekpercentage van 5 tot 4. Bij de beoordeling hiervan moet in het oog gehouden worden dat deze vermindering alleen effect heeft voor degenen bij wie de werkelijke kosten dit lagere forfait niet overschrijden. Heeft men hogere kosten dan kan men immers – evenals het geval is in de bestaande regeling – aftrek krijgen voor alle kosten. Verschillende andere leden brengen voorts het nadeel ter sprake dat juist voor de lagere inkomensgroepen ontstaat doordat het minimum van de algemene kostenaftrek terugloopt van f 240 naar f 200. De ondergetekenden mogen er op wijzen dat dit minimum in de meeste gevallen in feite geen rol speelt, omdat reeds boven f 5000 jaarloon de procentuele aftrek steeds tot een hogere arbeidskostenaftrek dan f 200 leidt.

Wat de reiskostenaftrek betreft hebben vorenbedoelde uitgangspunten er toe geleid dat de ondergetekenden, het advies van de commissie-Hofstra inzake de verhoging van de aftrekbedragen in verband met de gestegen reiskosten volgende, hebben voorgesteld geen aftrek te verlenen voor reiskosten voor zover deze betrekking hebben op afstanden van minder dan 10 km. Ter nadere adstructie van deze afwijking van het voorstel van de commissie-Hofstra mogen de ondergetekenden er op wijzen dat vrijwel een ieder zekere reiskosten heeft te maken. Deze reiskosten variëren in de praktijk van vrijwel nihil voor degene die zich af en toe naar een bepaald punt moet begeven om zijn inkomsten (A.O.W., pensioen, e.d.) te incasseren en degene die vrijwel op zijn werk woont (b.v. de concierge) tot een bedrag in een orde van grootte van f 180 per jaar, het bedrag dat de commissie-Hofstra voor de eerste 10 km heeft voorgesteld. Hoezeer er echter binnen de kring van de eerste 10 km verschillen kunnen worden geconstateerd, deze verschillen zijn zo klein dat zij toch eigenlijk niet voldoende zijn om tot meetbare verschillen in draagkracht te concluderen, vooral niet ten opzichte van groepen belastingplichtigen die niet van een reiskostenaftrek profiteren. In dit verband is voorts van belang dat de commissie-Hofstra ook niet zonder aarzeling tot haar voorstel is gekomen, o.a. in verband met het feit dat in de reiskosten elementen van inkomensbesteding verscholen kunnen zijn.

Aftrek in verband met het zich dagelijks verplaatsen over korte afstanden ten slotte wordt door belastingplichtigen, naar mag worden aangenomen, niet als vanzelfsprekend beschouwd. Hiermede is niet in strijd dat sinds 1964 voor de eerste 10 km een reiskostenaftrek wordt verleend: deze aftrek was immers opgenomen in de algemene kostenaftrek van minimaal f 240, en een eigenlijke reiskostenaftrek komt alleen aan de orde bij de belastingplichtigen die op een grotere afstand dan 10 km van hun werk wonen.

Alles bijeengenomen menen de ondergetekenden dat in de thans voorliggende situatie, waarin het onvermijdelijk is dat er een keuze gedaan wordt, voldoende aanleiding is de aftrek voor reiskosten voor zover deze betrekking heeft op de eerste 10 km, niet te bestendigen. Volledige handhaving van een ontkoppelde reiskostenaftrek voor de eerste 10 km zou, zoals reeds medegedeeld, bij een forfait van f 120 ongeveer 100 mln. kosten, en bij een forfait overeenkomstig de commissie-Hofstra van f 180, ongeveer 150 mln.

Zoals gezegd hebben de ondergetekenden het voorstel van de commissie-Hofstra met betrekking tot de verhoging van de aftrekbedragen in verband met de prijsstijging gevolgd, doch op de bedragen voor alle afstanden een vermindering toegepast van f 180, het bedrag dat die commissie voorstelde voor de eerste 10 km. Dit blijkt uit het overzicht dat is opgenomen in bijlage I van de memorie van toelichting. Bij vergelijking van het commissievoorstel, het wetsvoorstel en de thans nog geldende regeling moet in het oog worden gehouden dat het wetsvoorstel op grond van praktische overwegingen met grotere klassen werkt. Zou men in het commissievoorstel en in de huidige regeling dezelfde klassen invoeren en in iedere klasse het aftrekbedrag hanteren dat overeenkomt met de grootste afstand in die klasse, dan komt men tot het volgende overzicht:

	Voorstel commissie- Hofstra	Aftrek eerste 10 km	Wetsvoor- stel	Huidige regeling
0–10 km	f 180	f 180	nihil	nihil ¹⁾
10–20 km	520	180	f 340	f 320
20–30 km	780	180	600	540
30–40 km	1 040	180	860	760
40–50 km	1 300	180	1 120	760 ²⁾
50 km en meer	1 560	180	1 380	760 ²⁾

¹⁾ In de 5%-regeling is thans f 120 verwerkt.

²⁾ In de huidige regeling loopt het forfait maar tot 40 km. Voor de meerdere afstand is aftrek volgens de normale regels mogelijk.

Uit dit overzicht blijkt dat bij alle afstanden boven de 10 km – ondanks het feit dat ook bij die grotere afstanden een reductie van f 180 voor de eerste 10 km is toegepast – de aftrek volgens het wetsvoorstel nog wat groter is dan de thans geldende. Het budgettaire verlies van 15 mln. is volledig aan deze verhoging toe te schrijven. De meeroptbrengst door het niet meer gelden van aftrek voor de eerste 10 km is nl. verwerkt in de p.m.-post „wijziging van de forfaitaire regeling voor arbeidskosten”. Hierbij moet nog worden bedacht dat het vergroten van de afstandsklassen en het hanteren in iedere klasse van de aftrek die past bij de grootste afstand in die klasse, voor veel belastingplichtigen tot een vergroting van de aftrek leidt, die nog wat uitgaat boven de kostenverhoging bij zijn werkelijke reisafstand.

De door vele en verschillende andere leden als scherp en willekeurig gekenschetste overgang bij het overschrijden van de 10 km-grens verdient deze kwalificaties naar het oordeel van de ondergetekenden niet, en is in ieder geval niet het gevolg van het vervallen van reiskostenaftrek voor afstanden tot 10 km. De thans voorgestelde aftrekbedragen zijn immers gevonden door over de gehele lijn – ongeacht de afstand dus – f 180 in mindering te brengen op de door de commissie-Hofstra voorgestelde bedragen. Werknemers met een afstand woning-werk, die tussen 10 en 20 km ligt, zouden overeenkomstig het bedrag voor 15-20 km van het voorstel van de commissie-Hofstra een aftrek krijgen van f 520. Hierop is in mindering gebracht het bedrag van f 180 voor de eerste 10 km, zodat f 340 resteert. Dit is niet veel hoger dan het bedrag dat de huidige tabel te zien geeft bij een inkrimping van de groepen overeenkomstig de nieuw voorgestelde, minder gedifferentieerde tabel. Het bedrag voor 10-20 km zou daarin dan f 320 zijn. De geconstateerde sprong bij het overschrijden van de 10 km-grens vindt dus zijn oorsprong in de vermindering van het aantal klassen in het reiskostenforfait. Indien in de nieuwe tabel b.v. een extra-klasse voor 10-20 km zou worden ingevoerd – hetgeen in verband met de overzichtelijkheid en hanteerbaarheid achterwege is gelaten – zou daarbij slechts een aftrek van f 135 passen.

Met betrekking tot de door sommige leden geconstateerde verzuiving van het reiskostenforfait – deze leden hebben overigens kennelijk geen rekening gehouden met de vermindering van de reiskostenaftrek met f 180 over de gehele lijn, onverschillig hoe groot de afstand tussen woon- en werkplaats is – kunnen de ondergetekenden wijzen op bovenstaande uiteenzetting. Deze „verzuiving” treft echter geenszins grote groepen van belastingplichtigen omdat het vergroten van de klassen van het forfait voordelig is voor diegenen, die behoorden tot een „uitgevallen” klasse. De aftrek is immers berekend naar de afstand die de bovengrens van de klasse vormt. De ondergetekenden wijzen er overigens op dat het hun niet duidelijk is hoe deze leden – ook bij de door hen gestelde vraag inzake de budgettaire gevolgen van een gemiddeld aftrekbedrag per af te leggen kilometer – komen tot de door hen genoemde bedragen per kilometer. De aftrekken voor afstanden huis-werk van meer dan 10 km zijn – afgezien van de over de gehele lijn toegepaste reductie van f 180 – gebaseerd op een jaar-kilometerprijs van f 26, steeds toegepast op het aantal kilometers dat de bovengrens van de afstandklasse vormt. Voor degenen die in die klasse vallen, doch een geringere afstand huis-werk hebben dan overeenkomt met de bovengrens, zou men op basis van de werkelijke afstand huis-werk een hogere jaar-kilometerprijs kunnen berekenen. Het is duidelijk dat, zo men van een gewogen gemiddelde van de aldus berekende jaar-kilometerprijzen zou uitgaan en de aftrek – rekening houdende met de reductie van f 180 – over de werkelijke afstand zou verlenen, budgettair ongeveer hetzelfde resultaat wordt bereikt als in het voorstel van de ondergetekenden. Volledigheidshalve wijzen de ondergetekenden erop dat een dergelijk systeem zou nopen tot het voor iedere belastingplichtige exact bepalen van de afstand huis-werk, en dat daarmee de door het forfait bereikbare vereenvoudiging voor een belangrijk deel teloor zou gaan.

Het ontkoppelen van reiskosten en vijf-percentregeling wordt door vele, verschillende, enige en enkele leden toegejuicht.

Verscheidene, verschillende, verschillende andere, sommige en enige leden achten het echter onjuist dat dit ontkoppelen tot gevolg heeft gehad dat een inbreuk gemaakt is op de aftrekbaarheid van de reiskosten. Zoals hiervoren is gebleken is deze inbreuk beperkt omdat de aftrek is blijven bestaan voor dat gedeelte van de reisafstand dat boven de 10 km ligt. Door verschillende andere leden wordt aangedrongen op het voor iedereen toestaan van een aparte aftrek van reiskosten en in samenhang daarmee wordt – gelet op de beperkte budgettaire mogelijkheden – een matiging van de verhoging van de grens van f 600 tot f 800 in overweging gegeven. De eerdergenoemde budgettaire consequenties van een aparte reiskostenaftrek voor de eerste 10 km – die blijken de voorafgaande uiteenzetting hieromtrent ook om meer principiële redenen door de ondergetekenden niet juist wordt geacht – overtreffen de bate die zou worden verkregen door verlaging van de grens van f 800 echter verre, zelfs indien de grens op het tegenwoordige bedrag van f 600 zou worden gehandhaafd. Wat betreft de interne verschuiving in belastingdruk, waarnaar deze leden evenals verschillende leden informeren, kan het volgende overzicht worden gegeven van de verschillen tussen de vijf-percentregeling – inclusief reiskostenaftrek voor de eerste 10 km – met een minimum van f 240 en een maximum van f 600 en de voorgestelde vier-percentregeling met een minimum van f 200 en een maximum van f 800.

Inkomen	Aftrek in 5%-regeling	Aftrek in 4%-regeling
f 2 000	f 240 ¹⁾	f 200 ¹⁾
4 000	240	200 ¹⁾
6 000	300	240
8 000	400	320
10 000	500	400
12 000	600 ²⁾	480
14 000	600 ²⁾	560
15 000	600 ²⁾	600
16 000	600 ²⁾	640
18 000	600 ²⁾	720
20 000	600 ²⁾	800 ²⁾

¹⁾ Minimum.

²⁾ Maximum.

De gewijzigde aftrek leidt er bij inkomens beneden f 15 000 toe dat er meer aan belasting moet worden betaald het marginale percentage over f 40 tot f 120 per jaar. Bij inkomens boven f 15 000 treedt er een drukvermindering op, gelijk aan het marginale percentage over ten hoogste f 200 per jaar. Hieraan zouden de ondergetekenden niet de conclusie willen verbinden dat de nieuwe regeling een onevenwichtig resultaat heeft. Deze conclusie steunt nl. in wezen op de gedachte dat bij de beoordeling van een voorstel tot wijziging van fiscale bepalingen doorslaggevend is in hoeverre men er, in vergelijking tot de bestaande voorschriften, op vooruit of achteruit gaat. Dit standpunt achten de ondergetekenden echter onjuist. In de eerste plaats moet de vraag beantwoord worden of de nieuwe regeling leidt tot een betere verdeling van de lasten. En die toets kan de voorgestelde wetswijziging naar de mening van de ondergetekenden doorstaan, omdat indien de werkelijke arbeidskosten het forfait te boven zouden gaan, aftrek van de werkelijke kosten mogelijk is, en in het algemeen mag worden aangenomen dat tot op zekere hoogte de arbeidskosten in een zekere relatie staan tot de hoogte van het loon. Over het punt waarop het maximum moet worden bereikt – thans f 600 c.q. f 1000; in de voorgestelde regeling f 800 – kan natuurlijk verschil van opvatting bestaan. De ondergetekenden zouden er evenwel op willen wijzen dat een maximum van f 600 bij de voorgestelde aanslaggrens van f 18 000 te laag is. Wil een groot aantal aanslagen op verzoek worden voorkomen dan dient dit maximum in ieder geval boven 4 pct. van f 18 000, dus boven f 720 te liggen.

De ondergetekenden zijn het eens met vele leden dat een der factoren die de regeling van het reiskostenforfait relatief ingewikkeld maken, wordt gevormd door vergoedingen van werkgevers voor het reizen van huis naar werk. Ten aanzien van deze vergoedingen menen verschillende andere leden te kunnen constateren dat een ongelijkheid wordt gecreëerd tussen werknemers, die hun reiskosten zelf moeten betalen en werknemers die daarvoor een vergoeding van hun werkgever ontvangen. De ondergetekenden wijzen er evenwel op dat deze ongelijkheid ook bestaat in de huidige regeling. Deze staat immers steeds f 120 aftrek toe, ook in geval de kosten belastingvrij vergoed worden.

De vraag van vele leden of de voorgestelde tabel geen uitbreiding behoeft voor afstanden boven de 50 km, moet ontkennend worden beantwoord, omdat bij grotere afstanden de kosten van het reizen – waarbij valt te denken aan het algemene abonnement van de Nederlandse Spoorwegen – niet meer stijgen. Voorts is het inderdaad de bedoeling dat het reiskostenforfait ook wordt toegepast op inkomsten uit arbeid die niet uit loon bestaan (de vroegere „andere opbrengst uit arbeid”), hetgeen moge blijken uit de tekst van het nieuwe artikel 35, tweede lid, letter a. Het is duidelijk dat in gevallen waar deze leden het oog op hebben – die, waarin de reisafstand veel groter is dan 50 km, en tegelijk de reisfrequentie veel geringer is dan normaal – onverkorte hantering van de in de memorie van toelichting uiteengezette hoofdlijnen (met name punt c) niet tot een bevredigend resultaat leidt. De tweede ondergetekende zal bij de uitwerking van de reiskostenregeling dan ook niet steeds met het volgen van deze hoofdlijnen volstaan.

De vermelding van de afstand 40 km als grens voor het niet verlenen van aftrek indien de belastingplichtige om persoonlijke redenen deze woon-werkafstand heeft gekozen, slaat – dit in antwoord op een vraag van verschillende leden – op de huidige wettelijke regeling (artikel 36, tweede lid, letter b). Het verheugt de ondergetekenden dat deze leden geen moeite hadden met de in het nieuwe artikel 36 voorgestelde delegatie; de tweede ondergetekende is gaarne bereid de komende nieuwe regeling ter kennis van de kamer te brengen.

Met het niet meer opnemen van de bepaling van het huidige artikel 35, tweede lid, letter a, inzake de kostenaf trek bij méér dienstbetrekkingen, is, zo kunnen de ondergetekenden mededelen in antwoord op een vraag van vele leden, geen wijziging beoogt met betrekking tot de aftrekbaarheid van de door deze leden bedoelde kosten.

*De autokostenfictie (Artikel I, letter E,
zoals nader gewijzigd; artikel 42)*

Naar aanleiding van de uitnodiging van vele leden om aan de hand van voorbeelden nader aan te geven tot welk resultaat de wijziging van het percentage van de autokostenfictie leidt, is hierna in een staat voor auto's uit verschillende prijsklassen opgenomen enerzijds de werkelijke kosten van het privé-gebruik bij een bepaald aantal privé verreden kilometers (ontleend aan gegevens van de A.N.W.B. bij een totaal jaargebruik van 25 000 à 30 000 km.) en anderzijds het bedrag waarop de autokostenfictie de kosten van het privé-gebruik ten minste stelt.

Uit onderstaande staat blijkt dat een autokostenfictie die uitgaat van 10 pct. van de catalogusprijs van de auto geen juiste geforfaiteerde weergave meer is van de gemiddelde werkelijkheid. Een forfait van 10 pct. past bij een gemiddeld privé-gebruik van tussen de 3000 km. en 4500 km. per jaar. De huidige werkelijkheid is evenwel dat belastingplichtigen privé aanzienlijk meer rijden. Door het percentage van de autokostenfictie te brengen op 15, ontstaat naar de mening van de ondergetekenden weer een reële verhouding met de werkelijke kosten die het gemiddeld privé-gebruik meebrengt.

Zoals uit de staat blijkt is een percentage van 15 ook nog redelijk bij duurdere middenklas auto's. De ondergetekenden menen derhalve de vraag van vele leden, of bij de auto's in de (duurdere) middenklasse het gevaar dreigt dat de geforfaiteerde privékosten niet meer een redelijke weergave is van de gemiddelde realiteit, ontkennend te kunnen beantwoorden. Het is naar hun oordeel dan ook niet nodig de grens van het privé-gebruik waar beneden de autokostenfictie niet van toepassing is, aan te passen.

De vraag van vele andere leden, alsmede vragen van overeenkomstige strekking van verscheidene leden, verschillende leden en verschillende andere leden, of het beperken van de autokostenfictie tot gevallen waarin de werknemer mag beschikken over een auto van de werkgever wel een vereenvoudiging inhoudt, is voor de ondergetekenden reden nog eens nader aan te geven wat de beweegredenen zijn van deze wijziging.

Het voor de inkomstensfeer niet meer doen gelden van de autokostenfictie voor gevallen waarin de belastingplichtige in een eigen auto rijdt, is een advies van de commissie-Hofstra. De commissie heeft hierbij overwogen dat de wettelijke vervlechting van de autokostenfictie met het reiskostenforfait, zoals in de ministeriële aanschrijving van 5 januari 1966, nr. B5/15961 (gepubliceerd in B.N.B. 1966/51), werd behandeld, niet dient te worden bestendigd. Voorts merkt de commissie op dat in geval de werknemer in een eigen auto rijdt, de normale regels omtrent aftrekbare kosten en belastbaarheid van eventuele vergoedingen voor niet noodzakelijke kosten, reeds tot bevredigende oplossingen leidt. Een autokostenfictie acht de commissie in die gevallen niet nodig. Integendeel, zo'n fictie zou veeleer aanleiding geven tot moeilijkheden. De commissie wil de autokostenfictie voor de inkomstensfeer dan ook beperken tot die gevallen waarin de werknemer op één lijn kan worden gesteld met de ondernemer die in een bedrijfsauto rijdt. Dit is in de situatie waarin de werknemer reist in een door of vanwege de werkgever ter beschikking gestelde auto.

De ondergetekenden hebben het advies van de commissie-Hofstra overgenomen omdat zij van mening zijn dat het door de commissie gedane voorstel in de praktijk minder moeilijkheden zal geven dan de huidige regeling. Uit vereenvoudigings-oogpunt achten zij het een belangrijk winstpunt dat een einde wordt gemaakt aan de vervlechting van het reiskostenforfait en de autokostenfictie. Deze vervlechting leidt thans namelijk tot oplossingen die voor de meeste belanghebbenden vrijwel niet te begrijpen zal zijn. Dat het niet bestendigen van de autokostenfictie voor werknemers met eigen auto meebrengt dat deze werknemers in de toekomst mogelijk over wat meer administratieve gegevens moeten beschikken

Catalogusprijs van de auto	Werkelijke kosten van privé-gebruik bij een privé-gebruik per jaar van ongeveer			Bedrag waarop bij een autokostenfictie van 10% de privékosten ten minste worden gesteld.	Bedrag waarop bij een autokostenfictie van 15% de privékosten ten minste worden gesteld.
	3 000 km	6 000 km	9 000 km		
f 6 000	f 600	f 1 200	f 1 800	f 600	f 900
8 000	690	1 380	2 070	800	1 200
10 000	750	1 500	2 250	1 000	1 500
12 000	810	1 620	2 430	1 200	1 800

dat thans, achten zij een bezwaar dat zeker niet opweegt tegen het voordeel van het wegvallen van de vervlechting van reiskostenforfait en autokostenfictie. Bedacht moet namelijk worden dat de werknemer in deze gevallen toch al een kostenadministratie zal bijhouden om deze kosten van zijn werkgever geheel of ten dele vergoed te kunnen krijgen.

Het stemt de ondergetekenden tot voldoening dat vele andere leden zich kunnen verenigen enerzijds met het voorstel om het percentage van de autokostenfictie te verhogen tot 15 en anderzijds met het verdwijnen van het lagere percentage voor tweedehands auto's.

De ondergetekenden kunnen deze leden mededelen dat de geraamde meeropbrengst van 80 mln. het resultaat is van de volgende berekening. Er is van uitgegaan dat de autokostenfictie toepassing vindt in 6 à 7 honderdduizend gevallen, en dat in ongeveer tien pct. van die gevallen wordt gereden met een tweedehands gekochte auto. Het hogere als inkomen in aanmerking te nemen bedrag komt dan neer op ongeveer 5,4 pct. van de catalogusprijs. Voorts is er van uitgegaan dat de gemiddelde catalogusprijs zal liggen tussen f 7000 en f 7500; en dat voor de betrokken belastingplichtigen het marginale heffingspercentage ligt tussen 30 en 35. Bij deze uitgangspunten kan de meeropbrengst worden gesteld op ongeveer

$$\frac{32,5}{100} \times 650\,000 \times \frac{5,4}{100} \times 7\,250, \text{ is afgerond } 80 \text{ mln.}$$

Met betrekking tot het verzoek van de aan het woord zijnde vele andere leden om een betere redactie voor artikel 42, derde lid, mogen de ondergetekenden opmerken dat de redactie van dit lid ten dele wordt bepaald door die van het tweede lid, en dat zij een andere redactie, die toch dezelfde inhoud heeft, niet hebben gevonden. Het plaatsen van een komma tussen „erkend” en „verschuldigd” verbetert inderdaad de leesbaarheid van de voorgestelde bepaling, en is dan ook vervat in de tweede nota van wijziging.

De ondergetekenden kunnen in zoverre met verscheidene leden meegaan, dat een consequentie van de voorgestelde regeling is dat in meer gevallen dan thans uit de totale autokosten de werkelijke kosten van privé-gebruik en de werkelijke kosten van huis-werk-verkeer moeten worden gesplitst. Hier staat als belangrijk voordeel tegenover dat de belastingplichtige de bedragen die uiteindelijk als aftrekbare kosten in aanmerking worden genomen, zal begrijpen. Dit is, zoals reeds eerder vermeld, bij de huidige regeling veelal niet het geval. De ondergetekenden zijn dan ook niet bevreesd dat het voorstel zal leiden tot een belangrijke toeneming van het aantal geschillen tussen inspecteurs en belastingplichtigen. Bovendien zal, aangezien een auto vrijwel gemeengoed is geworden, in veel gevallen een redelijke verdeling van de bewijslast meebrengen, dat de belastingplichtige aantoont dat hij minder dan normaal voor privé-doeleinden gebruik maakt van zijn auto. Naar de mening van de ondergetekenden wordt de keuze tussen een door de werkgever ter beschikking gestelde en een aan de werknemer toebehorende auto in overwegende mate bepaald door andere dan fiscale motieven. Zij menen dan ook dat de wijziging van de werkingssfeer van de autokostenfictie, gegeven de betere afstemming van die fictie op de werkelijke kosten van het privé-gebruik, voor de bedoelde keuze slechts een te verwaarlozen betekenis zal hebben.

Het voorbeeld in de memorie van toelichting van de vertegenwoordiger die dagelijks per auto naar de zaak rijdt en van daaruit met zijn auto de klanten bereist, is voor de aan het woord zijnde verscheidene leden aanleiding tot het maken van de opmerking, dat de werkelijkheid geweld wordt aangedaan, indien in deze situatie voor het huis-werk-verkeer het algemene reiskostenforfait geldt. De ondergetekenden hebben begrip voor deze opmerking. Het gevaar van geleidelijke uitholling van de reiskostenregeling is echter aanwezig, indien bij gebruik van auto – ook in geval de belastingplichtige kan aantonen dat voor hem een ander dan openbaar vervoer redelijk is – aanspraak zou bestaan op hogere aftrekbedragen. Er wordt aan herinnerd dat ook de commissie-Hofstra op dit gevaar

heeft gewezen en mede met het oog hierop een onweerlegbaar reiskostenforfait heeft voorgesteld.

De ondergetekenden hebben er met voldoening kennis van genomen dat deze leden kunnen instemmen met het voorstel van een uniform percentage van 15 voor de autokostenfictie.

Het verheugt de ondergetekenden dat de vereenvoudiging die is gelegen in de wijziging van de autokostenfictie verschillende leden in beginsel wel aansprak, en dat deze leden de verhoging van het percentage naar 15 op zich zelf niet onredelijk achten. Hoewel de ondergetekenden het minder juist achten de onderhavige maatregel op één lijn te stellen met de door deze leden bedoelde lastenverzwaringen, kunnen zij het volgende overzicht (op jaarbasis) geven.

Overzicht van lastenverzwaring op automobielen

	Jaarbasis
– verhoging omzetbelasting van 12 naar 14 pct.	28 mln.
– 3 pct. verhoging op:	
bijzondere verbruiksbelasting	13 mln.
benzine-accijns	46 mln.
– verzekeringspolissen (assurantiebelasting)	15 mln.
– opcenten motorrijtuigenbelasting	78 mln.
– autokostenfictie	80 mln.
	<hr/>
	260 mln.

Met betrekking tot de vraag of het voorstel de maatschappelijke ontwikkeling – die zou gaan in de richting dat de voorkeur wordt gegeven aan het zelf aanschaffen van een auto door de werknemer – afremt, mogen de ondergetekenden verwijzen naar hetgeen daaromtrent hiervoren is opgemerkt.

Met genoegen constateren de ondergetekenden dat ook verschillende andere leden accoord gingen zowel met de gedachte om het percentage van 10 van de autokostenfictie te verhogen, als met het voorstel om de afwijkende regeling voor houders van tweedehands auto's te beëindigen.

Met betrekking tot de vraag van deze leden, om nadere informatie over cijfermatige gegevens die het voorstel ondersteunen om het percentage van 10 met 50 pct. te verhogen, wijzen de ondergetekenden er op dat de kosten die verbonden zijn aan het houden van een auto sedert 1951 aanzienlijk zijn toegenomen, in ieder geval in veel sterkere mate dan de aanschaffingsprijzen van auto's. Zo bedroeg einde 1951 de benzineprijs ongeveer 37 cent per liter, doch thans meer dan 60 cent. Ook de motorrijtuigenbelasting is in deze periode met meer dan 50 pct. gestegen. Voor een auto in de gewichtsklasse van 751 kg. – 850 kg werd ultimo 1951 f 104 per jaar aan motorrijtuigenbelasting betaald, en thans f 166,23. Dat een verhoging van 10 pct. naar 15 pct. redelijk is, moge voorts blijken uit de hiervoren opgenomen staat, waarin de werkelijke kosten van privé-gebruik voor auto's uit verschillende prijsklassen bij een bepaald aantal privé verreden kilometers, telkens gesteld zijn naast een forfait van 10 pct. en een forfait van 15 pct.

Inderdaad is, zoals deze leden opmerken, het lagere percentage voor tweedehands auto's niet – zoals vermeld in de toelichting op de nota van wijziging – bij amendement in de wet gekomen, maar het gevolg van een door opmerkingen in het voorlopig verslag geïnspireerd voorstel van de toenmalige bewindsman.

De vraag van de aan het woord zijnde verschillende andere leden wat de beweegredenen zijn de autokostenfictie in de dienstbetrekkingssfeer te beperken tot de werknemer die de beschikking heeft over een auto van zijn werkgever, alsmede de vraag of dit voorstel niet tot praktische moeilijkheden zal leiden en de in verband daarmee gemaakte opmerking dat dit voorstel moeilijk te rijmen is met het streven naar vereenvoudiging, hebben in het vorenstaande reeds hun beantwoording gevonden. Hetzelfde geldt voor de vraag van deze leden of de

bewindslieden niet bevreesd zijn dat de wijziging van de autokostenfictie een ongewenste maatschappelijke druk zal uitoefenen om vanwege werkgevers auto's ter beschikking te doen stellen.

Op het eerste gezicht lijkt het voor de hand te liggen de vraag van de verschillende andere leden, of het niet juist is in het voorgestelde artikel 42, derde lid, te spreken van „uitgaven welke op de belastingplichtige drukken” in plaats van „vergoeding welke de belastingplichtige verschuldigd is”, bevestigend te beantwoorden. De ondergetekenden wijzen er evenwel op dat, aangezien het in deze gevallen gaat om een auto die de werkgever ter beschikking heeft gesteld, het voor de hand ligt – en deze gedachte heeft ook ten grondslag gelegen aan het voorstel van de commissie-Hofstra – te veronderstellen dat alle door de werknemer betaalde autokosten hem door de werkgever zullen worden gerestitueerd, eventueel onder aftrek van een bedrag ter zake van privé-rijden (de in de wettekst bedoelde vergoeding). Zo de werkgever aan de werknemer niet alle door deze aan derden betaalde kosten restitueert, zal de werknemer het restant als kosten, verbonden aan zijn dienstbetrekking bij de bepaling van zijn eigen inkomen in mindering brengen. De ondergetekenden wijzen er te allen overvloede op dat deze gedachten-gang in de praktijk veel eenvoudiger te realiseren is dan de vorenbedoelde correctie op de autokostenfictie, die zou dwingen alle door de werknemer aan derden betaalde bedragen te splitsen in een privé-deel en in een zakelijk deel. Juist de moeilijkheden die deze splitsing meebrengt zijn aanleiding geweest voor de invoering van een autokostenfictie.

Met betrekking tot de vraag van sommige leden wat de budgettaire gevolgen zijn van de wijziging van de autokostenfictie, delen de ondergetekenden mede dat de wijziging van de autokostenfictie – de wijziging dus zoals deze luidde vóór de nota van wijziging –, geen meetbare budgettaire consequenties heeft. De geschatte bate van ongeveer 80 mln. ziet enkel op het voorstel om het percentage van respectievelijk 10 en 6 te brengen op 15. De ondergetekenden zien geen grond voor de vrees dat in het bijzonder kleine zelfstandigen en middenstanders door de wijziging zouden worden getroffen.

De buitengewone lasten (Artikel I, letter G; artikel 46)

Algemeen. Het verheugt de ondergetekenden dat men in het algemeen instemt met de nieuwe opzet van de buitengewone lastenregeling, waarin qua karakter onderling verschillende uitgaven – namelijk uitgaven ter zake van alimentatie, ziekte enz. en studie – te zamen niet langer één algemene grens behoeven te overschrijden, waarna het totaal geheel aftrekbaar is, doch dat elke uitgavencategorie zijn eigen „aangepaste” drempel heeft, die eveneens overschreden moet worden, waarna slechts het meerdere voor aftrek in aanmerking komt. De ondergetekenden willen hierbij nogmaals in herinnering brengen dat zij genoodzaakt waren om met een geheel nieuwe regeling te komen, enerzijds omdat de bestaande uit een oogpunt van billijke lastenverdeling gezien niet meer bevredigend werkt, anderzijds omdat behoefte bestaat aan een regeling die een vereenvoudiging ten opzichte van de thans geldende betekent. Mede het streven naar vereenvoudiging heeft hen er toe geleid het voorstel te doen de voor de verschillende uitgavencategorieën in het leven te roepen drempels te relateren aan het onzuivere inkomen in plaats van aan het onzuivere inkomen verminderd met de persoonlijke verplichtingen en voorts het begrip uitgaven ter zake van ziekte, invaliditeit en bevalling nader te omschrijven. Zij hebben hiervoor steun gevonden in het desbetreffende advies van de commissie-Hofstra waarin zulks eveneens wordt aanbevolen.

Onzuiver inkomen als drempelmaatstaf. Uit het voorlopig verslag is gebleken dat tegen het relateren van de drempel aan het onzuivere inkomen zonder aftrek van persoonlijke verplichtingen bezwaren bestaan. In dit verband zij er in de eerste plaats op gewezen dat het onderhavige voorstel beoogt te zijn

een geheel nieuwe regeling met een opzet die aanzienlijk verschilt van het bestaande regime. Hoewel uiteraard een vergelijking van de voorgestelde regeling met de thans bestaande voor de hand ligt, dient de nieuwe regeling echter op haar eigen merites te worden gezien. Het komt de ondergetekenden onjuist voor om een nieuw element hierin dat een achteruitgang ten opzichte van de geldende regeling inhoudt, om uitsluitend deze reden af te wijzen.

Voorts zij in verband met de vorenbedoelde bezwaren opgemerkt dat de vele leden die van mening zijn dat de persoonlijke verplichtingen niet wezenlijk verschillen van de aftrekbare kosten en van de kosten van een onderneming, kan worden toegegeven dat er voor wat betreft het praktische resultaat weinig verschil is. De ondergetekenden zien echter wel degelijk een verschil in karakter tussen deze uitgaven aanwezig in die zin dat de persoonlijke verplichtingen – evenals de buitengewone lasten en de giften – bestedingsuitgaven zijn. Hierin ligt een belangrijk argument om bij het berekenen van de drempel zonder meer van het onzuivere inkomen uit te gaan. Het komt namelijk niet juist voor dat ter bepaling van de aftrek van een of meer bestedingsuitgavencategorieën, i.c. de buitengewone lasten en de giften, een andere bestedingsuitgavencategorie, i.c. de persoonlijke verplichtingen, hierbij van invloed is. Bovendien is het min of meer willekeurig om wel de persoonlijke verplichtingen doch niet de buitengewone lasten, de giften en eigenlijk ook de inkomstenbelasting zelf voor de berekening van de drempel op het onzuivere inkomen in aftrek te brengen.

Tenslotte zij nog opgemerkt in verband met de vrees die algemeen is geuit dat vooral de belastingplichtigen met lage en middelhoge inkomens nadeel zouden ondervinden van de voorgestelde regeling, dat juist bij deze inkomens de persoonlijke verplichtingen doorgaans uit geen andere bestaan dan de premies A.O.W./A.W.W., terwijl degenen ouder dan 65 jaar veelal in het geheel geen persoonlijke verplichtingen zullen hebben. Dat betekent bij een voor 1971 verschuldigde maximale premie van f 2143 bij een maximaal premie-inkomen van f 18 800 (waarin de kinderbijslag niet is begrepen, omdat hierover geen premie geheven wordt) een relevant verschil in drempel in het geval dat het onzuivere inkomen alleen en in het geval dat het onzuivere inkomen minus de persoonlijke verplichtingen tot grondslag wordt genomen, van maximaal ruim f 20 voor de onderhoudsuitkeringen aan naaste verwanten en studie-uitgaven en van maximaal ruim f 200 voor de ziektekosten e.d. Bovendien wordt het effect van het niet langer in aanmerking nemen van de persoonlijke verplichtingen nog verzwakt, doordat in de voorgestelde regeling slechts het deel van de bijzondere uitgaven, dat boven de drempel uitkomt, in aftrek mag worden gebracht; uitgedrukt in de verschuldigde belasting over dit verschil, is het effect slechts betrekkelijk gering.

Mede in verband met de technische vereenvoudiging die hun voorstel meebrengt, zijn de ondergetekenden dan ook van mening hun voorstel te moeten handhaven.

In antwoord op de vraag naar de budgettaire gevolgen van handhaving van de huidige grondslag voor de berekening van de drempel kan worden medegedeeld dat dit een middelendering van om en nabij 10 mln. zou betekenen.

De noodzaak en de strekking van de herziening voor wat betreft ziektekosten e.d.

De nieuwe opzet. Hiervóór hebben de ondergetekenden er reeds hun voldoening over uitgesproken dat de opzet van de voorgestelde buitengewone lastenregeling in het algemeen weerklinkt vindt, wellicht met uitzondering van verscheidene leden die voorkeur hebben voor het continueren van de bestaande, zij het aangepaste regeling. Niettemin is – de ondergetekenden hebben ook niet anders verwacht – niet iedereen gelukkig met de uitwerking van die opzet en dat geldt met name voor de categorie van de ziekte-, invaliditeits- en bevallingsuitgaven.

In het voorgaande is er reeds op gewezen dat het hier gaat om de presentatie van een geheel nieuwe regeling met een andere opzet dan die van de thans geldende. Evenals voor de bestaande regeling blijft ook voor de voorgestelde regeling het uitgangspunt dat uitgaven die qua aard en omvang niet abnormaal zijn in die zin dat vrijwel iedereen deze uitgaven heeft, niet tot aftrek mogen leiden. In de huidige regeling heeft deze gedachte eigenlijk alleen vorm gekregen in de voor de categorie van ziekte e.d. opgenomen drempel – voor de jaren 1968 t/m 1970 5 pct. met een maximum van f 750 – waaronder geen aftrek mogelijk is. Het restant van de ziekte-uitgaven, eventueel vermeerderd met uitgaven uit de andere categorieën, wordt eerst als drukkend aangemerkt wanneer een algemene grens van 4 pct. wordt overschreden. Het onlogische is nu dat, indien die algemene grens wordt overschreden, het gehele bedrag aftrekbaar wordt, derhalve inclusief het gedeelte dat indien de uitgaven daartoe beperkt blijven, geacht kan worden nog geen drukkende last te zijn. In de thans wel algemeen aanvaarde visie dat een bepaald deel van de bijzondere uitgaven voor eigen rekening moet blijven, is het derhalve onjuist dat voor het deel onder de 4 pct. van de bestaande regeling, belastingreductie wordt gegeven; het betekent bovendien een onbillijkheid tegenover degenen die met zijn buitengewone lasten even onder die grens blijft. Met andere woorden: een – naar thans wel vaststaat – onzuiver element in de huidige regeling leidt tot een niet te rechtvaardigen voordeel voor al diegenen die de algemene grens overschrijden.

In de voorgestelde regeling is dit onzuivere element geëlimineerd. Deze overgang naar een zuiverder regime wordt echter als een achteruitgang, als een verkapte belastingverhoging ervaren. Zulks echter, naar de ondergetekenden menen, ten onrechte: het gaat hier om een correctie van een voor sommigen te royale regeling, door welke correctie niemand zich tekort gedaan mag achten.

Alternatieve regelingen. Niet ontkend kan worden dat de nieuwe opzet meer of minder grote problemen kan opwerpen voor al diegenen die op grond van de huidige buitengewone lastenregeling – al dan niet terecht naar het huidige inzicht – gewend zijn aan een min of meer regelmatige belastingvermindering en die thans worden geconfronteerd met het feit dat die vermindering drastisch wordt gereduceerd. Van verschillende zijden wordt hierop in het voorlopig verslag de aandacht gevestigd, waarbij men met name het oog heeft op de chronisch zieken, de permanent invaliden en hen die een inkomen genieten dat net boven de belastingvrije voet uitgaat. In eerste instantie wordt gepleit voor deze groepen een blijvende dan wel een tijdelijke (overgangs)regeling in het leven te roepen. Mede in dit verband zijn door vele andere leden, verscheidene, verschillende en verschillende andere leden alternatieve regelingen voorgesteld. Deze regelingen hebben alle het bezwaar – de meeste voorstellers geven dit ook toe – dat zij gecompliceerd en weinig doorzichtig zijn.

Zo zouden verschillende andere leden een verfijning aangebracht willen zien in die zin dat de eerste schijf van 10 pct. ziektekosten wel in aanmerking wordt genomen en wel volgens een glijdende schaal, indien de totale ziektekosten een bepaald, hoog percentage van het inkomen overschrijden. Zij stellen in dit verband dat deze eerste 10 pct. zwaarder drukt naarmate de totale ziektekosten een groter percentage van het inkomen uitmaken. De ondergetekenden zijn van mening dat zulk een regeling, welke als een extra-tegemoetkoming voor belastingplichtigen met bijzondere hoge ziektekosten zou moeten worden gezien, een verfijning zou betekenen welke het vereenvoudigingsaspect van het wetsontwerp op het punt van de buitengewone lasten problematisch zou maken.

Vele andere leden stellen een regeling voor waarmede zij beoogen enerzijds een dam op te werpen tegen misbruik doch anderzijds tegemoet te komen aan de belangen van hen, die langdurig, geregeld wederkerende ziekte-uitgaven hebben. De opzet van hun voorstel is dat de hoogte van de ziektekosten in enig jaar bepalend kan zijn voor de hoogte van de drempel in

volgende, aansluitende jaren. De ondergetekenden achten met verschillende andere leden, een dergelijke regeling te gecompliceerd dan dat zij praktisch uitvoerbaar zou zijn. Bovendien zou bij een zodanige regeling overschrijding van de drempel een zo groot belang krijgen dat gevreesd moet worden voor al te krampachtige pogingen om de ziekte-uitgaven in enig jaar op te voeren.

Verskillende leden doen het voorstel om van de ziekte-uitgaven volledig te elimineren de eerste f 750 vermeerderd met 2 pct. van het onzuivere inkomen na aftrek van de persoonlijke verplichtingen en al het meerdere slechts aftrekbaar te stellen indien het meer beloopt dan f 500. Minder aantrekkelijk in dit voorstel is dat in feite het huidige systeem van twee drempels wordt gehandhaafd, te weten een „indien“-drempel naast een „voor zover“-drempel. De combinatie van deze drempels leidt ertoe dat voor alle inkomens tot f 25 000 eerst aftrek ter zake van ziekte-uitgaven kan worden genoten indien deze uitgaven meer bedragen dan f 1250. De belastingplichtige met een onzuiver inkomen – na aftrek van persoonlijke verplichtingen – van f 10 000 en een bedrag aan ziekte-uitgaven van f 1400 zal geen aftrek kunnen genieten – immers f 1400 min f 750 min 2 pct. van f 10 000 is minder dan f 500 – terwijl de belastingplichtige met eenzelfde inkomen doch een f 100 hoger bedrag aan ziekte-uitgaven f 550 aftrek krijgt, te weten f 1500 min f 950. Op de onbillijkheid hiervan is hiervóór in deze memorie en ook in de memorie van toelichting uitvoerig ingegaan.

In zoverre met het voorstel een vergeleken bij die van het wetsontwerp minder gunstige regeling voor de hogere inkomens wordt beoogd door niet een maximum aan de drempel te stellen, zij erop gewezen dat de door deze leden voorgestelde regeling eerst bij een onzuiver inkomen – na aftrek van persoonlijke verplichtingen – van f 62 500 minder gunstig werkt (afgezien van de werking van de „indien“-drempel). Immers daar is de drempel (f 750 vermeerderd met 2 pct. van f 62 500) gelijk aan het maximum van de drempel van de in het wetsontwerp neergelegde regeling. Het effect is in dit opzicht dus slechts beperkt. Overigens zijn er, zoals reeds opgemerkt, goede redenen om aan de drempel wel een maximum te stellen.

Voegt men bij een en ander nog dat het voorstel, zoals de leden zelf opmerken, ingewikkelder is dan de regeling van het wetsontwerp, dan zien de ondergetekenden, hoewel zij toegeven dat het enige aantrekkelijke facetten heeft, niet in dat het de voorkeur verdient boven die regeling.

De hoogte van de drempel. De in het voorlopig verslag naar voren gebrachte bezwaren tegen de regeling van het wetsontwerp zijn voornamelijk gericht tegen de drempel van 10 pct. en het maximum van f 2000, waaronder geen aftrek mogelijk is. Een deel van deze ruimte waarbinnen geen aftrek wordt toegestaan, wordt enerzijds gevuld met dat deel der ziekte-uitgaven dat thans ook niet aftrekbaar is (5 pct. tot een maximum van f 750), anderzijds met de 4 percentsmarge die volgens de huidige regeling wel aftrekbaar is. Daarnaast is een marge ingecalculeerd voor de sinds 1968 ingetreden en nog te verwachten kostenstijging. Reeds in de memorie van toelichting is een uiteenzetting gegeven over de hoogte van het percentage en van het maximum (blz. 7, rechter kolom). Daaruit blijkt dat terwijl de commissie-Hofstra naast een aftrek van maximaal $7\frac{1}{2}$ pct. dan wel f 1000 ter zake van ziekenfondspremie, een aftrek ter zake van andere uitgaven toelaat voor zover deze een drempel van 5 pct., doch van minimaal f 500 en maximaal f 2000 overschrijden, het wetsontwerp enerzijds ook de premie onder de drempelafrek brengt, waardoor, gegeven dat premie wordt betaald, de drempel voor de andere ziekte-uitgaven in feite wordt verlaagd, doch anderzijds aan de drempel, bepaald op 10 pct. van het onzuivere inkomen geen minimum stelt. In zoverre is het wetsontwerp voor de contribubabelen dus gunstiger dan het voorstel van de commissie-Hofstra.

Evenals zij dat reeds in de memorie van toelichting hebben gedaan (blz. 16, rechter kolom, derde volle alinea), ont-

veinzen de ondergetekenden zich ook nu niet dat het stellen van grenzen steeds een enigszins arbitraire aangelegenheid blijft. Hierbij herhalen zij hun mening dat in het licht van het tegenwoordige ziektekostenniveau een drempel van 10 pct. met een maximum van f 2000 verantwoord en aanvaardbaar is. Zowel in de memorie van toelichting als hiervóór in deze memorie is uiteengezet waarom de drempel voor de ziekte-uitgaven op 10 pct. is gesteld. Voor wat betreft het maximum van f 2000 zij nog opgemerkt dat hierbij ook de tarieven van de particuliere ziektekostenverzekering een rol hebben gespeeld.

Het maximum van f 2000 wordt bereikt bij een (onzuiver) inkomen van f 20 000. In dit verband willen de ondergetekenden erop wijzen dat door het gehele wetsontwerp heen een inkomen van f 20 000 als maximum een belangrijke rol speelt. Bij het bepalen van andere maxima – bij de forfaitaire kostenregeling met betrekking tot tegenwoordige arbeid, voor de maximumdrempels voor onderhoudsuitkeringen aan naaste verwanten en voor studie-uitgaven – is eveneens het maximuminkomen van f 20 000 aangehouden.

Hogere inkomens bevoordeeld? Bevreesd dat degenen met de hoogste inkomens, doordat het maximum op f 2000 is gesteld, ongemotiveerd bevoordeeld zouden worden, vragen verschillende andere leden zich af of er geen aanleiding bestaat een enigszins getrapte absolute grens te hanteren, terwijl een aantal leden niet het nut ziet van het stellen van enige bovengrenzen. Er moge waarheid schuilen in de opvatting dat bij het stijgen van het inkomen ook het niveau van de gewone ziekte-uitgaven zal stijgen, dit betekent niet dat laatstbedoelde stijging steeds gelijke tred houdt met de eerstbedoelde. Er wordt een punt bereikt waarbij de stijging van de ziektekosten geleidelijk aan afneemt en vervolgens vrijwel tot stilstand komt. Het is duidelijk dat het bepalen van dat punt niet mogelijk is, afhankelijk als het is van verschillende factoren die op zich weer kunnen verschillen in elk individueel geval. In het advies van de commissie-Hofstra wordt er naar het oordeel van de ondergetekenden terecht op gewezen dat de vraag of een last al dan niet buitengewoon kan worden geacht, eigenlijk zou moeten worden gerelateerd aan het beschikbare inkomen, dat wil dus zeggen het inkomen na belastingbetaling. Technisch zou zulks echter moeilijk te verwezenlijken zijn. Door het stellen van een maximum aan de aftrek, zoals door de commissie voorgesteld, wordt op verantwoorde wijze aan bedoeld desideratum tegemoet gekomen. Daarbij dient te worden opgemerkt dat indien dit maximum op een hoger bedrag dan f 2000 werd vastgesteld, zulks niet alleen door de hogere en hoogste inkomensgroepen, maar ook en wellicht zelfs vooral door de (hogere) middeninkomens – een groep die verschillende leden en blijkens de gegeven cijfervoorbeelden ook een aantal leden wensen te ontzien – als een achteruitgang zou worden gevoeld. Zou men het maximum gedifferentieerd wensen te zien, zulks met het oog op het belang van de middeninkomens, dan zou dit gaan ten koste van de eenvoud van de regeling en dit zouden de ondergetekenden in verhouding tot het belang waarom het gaat, niet verantwoord achten. De ondergetekenden zouden er in dit verband nog op willen wijzen dat van enkele andere draagkrachtsmaatregelen, t.w. de kinderaftrek in inkomen uitgedrukt, en voorts ook de ouderdoms- en de arbeidsongeschiktheidsaftrek, doordat deze niet of bij hogere inkomens praktisch niet toenemen met het inkomen, gezegd zou kunnen worden dat zij juist in een omgekeerde richting werken als die welke de hierbedoelde leden in verband met de drempel voor de buitengewone lastenaftrek signaleren.

Ook in de opmerking van een aantal leden dat de behoefte aan een verzekering afneemt naarmate het inkomen stijgt, steekt een zekere waarheid. Tegen de achtergrond van het hoge ziektekostenniveau moet men echter wel tot de zeer rijken behoren om zich te kunnen permitteren het zonder verzekering te stellen.

Met betrekking tot de voorbeelden die deze leden ter verduidelijking van hun stelling dat de aan de drempel gestelde

bovengrens zou dienen te vervallen, hebben gegeven, mogen de ondergetekenden in de eerste plaats opmerken dat – indien ervan wordt uitgegaan dat de berekeningen zijn gebaseerd op het inkomstenbelastingtarief 1970 – in het eerste voorbeeld het belastingbedrag van f 4170 moet zijn f 3944, wat betekent dat het percentage van het belastingverschil hoger is dan 9, te weten 15.

Dat de gesignaleerde verschillen bestaan kan niet worden ontkend en evenmin dat de verschillen mede hun oorzaak vinden in het stellen van een absoluut maximum aan de drempel. Zoals hiervóór reeds werd opgemerkt, bestaan er voor dit maximum echter goede redenen. Dat dan, zelfs indien, zoals in het eerste en het tweede voorbeeld, de belastingverhoging bij het hogere inkomen in guldens uitgedrukt, groter is dan bij het lagere inkomen, deze in een percentage van de belasting uitgedrukt geringer is, is overigens een vanzelfsprekend gevolg van het feit dat de belasting bij het hogere inkomen mede door de progressie een veelvoud is van die bij het lagere inkomen. Bij een voetverhoging die voor alle inkomens doorwerkt ziet men het omgekeerde zich voordoen.

In hun vijfde voorbeeld brengt een aantal leden naar voren dat iemand met een inkomen van f 100 000, die niet verzekerd is, onder het bestaande regime niets ter zake van ziektekosten kan aftrekken indien deze niet meer dan f 4750 bedragen, terwijl hem onder het voorgestelde regime bij een totaal aan ziektekosten van f 4750 een aftrek van f 2750 wordt toegestaan. De ondergetekenden zouden hiertegenover willen stellen dat onder het bestaande regime bij een iets hoger kostenbedrag, stel f 5000, f 4250 aftrekbaar is, terwijl onder het nieuwe regime de aftrek f 3000 bedraagt. Men kan derhalve bepaald niet stellen dat de nieuwe regeling ten gunste van de hogere inkomens werkt. In dit verband zij er overigens op gewezen dat juist de beperking van het begrip ziekte-uitgaven in het voorgestelde artikel 46, lid 2, niet in de laatste plaats de beter gesitueerden raakt, aangezien daardoor immers bijvoorbeeld reizen om gezondheidsredenen van de buitengewone lastenaftrek zijn uitgesloten.

Dezelfde leden trekken uit de door hen gegeven voorbeelden mede de conclusie dat de nieuwe regeling het niet verzekerd zijn bevordert. De ondergetekenden zouden in verband hiermee willen opmerken dat het zeer de vraag is of men gezien de enorme bedragen waartoe de ziektekosten in de tegenwoordige tijd kunnen oplopen en mede gelet op de omstandigheid dat geen zekerheid bestaat omtrent het fiscale regime in de toekomst, zijn beslissing over het al dan niet sluiten van een verzekering wel van fiscale overwegingen laat afhangen. Zou dit echter wel zo zijn, dan kan in de nieuwe regeling naar het oordeel van de ondergetekenden toch geen aanleiding voor negatieve overwegingen op dit punt worden gezien. Het blijft van belang dat door het betalen van premie de drempel eerder wordt bereikt.

Relatie drempel aan aanslaggrens of ziekenfondspremie. Vele leden hebben zich afgevraagd waarom het maximum van de drempel voor ziekte-uitgaven niet is gerelateerd aan de aanslaggrens welke in 1967 bij de vaststelling van het maximum van de drempel op f 750, in de overwegingen werd betrokken. In dit verband zij er in de eerste plaats op gewezen dat naar het de ondergetekenden voorkomt aan de aanslaggrens in dit verband geen principiële betekenis kan worden toegekend. Voorts zij gewezen op het verschil in opzet tussen de bestaande en de voorgestelde regeling. De drempel voor de ziekte-uitgaven (5 percent tot een maximum van f 750) in de bestaande regeling is niet de enige grens; daarnaast moet de algemene grens van 4 percent nog overschreden worden. In de voorgestelde regeling behoeven de ziekte-uitgaven slechts één grens te passeren. In verband met het verschil in opzet tussen de twee regelingen is een vergelijking moeilijk te trekken; doch zou de drempel in de voorgestelde regeling in zekere zin gezien kunnen worden als een samen-trekking van drempel en algemene grens in de bestaande regeling. Naar het voorkomt wordt het belang dat in 1967 bij het stellen van het maximum – van de extra ziektekostendrempel

– op f 750 heeft voorgezeten, t.w. dat van de middengroepen, ook met het voorgestelde maximum van f 2000 – van de enige ziektekostendrempel – voldoende ontzien.

Enkele leden stellen voor om het drempelpercentage gelijk te stellen aan het percentage van de ziekenfondspremie. Deze gedachte lijkt niet onaantrekkelijk. Bedacht dient echter te worden dat de ziekenfondspremie berekend wordt over het brutoloon, terwijl de drempel voor de ziektekosten wordt gevonden door het onzuiver inkomen (het totaal van bruto inkomsten verminderd met de daarop betrekking hebbende kosten) als maatstaf te nemen. Het percentage van de ziekenfondspremie zou derhalve herleid dienen te worden tot een drempelpercentage. Daarmede zou dan echter niet kunnen worden volstaan. Immers niet alleen de ziekenfondspremie dient niet tot aftrek te leiden – deze behoort immers tot de eerste „strook”, dus dat deel der ziekte-uitgaven die vrijwel iedereen heeft – maar ook de tweede „strook” – dat deel der ziekte-uitgaven die door hun omvang niet buitengewoon zijn – dient van aftrek te worden uitgesloten. Men komt derhalve op geheel andere percentages en maxima. Overigens zou een regeling die op bevredigende wijze met het gesuggereerde uitgangspunt – afstemming op het premiepercentage van de Ziekenfondswet – rekening houdt, waarschijnlijk een nadere uitwerking bij ministeriële beschikking wenselijk maken.

De hier aan het woord zijnde leden verzoeken om een vergelijkend overzicht van het percentage „gewone” ziektekosten van het jaar 1960 af – in de veronderstelling dat een dergelijke regeling in dat jaar zou zijn ingevoerd – onder vermelding van het werkelijke percentage van elk jaar. Het gevraagde met betrekking tot de jaren vóór 1965 is niet makkelijk te geven en bovendien voor vergelijking weinig zinvol. Die jaren vielen onder de vigeur van het Besluit op de Inkomstenbelasting 1941, dat het normale deel van alle buitengewone lasten-categorieën niet exact aangaf, maar in een tot vele moeilijkheden aanleiding gevende bepaling omschreef. Eerst met de inwerkingtreding van de Wet op de inkomstenbelasting 1964

Jaar	Ziekenfondspers-centage in % van het coördinatieloon	Omgerekend in % van het fiscale loon, tariefgroep II	Niet aftrekbare ziekte-kosten in % van het onzuiver inkomen minus persoonlijke verplichtingen	Algemene grens in % van het onzuiver inkomen minus persoonlijke verplichtingen
1965	5,4	6,3	2,5	4
1966	5,8	6,8	2,5	4
1967	6,7	7,9	2,5	4
1968	7,2	8,5	5	4
1969	7,5	8,8	5	4
1970	7,5	8,8	5	4

met ingang van het jaar 1965 is het normale deel wel precies in de wet vastgelegd.

Van verschillende kanten is in het voorlopig verslag gevraagd naar de verdeling van de 150 mln. meeropbrengst over de ongeveer 835 000 belastingplichtigen die aftrek wegens buitengewone lasten genieten, gerangschikt naar verschillende inkomensgroepen. Een globale schatting op basis van de laatst-bekende gegevens (het jaar 1966) geeft het volgende overzicht.

Inkomens	Percentage van de belastingbete	Percentage van aantal aftrek-genietenden
Beneden f 10 000	17	44
f 10 000–f 15 000	30	33
15 000– 20 000	20	12
20 000– 30 000	20	7
30 000– 50 000	10	3
50 000 en hoger	3	0,6

Belastingvrije voet. Reeds in de memorie van toelichting is aangegeven dat de voorkeur van de ondergetekenden uitgaat naar de gedachte dat ziekte-uitgaven die vrijwel iedereen

heeft, waarbij met name aan de premies ziekenfondsverzekering en ziektekostenverzekering wordt gedacht, behoren tot de elementen van de belastingvrije voet. Ook de commissie-Hofstra is deze mening toegedaan, doch op praktische gronden heeft zij geadviseerd met bedoelde, normale kosten niet in de belastingvrije voet rekening te houden.

Nu de ondergetekenden zich op het standpunt hebben gesteld dat deze kosten als een element van de belastingvrije voet moeten worden gezien, wordt in het voorlopig verslag algemeen teleurstelling uitgesproken over het feit dat niet bij deze gelegenheid wordt voorgesteld de voet dusdanig op te trekken dat het door hen gehuldigde standpunt beter tot zijn recht komt. De ondergetekenden kunnen hiervoor begrip opbrengen en zij hadden gaarne een voorstel in deze richting willen doen. Evenwel, de budgettaire mogelijkheden en de voorrang van andere prioriteiten – het is reeds in de memorie van toelichting gezegd – vormden belemmeringen om hieraan uitvoering te geven. Voorts neemt de omstandigheid dat het merendeel der belastingplichtigen thans in feite ook geen soelaas in de vorm van buitengewone lastenaftrek ter zake van deze kosten geniet, veel van de onmiddellijke noodzaak daarvan weg. De ondergetekenden zijn dan ook van mening dat met de door hun voorgestelde regeling een gebouw wordt gepresenteerd dat, hoewel nog niet voltooid, zich wel voor bewoning leent.

Naar aanleiding van de door een aantal leden in dit verband gestelde vraag waarom de 150 mln. meeropbrengst die het gevolg is van de wijziging van het buitengewone lastenregime, niet is gebruikt om de belastingvrije voet verder te verhogen, moge worden opgemerkt dat zulk een verhoging slechts zeer bescheiden zou kunnen zijn. Volgens globale schattingen zou de voet dan worden verhoogd met een bedrag in de orde van grootte van f 100 à f 120. Gezien het geringe effect van deze verhoging, althans in het kader van de buitengewone lastenregeling, ging de voorkeur van de ondergetekenden mede in verband met aandrang van de Kamer uit naar een andere

besteding van dit bedrag van 150 mln., waarvoor verwezen moge worden naar het staatsje op bladzijde 11, rechterkolom, van de memorie van toelichting.

Naar aanleiding van de vraag van vele leden naar het budgettaire offer dat integrale overneming van het advies van de commissie-Hofstra meebrengt, kan worden medegedeeld, dat dit offer – waarin tevens is begrepen de derving van premies ingevolge de volksverzekeringen – het bedrag van één miljard gulden overtreft. Het zal enige leden die de oplossing van de commissie-Hofstra juist achten dan de voorgestelde regeling, duidelijk zijn dat alleen al om de budgettaire consequenties hiervan van die oplossing moet worden afgezien.

In dit verband zij tevens ingegaan op de vraag van verscheidene leden wat de budgettaire gevolgen zouden zijn van hun suggestie om de huidige regeling aan te passen aan de gestegen kosten in die zin dat de drempel van f 750 wordt opgetrokken tot f 1250 en de algemene drempel wordt teruggebracht van 4 percent tot 3 percent, zulks met vervanging van het woordje „indien” door „voor zover”. Deze leden kan worden medegedeeld dat de budgettaire gevolgen van een en ander ten opzichte van de huidige regeling 130 mln. zouden belopen.

Gezinsgrootte. Van verschillende kanten wordt in het voorlopig verslag de aandacht gevestigd op een ander verschil met de bestaande regeling, nl. het niet meer in aanmerking

nemen van de gezinsgrootte. In de memorie van toelichting (blz. 16, linker kolom, eerste volle alinea slot) is reeds gewezen op de bijzondere complicatie die de kinderaftrek in de huidige regeling vormt. Behalve de noodzaak van vereenvoudiging zijn er nog andere argumenten aan te voeren, op grond waarvan de ondergetekenden tot de overtuiging zijn gekomen dat in de buitengewone lastenregeling niet langer rekening dient te worden gehouden met het kindertal. In de eerste plaats wordt bij de tariefstoepassing voor de inkomsten- en loonbelasting reeds rekening gehouden met de aanwezigheid van kinderen. Voorts zijn er de kinderbijslageregelingen, waarvan de uitkeringen regelmatig worden aangepast (en waarover geen premies ingevolge de sociale verzekeringswetten verschuldigd zijn.) Naar de mening van de ondergetekenden wordt aldus voldoende met de gezinsgrootte rekening gehouden en is het niet nodig dit nogmaals te doen bij de aftrek wegens buitengewone lasten. In deze opvatting weten zij zich gesteund door de commissie-Hofstra (zie blz. 8 van het rapport). Het moge enerzijds waar zijn dat in een gezin met kinderen eerder ziekte-uitgaven voorkomen dan in een gezin zonder kinderen of bij een alleenstaande, anderzijds zal dat gezin sneller de drempel bereiken en dus eerder voor aftrek wegens buitengewone lasten in aanmerking komen. Juist in de hogere uitgaven komt het draagkrachtsverschil naar voren; een verschil in drempel is daarnaast niet nodig. Voorts is er ten aanzien van degenen die uitsluitend de premie ingevolge de Ziekenfondswet betalen te minder reden om rekening te houden met het kindertal, aangezien ook de hoogte van die premie niet wordt beïnvloed door de aanwezigheid van kinderen. Door verscheidene leden wordt er op gewezen dat wat de ongehuwden betreft aan de Ziekenfondswet een stuk solidariteitsgedachte ten grondslag ligt. Wanneer naar de mening van laatstbedoelde leden daardoor in de voorgestelde regeling een discriminatoire behandeling van de ongehuwden steekt, dan willen de ondergetekenden slechts opmerken dat – zo deze er al is – zij in ieder geval door het vervallen van de kinderaftrek in de buitengewone lastenregeling van minder betekenis is dan in de bestaande regeling.

Handigheidjes. Naar aanleiding van de vraag van vele andere leden waarom aan bepaalde „handigheidjes” geen paal en perk wordt gesteld, nu toch een nieuwe buitengewone lastenregeling wordt ontworpen, willen de ondergetekenden opmerken dat beperkende maatregelen op dit punt afbreuk zouden doen aan het aan onze inkomstenbelasting ten grondslag liggende kasstelsel, zoals dat is neergelegd in de artikelen 33 en 38 van de Wet op de inkomstenbelasting 1964. Hoezeer de ondergetekenden met de hier aan het woord zijnde leden betreuren dat op deze wijze in bepaalde situaties een oneigenlijk gebruik van de wettelijke bepalingen kan worden gemaakt, zij menen dat hierin vooralsnog moet worden berust. Zij stellen zich op het standpunt dat het kasstelsel dat wezenlijk deel uitmaakt van het systeem van heffing buiten de winstsfeer, niet dan in geval de zeer duidelijke noodzaak en de mogelijkheid van een handzaam alternatief aanwezig is, mag worden ter zijde gesteld. Mede in aanmerking nemende dat het gesignaleerde verschijnsel zich niet alleen met betrekking tot de buitengewone lasten voordoet, zou naar hun oordeel een eventuele maatregel om dit tegen te gaan, geen eenvoudige zijn. Men moet overigens de kwantitatieve betekenis van het verschijnsel, mede gelet op het feit dat in de nieuwe opzet alleen de uitgaven voor zover deze de drempel overschrijden in aanmerking komen, niet overschatten.

De categorieën van ziektekosten e.d. (artikel 46, tweede lid). Het begrip uitgaven ter zake van ziekte, enz.

Tegen het tweede lid van het nieuwe artikel 46 zijn een tweetal bedenkingen aangevoerd, nl. ten aanzien van het niet meer als buitengewone lasten in aanmerking nemen van dieetkosten onderscheidenlijk van reiskosten in verband met zieken- en kraambezoek.

Voor wat betreft dieetkosten zij in de eerste plaats opgemerkt dat het geen statistische gegevens zijn geweest die de ondergetekenden tot de overtuiging hebben gebracht dat dit soort uitgaven niet langer tot de aftrekbare buitengewone lasten behoort te worden gerekend. In hun streven naar vereenvoudiging heeft hun niet alleen voor ogen gestaan een regeling te ontwerpen, die voor de contribuabelen begrijpelijk en doorzichtig is, maar die tevens bij de uitvoering op niet te grote moeilijkheden moest stuiten, voornamelijk voor wat betreft de controle. In de memorie van toelichting is er reeds op gewezen dat vele uitgaven tot de ziektekosten, enz. worden gerekend – mede onder invloed van de jurisprudentie met betrekking tot deze materie – die, althans naar de mening van de ondergetekenden, in een te ver verwijderd verband staan tot het doel en strekking van een buitengewone lastenregeling. Hierbij is in de eerste plaats gedacht aan die categorie uitgaven, waarbij de grens tussen het normale en buitengewone deel moeilijk is te trekken. Bovendien zijn dit juist de uitgaven die achteraf het moeilijkste te controleren zijn. Bovendien speelt hierbij de hoogte van het inkomen ook een rol. Het moet duidelijk zijn dat de extra kosten verbonden aan het houden van een dieet bij hogere inkomens minder of in het geheel niet een extra last vormen in verhouding tot het normale - ruimere - bestedingspatroon dan dit wellicht het geval is bij lagere inkomens. Ook in het kader van de stijging van het algemene welvaartsniveau moeten de dieetkosten op hun buitengewone lasten karakter anders worden beschouwd. Het zijn deze overwegingen geweest, waarin zij zich bovendien gesteund weten door de opvatting van de commissie-Hofstra, die hen tot het standpunt hebben gebracht dieetkosten niet langer onder de aftrekbare buitengewone lasten te begrijpen. Er zou misschien iets voor te zeggen zijn hierin een nuancering aan te brengen ten behoeve van de zeer lage inkomens, doch de ondergetekenden betwijfelen ten zeerste of dat belang zo groot is, dat dit een dergelijke verfijning in een overigens eenvoudig hanteerbare regeling rechtvaardigt. Afgezien van de problematiek van formulering, norm- en inkomensbepaling, voorzien de ondergetekenden complicaties voor de toekomst als gevolg van de introductie van een zodanige verfijning. Alles aldus wegende, komen de ondergetekenden wederom tot de slotsom dat de extrakosten verbonden aan het houden van een dieet, niet langer tot de aftrekbare buitengewone lasten behoren te worden gerekend.

Naar aanleiding van een desbetreffende vraag van verschillende andere leden kan worden opgemerkt dat het de ondergetekenden niet mogelijk is op korte termijn een schatting te geven van de budgettaire gevolgen welke verbonden zouden zijn aan het in aftrek toelaten van dieetkosten. Aangenomen kan worden dat het hierop betrekking hebbende bedrag op het totale bedrag dat met de voorgestelde wijziging van het buitengewone lastenregime gemoeid is, betrekkelijk weinig uitmaakt.

Met betrekking tot de tweede bedenking, het niet in aanmerking nemen als aftrekbare buitengewone last van gemaakte reiskosten in verband met ziekenbezoek en kraamvisite, wordt het volgende opgemerkt. De ondergetekenden onderschrijven de mening van vele leden dat reiskosten gemaakt voor het bezoeken van zieke ouders als morele verplichtingen van – zelfstandige – kinderen kunnen worden aangemerkt, ter zake waarvan een belastingreductie niet gerechtvaardigd is. Anders denkt de Kamer over de reiskosten gemaakt in verband met ziekte van verwanten die tot hetzelfde gezin behoren. Gezien de teneur van de desbetreffende opmerkingen in het voorlopig verslag zijn de ondergetekenden van mening te mogen concluderen dat het niet langer aftrekbaar stellen van bezoekkosten in de nabije omgeving van de woonplaats van een dergelijk gezin, niet als onredelijk wordt ervaren. De bezwaren beperken zich derhalve tot de reiskosten over langere afstand en die in de gevallen van langdurige ziekte, enz. De ondergetekenden willen niet ontkennen dat met de bedoelde reiskosten belangrijke bedragen gemoeid kunnen zijn.

Zij vragen zich evenwel af of hierop niet te veel de nadruk wordt gelegd, deze kostenpost niet te veel wordt geabstraheerd en te weinig in verband gebracht met het overige gezinsbudget. Het is toch immers zo dat vooral bij langdurige ziekte het zieke gezinslid niet langer ten laste van de gezinshuishouding is en er dientengevolge een zekere besparing optreedt. Naar de mening van de ondergetekenden dient deze besparing onder meer gecompenseerd te worden met het bedrag der bestede reiskosten. Het is duidelijk dat deze besparing veelal niet exact te berekenen is en voorts kan fluctueren al naar gelang het verzorgingspatroon van het betreffende gezinslid. Zo zal in het algemeen de besparing met betrekking tot een volwassen persoon groter zijn dan die met betrekking tot een klein kind. In dit verband moet worden bedacht dat wanneer de verpleegkosten niet ten laste van de belastingplichtige komen, juist de reiskosten veelal een groot deel van de financiële last zullen uitmaken die bijvoorbeeld een aanspraak op kinderaftrek (en kinderbijslag) rechtvaardigt. Ook moet in aanmerking worden genomen dat degene met een hoger inkomen geneigd is het zieke familielid vaker te bezoeken dan degene die uit financieel oogpunt van veelvuldig bezoek moet afzien. Wanneer men bij dit alles voegt de kwestie welke kosten in aftrek moeten worden toegelaten, bijv. autokosten of kosten van openbaar vervoer, dan zal het duidelijk zijn dat het niet eenvoudig is een regeling te ontwerpen die in alle gevallen recht doet wedervaren. Alles bijeen genomen, blijven de ondergetekenden bij hun eerder ingenomen standpunt dat reiskosten gemaakt in verband met ziekenbezoek en kraamvisite niet tot de aftrekbare buitengewone lasten moeten worden gerekend. Het vorenstaande betekent niet dat de ondergetekenden geen begrip kunnen opbrengen voor bijzondere gevallen waarin reiskosten duidelijk een buitengewone last vormen. De tweede ondergetekende is bereid in dergelijke bijzondere gevallen waarin het niet in aanmerking nemen van reiskosten een hardheid zou betekenen, verzoeken om toepassing van de hardheidsclausule in welwillende overweging te nemen.

In het voorlopig verslag wordt ook relatief veel aandacht besteed aan de aftrek van begrafeniskosten en de kosten van laatste ziekte als buitengewone lasten in het geval waarin deze bestreden kunnen worden uit de nalatenschap van de overledene of uit een kapitaaluitkering uit levensverzekering. Hoewel de Hoge Raad van oordeel is dat in deze gevallen bedoelde kosten niet tot aftrek als buitengewone last kunnen leiden, hebben de ondergetekenden zich met het reeds door hun ambtsvoorgangers ingenomen standpunt kunnen verenigen, dat dit soort kosten, voor zover zij bestreden kunnen worden uit de nalatenschap, toch als buitengewone last in aanmerking kan worden genomen, indien het betreft naaste verwanten die ten tijde van het overlijden een gezamenlijke huishouding voerden. Ook de commissie-Hofstra acht de gevolgde gedragslijn niet onredelijk en vond geen aanleiding hieraan een einde te maken. De commissie stelde zelfs voor – en de tweede ondergetekende is voornemens hieraan gevolg te geven, zoals reeds in de memorie van toelichting is aangekondigd – de onderhavige regeling uit te breiden tot de gevallen waarin de kosten van begrafenis en van de laatste ziekte kunnen worden bestreden uit een kapitaaluitkering uit levensverzekering. De huidige uitzondering van de laatstbedoelde gevallen acht de commissie-Hofstra een nodeloze verfijning, een mening die de ondergetekenden delen. Nu zij er in dit verband in de eerste plaats op gewezen dat, hoewel geen exact cijfermateriaal voorhanden is, het vermoedelijk om geringe aantallen gaat. Hierbij dient bedacht te worden dat aan de voorwaarde moet zijn voldaan, dat de naaste verwanten een gezamenlijke huishouding hebben gevoerd; bovendien moet de langstlevende erfgenaam zijn van de overledene en moeten de kosten van de huishouding mede uit de inkomsten van de overledene zijn betaald. Uiteraard vormt de groep van echtparen het grootste deel van deze categorie van samenlevingsgevallen. Het komt de ondergetekenden voor dat in de toch al moeilijke overgangstijd naar het weduwe- of weduwnaarschap een fiscale

tegemeetkoming op zijn plaats is. Het resterende deel van de gevallen van samenleving van verwanten is relatief klein; het gaat hier om òf moeder en dochter, òf vader en dochter, òf broer en zuster e.d. In wezen kunnen deze samenlevingsgevallen op één lijn worden gesteld met die van echtparen. Omdat het, hoewel niet onmogelijk, zeer tijdrovend zou zijn om op basis van successierecht-gegevens een berekening te maken van het hiermee budgettair gemoeide bedrag, moge worden volstaan met de vermelding dat het hier naar alle waarschijnlijkheid gaat om een betrekkelijk geringe middelen-derving. Het niet-continueren van deze regeling zal weliswaar een bate opleveren, doch het is twijfelachtig of deze voldoende is de (aller)zwaksten in de samenleving op merkbare wijze tegemoet te komen, zoals verschillende andere leden hebben voorgesteld.

Vele leden wijzen erop dat de premie voor de A.W.B.Z. als persoonlijke verplichting aftrekbaar is, doch zulks met betrekking tot de premie voor de ziektekostenverzekering niet het geval is. Hoe plaats nu de ondergetekenden – zo vragen zij – in dit kader de toekomstige verschuiving van lasten van ziektekostenverzekering naar de A.W.B.Z.? In dit stadium waarin nog zo weinig bekend is, laat staan vaststaat, over deze verschuiving, is het niet wel mogelijk een bevredigend antwoord te geven. Evenmin voelen de ondergetekenden ervoor zich te laten verleiden tot bespiegelingen over deze aangelegenheid. Er hangt immers veel van af welke lasten naar de A.W.B.Z. worden overgeheveld en wat hiervan de invloed zal zijn op de hoogte van de premie voor het ziekenfonds en de ziektekostenverzekering.

Verschiedende andere leden wijzen op de wenselijkheid om in het tweede lid van het nieuwe artikel 46 expliciet de premies ziekenfonds en ziektekostenverzekering te vermelden. De ondergetekenden achten zulks niet nodig. Het is immers vaste jurisprudentie van de Hoge Raad dat dergelijke premies in principe tot de kosten ter zake van ziekte, invaliditeit en bevalling behoren. Zij zien een onverbrekkelijk verband tussen deze premies en de uitgaven voor genees-, heel- en verloskundige hulp. In de memorie van toelichting is hierop speciaal de aandacht gevestigd.

Dezelfde leden vroegen of het begrip vervoer in de zin van het nieuwe artikel 46, lid 2, letter a, slot, ook van toepassing is op een aantal met name genoemde gevallen. Het antwoord luidt in alle door die leden genoemde gevallen bevestigend.

De positie van invaliden en chronisch zieken

In het voorgaande is reeds terloops genoemd de problematiek die de overgang van de bestaande naar de voorgestelde regeling meebrengt voor verschillende groepen belastingplichtigen.

Algemeen wordt aangedrongen op het invoeren van een overgangsregeling, vooral ten behoeve van de sociaal zwakkeren, de bejaarden, de chronisch zieken en de permanent invaliden. Hoezeer de ondergetekenden begrip opbrengen voor de in het voorlopig verslag gesignaleerde moeilijkheden, niettemin zijn zij van oordeel dat aan deze wens geen gevolg kan worden gegeven. Eerder hebben zij gewezen op het onzuivere element in de bestaande regeling, nl. de aftrekbaarheid van het „niet-drukkende” deel van de buitengewone lasten onder de 4 pct.-grens. Een overgangsregeling voor de hier bedoelde groepen zou op een gehele of gedeeltelijke continuering van dit onzuivere element neerkomen. Wanneer de overgangsregeling een, wat vele leden noemen „ingroeiregeling” zou zijn, welke in een geleidelijke overgang naar het nieuwe regime voorziet, zou deze niet anders dan gecompliceerd kunnen zijn. Zou zij een tijdelijke continuering van de bestaande regeling zonder geleidelijke overgang inhouden, dan zou het om een verschuiving van de moeilijkheden gaan. De ondergetekenden zijn op deze gronden van mening dat van het treffen van een overgangsregeling voor de groepen van belastingplichtigen, welke in het voorlopig verslag worden genoemd, dient te worden afgezien.

Van verschillende kanten wordt in het voorlopig verslag gepleit voor lagere drempels ten behoeve van speciale groepen in onze samenleving, zulks bij wijze van definitieve maatregel. Ook in dit verband worden genoemd de bejaarden, de chronisch zieken en de permanent invaliden. In de eerste plaats moet hierbij worden aangetekend dat zulk een bijzondere regeling uiteraard alleen gerechtvaardigd kan worden door de moeilijke financiële situatie waarin deze groepen verkeren. Een dergelijke regeling zou derhalve beperkt moeten blijven tot hen wier inkomen een zeker maximum niet overschrijdt, welk maximum waarschijnlijk geregeld zou moeten worden aangepast in verband met de geldontwaarding. Een dergelijke regeling zou echter al spoedig als onbillijk worden aangevoeld door degenen wier inkomen even boven het maximum uitkomt, doch overigens in dezelfde omstandigheden verkeren. Ook zouden zich ongetwijfeld tekort gedaan voelen de belastingplichtigen die weliswaar niet tot de groepen kunnen worden gerekend waarvoor de mildere regeling geldt, maar niettemin qua omvang dezelfde of hogere ziekte-uitgaven hebben. Dit verschil in behandeling, waarvoor nauwelijks in een algemeen geldende regeling een voorziening valt te heffen, lijkt niet te rechtvaardigen.

Hoezeer de ondergetekenden begrip kunnen opbrengen voor de moeilijkheden die de overgang voor sommige belastingplichtigen meebrengt, zijn zij niettemin van oordeel dat deze niet van zo overwegende aard zijn dat het verantwoord zou zijn voor hen een afzonderlijk buitengewoon lastenregime te creëren. Zij zijn van oordeel dat de voorgestelde regeling mede door haar eenvoud en overzichtelijkheid redelijk en aanvaardbaar is. Het zou niet juist zijn daarin elementen te brengen waarvan niet vaststaat dat zij in alle opzichten rechtvaardig zullen werken en geen bron van complicaties zullen vormen.

In dit verband dient ook niet uit het oog te worden verloren, dat voor bejaarden en invaliden reeds een bijzonder regime bestaat in de vorm van het instituut van de bejaarden- en arbeidsongeschiktheidsaftrek, dat staat naast de buitengewone lastenregeling. Bij de vaststelling van het tarief wordt dus al rekening gehouden met ouderdom en handicap. De hier bedoelde aftrekken zullen jaarlijks worden herzien, wanneer het wetsvoorstel houdende voorzieningen met betrekking tot een jaarlijkse bestelling van het tarief van de inkomstenbelasting en de loonbelasting, tot wet zal zijn verheven. Om thans reeds deze aftrekbedragen verder op te trekken ten behoeve van de groepen waarvan hier sprake is, is naar het oordeel van de ondergetekenden weinig bevredigend, omdat van die optrekking dan ook profiteren degenen die een dergelijke extra tegemoetkoming niet van node hebben. Wanneer een verhoogd aftrekbedrag zou worden gekoppeld aan een maximum-inkomen, doet zich wederom een discrepantie voor met betrekking tot de invaliden met een inkomen dat even boven dat maximum ligt, genieten, en waarop hiervoren in een ander verband reeds is ingegaan. Bovendien zijn de ondergetekenden huiverig alleen wijziging te brengen in dit soort aftrekbedragen, omdat het gevaar niet denkbeeldig is dat daardoor het verband met de algemene tariefsstructuur verloren gaat.

Andere groepen. Van verschillende zijden is de aandacht gevestigd op de weinig bevredigende situatie waarin de kosten van extra gezinshulp in het geval van ziekte van de echtgenote van een belastingplichtige, niet langer als buitengewone last aftrekbaar zijn na het overlijden van de echtgenote. In de openbare vergadering van de vaste Commissie voor Financiën op 4 juni 1970 heeft de tweede ondergetekende reeds toegezegd dat hij aan deze kwestie bijzondere aandacht zou schenken. Ook hij is van het onbevredigende van de tot dusver gevoerde praktijk overtuigd geraakt en heeft daarom bij aanschrijving van 29 september 1970, nr. B 70/19434 een richtlijn aan de belastingdienst verstrekt. De strekking van deze richtlijn is, dat kosten van huishoudelijk hulp wegens ziekte of invaliditeit van één der echtgenoten, welke voor aftrek als buitengewone last in aanmerking komen, niet aanstonds bij het overlijden van die echtgenoot het karakter van uitgaven ter zake van ziekte of invaliditeit verliezen; deze

kosten van huishoudelijke hulp welke betrekking hebben op de maand waarin het overlijden valt en de daarop volgende drie maanden, worden geacht hun oorzaak nog in de ziekte of invaliditeit te vinden.

Ook de door verschillende andere leden in het algemeen naar voren gebrachte fiscale positie van weduwnaars met dure huishoudelijke hulpen, is in de vorenbedoelde openbare commissievergadering aan de orde geweest. Zoals de tweede ondergetekende bij die gelegenheid opmerkte, kan er voor wat betreft de weduwnaar met kinderen die buitenshuis werkt en daarom voor de verzorging van zijn kinderen een huishoudelijke hulp nodig heeft, inderdaad van een onbillijkheid sprake zijn, waarvoor echter in het licht van de totale tariefsstructuur een oplossing zou moeten worden gezocht. Dit punt zal door de tweede ondergetekende nog nader worden bestudeerd, echter niet in het kader van dit wetsontwerp.

Een andere groep waarvoor in de sfeer van de buitengewone lasten een tegemoetkoming wordt gevraagd, zijn de oorlogsslachtoffers. De tweede ondergetekende kan hieromtrent mededelen dat hij in overleg is getreden met vertegenwoordigers van organisaties van oorlogsslachtoffers en dat, hoewel de besprekingen nog niet zijn afgerond, reeds een grote mate van overeenstemming is bereikt over de te volgen gedragslijn.

Verscheidene andere leden stelden de vraag of nog overwogen is adoptiekosten tot de buitengewone lasten te rekenen. Laatstelijk is dit onderwerp ter sprake gebracht in de openbare vergadering van de vaste commissie van Financiën op 4 juni 1970. De tweede ondergetekende heeft bij die gelegenheid als zijn mening uitgesproken dat hij zijn eerder ingenomen standpunt (*Handelingen* van de openbare commissievergadering van 22 november 1967, Zitting 1967-1968, blz. H. 49) handhaafde en er niet voor voelde adoptiekosten tot de buitengewone lasten te rekenen. (*Handelingen* van de openbare commissievergadering van 4 juni 1970, Zitting 1969-1970, blz. J 21). In deze mening is sedertdien geen wijziging gekomen.

De kosten voor levensonderhoud en voor studie

De ondergetekenden nemen met voldoening kennis van de instemming welke vele leden betuigen met het voorstel met betrekking tot de aftrek voor studiekosten en die voor alimentatiekosten afzonderlijke drempels in het leven te roepen.

Met vele andere leden zijn de ondergetekenden van mening dat de gecombineerde uitkomst van kinderbijslag en kinderaftrek niet zelden minder bedraagt dan het voordeel dat een aftrek wegens buitengewone lasten ter zake van de kosten voor het levensonderhoud van het kind zou betekenen. In dit verband moet echter niet uit het oog worden verloren dat aan het instituut van de kinderaftrek (en dat van de kinderbijslag) enerzijds en het instituut van de buitengewone lasten anderzijds niet dezelfde gedachte ten grondslag ligt. Met de kinderaftrek wordt beoogd een tegemoetkoming te verlenen in kosten die op de ouder drukken in het kader van de nakoming van zijn ouderlijke verzorgingstaak. Het is geenszins zo dat met de kinderaftrek wordt beoogd een, zij het geforfaiteerde, integrale aftrek ter zake van de kosten te verlenen; zelfs aan de mogelijkheid van twee- en drievoudige aftrek ligt zulk een bedoeling niet ten grondslag.

Met het instituut van de buitengewone lastenaftrek wordt in beginsel wel beoogd een integrale aftrek te verlenen en wel ter zake van uitgaven voor zover deze geacht kunnen worden buitengewoon te zijn. Het gaat hierbij – met uitzondering van de studiekosten – om uitgaven die ook buitengewoon zijn in die zin dat zij als het ware op hem afgekomen zijn, waarop hij geen invloed heeft.

Tegen deze achtergrond gezien bestaat er naar de mening van de ondergetekenden geen aanleiding om in de bepaling van artikel 46, eerste lid, letter a, waarbij de uitgaven voor levensonderhoud van kinderen waarvoor kinderaftrek wordt genoten worden uitgesloten van de buitengewone lastenaftrek, wijziging te brengen.

Intussen is de door deze leden gesignaleerde omstandigheid wel reden om niet te spoedig te besluiten tot een verhoging van de grens voor de kinderaftrek voor studerende kinderen van 27 jaar tot 30 jaar of tot een wijziging van de peildatum voor de aanspraak op kinderaftrek voor deze kinderen, een en ander zoals door de commissie-Hofstra is gesuggereerd. De ondergetekenden hebben geen voornemens om zulk een wijziging te bevorderen.

Naar aanleiding van de door verschillende leden naar voren gebrachte bedenkingen tegen het stellen van een — zij het lagere — drempel met betrekking tot de uitgaven voor levensonderhoud en die voor studie, mogen de ondergetekenden opmerken dat de drempel hier mede een technische betekenis heeft, in die zin dat discussies worden voorkomen over — wat de onderhoudsuitgaven betreft — de aftrekbaarheid van uitgaven, die wel is waar ten behoeve van verwanten worden gedaan, maar veeleer voortvloeien uit het normale verkeer tussen familieleden dan dat sprake is van het voldoen aan een wettelijke of morele onderhoudsverplichting. Ook wat de studieuitgaven betreft bestaat behoefte aan een drempel, al ware het reeds hierom dat in het feit dat de belastingplichtige zich uitgaven tot een niet te verwaarlozen bedrag getroost, een zekere waarborg is gelegen dat inderdaad van een opleiding of studie voor een beroep sprake is.

Dat het stellen van drempels met betrekking tot de alimentatie-uitgaven en de uitgaven voor studie de prikkel tot het doen van deze uitgaven zou verminderen, achten de ondergetekenden een bezwaar dat meer theoretische dan praktische betekenis heeft. De ondergetekenden zouden er overigens op willen wijzen dat juist voor velen met niet al te grote uitgaven voor alimentatie en studie — indien zij daarnaast geen grote uitgaven ter zake van ziekte hebben — de vervanging van de huidige algemene grens door afzonderlijke drempels, een wijziging met gunstige aspecten betekent.

Zijn de ondergetekenden derhalve geen voorstander van het laten vervallen van de drempel voor de alimentatieuitgaven en studiekosten, zij zouden ook een verhoging van de voorgestelde drempels, zoals door een aantal leden billijk wordt geacht, niet willen aanbevelen. De voorgestelde drempel achten zij voldoende hoog, zulks mede gelet op het feit dat het hier, in het bijzonder wat de alimentatieuitgaven betreft, in de regel gaat om verhoudingsgewijs belangrijke bedragen en op het feit dat de drempel mede ten doel heeft te voorkomen dat discussies ontstaan over het karakter van bepaalde, veel voorkomende uitgaven.

Anders dan enige leden, zijn de ondergetekenden wel van mening dat reeds in de omstandigheid dat de drempels voor de alimentatie-uitgaven en de studiekosten betrekkelijk laag zijn vastgesteld, mede in aanmerking nemende het belang van zoveel mogelijk uniformiteit in de wetsredactie op het punt van de drempels, een argument is gelegen om ook in de hierbedoelde bepalingen te spreken van „voor zover” en niet van „indien”.

Verskillende leden stellen de vraag hoe de wet wordt toegepast in het geval dat de werkgever studiekosten van de werknemer vergoedt tot de nu voorgestelde vloer. In dit verband zij opgemerkt dat volgens artikel 11, eerste lid, letter g van de Uitvoeringsbeschikking loonbelasting 1965 niet tot het loon behoren uitkeringen en verstrekkingen tot dekking van op de werknemer drukkende kosten van zijn opleiding of studie voor een beroep. Met deze bepaling wordt beoogd te voorkomen dat enerzijds dergelijke uitkeringen en verstrekkingen bij het loon zouden moeten worden geteld en anderzijds de studiekosten als buitengewone lasten van de werknemer in aanmerking zouden moeten worden genomen. Ook wanneer het bedrag waarom het gaat te gering is dan dat aftrek als buitengewone last ter sprake zou kunnen komen, zal toch de genoemde bepaling van de uitvoeringsbeschikking toepassing vinden. De ondergetekenden kunnen niet inzien dat het aanbeveling zou kunnen verdienen om voor het geval dat inkomensbijtelling noodzakelijk is, te bepalen dat

een studievergoeding tot f 200 c.q. 1 pct. van het onzuiver inkomen niet tot het inkomen wordt gerekend. In dit verband zij nog opgemerkt dat een vergoeding voor studiekosten welke achteraf door de werkgever wordt verleend, slechts bij het loon wordt geteld, indien voor de werknemer toen hij de studiekosten maakte deze het karakter hadden van buitengewone lasten. In dit verband moge worden verwezen naar het arrest van de Hoge Raad van 24 december 1969, B.N.B. 1970/60.

Naar aanleiding van de vraag van deze leden naar de grootte van het budgettaire voordeel van de voorgestelde maatregelen op het punt van alimentatie- en studie-uitgaven, kan worden opgemerkt dat het zeer wel mogelijk is dat de wijzigingen op dit punt eerder enig budgettair nadeel dan een budgettair voordeel opleveren. Cijfers kunnen echter niet worden genoemd aangezien het effect dat uitgaat van de vervanging van de algemene grens door afzonderlijke drempels niet voldoende nauwkeurig is na te gaan.

De ondergetekenden zien niet in dat het nodig is in artikel 46, eerste lid, letter c, tot uitdrukking te brengen dat de aftrek ter zake van studiekosten ook geldt met betrekking tot studie-uitgaven van de echtgenote van de belastingplichtige. Zoals in de memorie van antwoord inzake het ontwerp van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 (blz. 69, rechterkolom) door de ambtsvoorgangers van de ondergetekenden is gesteld, bestaat er geen enkele twijfel dat, mede gelet op artikel 5, eerste lid, onder de kosten van opleiding of studie voor een beroep ook die van de echtgenote vallen. De ondergetekenden achten dit standpunt nog steeds juist.

De giftenaftrek

Door vele andere leden wordt de vraag gesteld welke redenen de ondergetekenden hebben om niet in te gaan op de in het rapport van de Vereniging van Inspecteurs van 's Rijks belastingen voorkomende suggestie om van de aftrekbare persoonlijke verplichtingen de termijnen van lijfrenten en andere periodieke uitkeringen geheel uit te zonderen. Aldus zou tevens, aldus deze leden, ook ten aanzien van periodieke uitkeringen welke geschonken worden aan instellingen van algemeen nut de drempel van artikel 47, de bepaling inzake giftenaftrek, betekenis krijgen.

De ondergetekenden willen er in dit verband op wijzen dat het onderwerp dat in voormeld rapport op dit punt wordt aangesneden niet enkel op het terrein van de vereenvoudiging ligt. Voorts mag niet uit het oog worden verloren dat het gaat om verschillende situaties zoals die van periodieke uitkeringen aan gescheiden echtgenoten boven het bedrag van de wettelijke verplichting, periodieke uitkeringen aan kerken en instellingen van algemeen nut en periodieke prestaties ter zake van de verwerving van vermogensbestanddelen. Het is voor de ondergetekenden geenszins zeker dat voor de verschillende, soms sterk uiteenlopende situaties een zelfde oplossing zou moeten worden gekozen.

Naar aanleiding van de vraag van verschillende andere leden waarom wel het misbruik dat van rentespaarbrieven wordt gemaakt moet worden beëindigd en niet dat van het schenken van periodieke uitkeringen, delen de ondergetekenden mede dat naar hun mening een regeling op het punt van de rentespaarbrieven niet op een regeling op het punt van de periodieke uitkeringen behoeft te wachten.

De ondergetekenden zien overigens zeer wel in dat van de aftrekbaarheid van periodieke uitkeringen misbruik wordt gemaakt, zoals trouwens ook in het advies van de commissie-Hofstra naar voren is gebracht. Deze commissie ziet daarbij terecht verband met een andere, voor de fiscus niet zeer welkome figuur, te weten het afstaan van een tijdelijk vruchtgebruik aan instellingen. De ondergetekenden zijn van mening dat het hier gaat om een problematiek welke dient te worden bestudeerd in het kader van de studie over het advies dat de commissie-Hofstra inzake de richtige heffing en de proefprocedure onlangs heeft uitgebracht.

C. De werkende gehuwde vrouw (artikel I, letter J; artikelen 54, 64 en 65)

Algemeen

Het verheugt de ondergetekenden dat dit onderdeel van hun voorstellen van zoveel zijden instemming of zelfs waardering ontmoet, ook al geldt die niet alle details van de voorgestelde regeling.

De tweede ondergetekende heeft er reeds in de memorie van toelichting op gewezen dat de thans voorgestelde regeling in zoverre een „voorlopig” karakter heeft, dat zij vooruitloopt op de gedachtenwisseling naar aanleiding van zijn nota van eind januari van dit jaar (10 515) en dat die gedachtenwisseling uiteindelijk beslissend zal zijn of de regeling waartoe het huidige wetsontwerp zal leiden, een tijdelijk of een meer bestendig karakter zal krijgen. Hij betreurt dat het vele werk ten departemente de voorbereiding van de memorie van antwoord op het voorlopige verslag omtrent zijn nota heeft vertraagd; met de keuze van de volgorde van werkzaamheden ten gunste van o.m. de huidige voorstellen leek hem het algemeen belang – en in het bijzonder het belang van de belastingbetalers – echter het meest gediend. Ondanks deze vertraging vertrouwt hij nog steeds die memorie van antwoord in deze kabinetsperiode te kunnen indienen; hij is bereid er daarbij naar te streven dit zo tijdig te doen dat zelfs een gedachtenwisseling tijdens deze kabinetsperiode nog tot de mogelijkheden behoort, al meent hij te moeten opmerken dat een gedachtenwisseling met het na de verkiezingen optredende kabinet ook hem vruchtbaarder lijkt en herhaling van werkzaamheden in de Kamer zou vermijden.

Gelet op deze situatie lijkt het de ondergetekenden wenselijk thans zoveel mogelijk geen discussie ten principale te beginnen; voor deze gedachte menen zij steun te vinden in de opmerkingen die dienaangaande van verscheidene zijden zijn gemaakt. Deze gang van zaken lijkt hun ook mogelijk. De instemming die van zoveel zijden is betuigd met de keuze van hoofdvariant II (de vernieuwde regeling) uit de nota 10 515 duidt op een zo grote mate van overeenstemming, dat de discussie kan worden beperkt en dat er een goede grondslag voor het overleg over details bestaat. Bij dit overleg zal, naar het de ondergetekenden voorkomt, moeten worden vermeden dat de inhoud die deze „voorlopige” regeling krijgt, belemmeringen opwerpt voor de latere discussie ten principale, bijv. door er elementen in te brengen die uitsluitend of mede moeten steunen op andere motieven voor de aftrek dan aan de structuur van de inkomstenbelasting kunnen worden ontleend.

De ondergetekenden erkennen dat de gekozen volgorde van werken ook schaduwzijden heeft, zoals het ontbreken van een uitvoerige vergelijking met de positie van andere belastingplichtigen, waar van verschillende zijden over wordt gesproken en waarbij voor enkele groepen alleenstaanden aandacht wordt gevraagd. De ondergetekenden hebben hier begrip voor en willen daarom toch op deze punten ingaan.

De vraag van verscheidene leden of door de voorgestelde regeling de situatie wellicht ten koste van de ongehuwden, vallende onder de tariefgroepen I en Ia, wordt scheefgetrokken en of deze dan ook reeds nu correctie behoeft, beantwoorden de ondergetekenden ontkennend. Zij baseren dit antwoord op de gedachtengang welke de twee ondergetekende heeft neergelegd in paragraaf 7.3.1. van de nota 10515 en welke hierop neerkomt dat de billijkheid tegenover deze ongehuwden voldoende in acht wordt genomen zolang de druk van de inkomstenbelasting op een echtpaar waarvan de vrouw meeverdient, niet daalt beneden de druk van deze belasting op twee ongehuwden met ieder de helft van het inkomen van het echtpaar. Aan deze eis voldoet de voorgestelde regeling over vrijwel de gehele lijn; een uitzondering geldt echter ingeval de vrouw wel doch de man niet het minimumloon haalt, alsmede in de gevallen waarin hun beider inkomens bij volle

dagtaak dat minimum-loon met niet al te grote bedragen overtreffen, zoals blijkt uit de tabellen op blz. 36 van de nota 10515. De tweede ondergetekende heeft in paragraaf 7.3.1. van zijn nota reeds gesteld dat hij aan dit verschijnsel, veroorzaakt door het forfaitaire karakter van de regeling en met name door haar vrij hoge minimum, niet te zwaar wil tillen, mits dit beperkt blijft tot geringe omvang en tot de laatste inkomens. Bij de eerste groep van uitzonderingen, waar duidelijk sprake moet zijn van een defectief inkomen van de man, lijkt aan beide voorwaarden wel voldaan. Voor de andere groep geldt dit in mindere mate wat het inkomensniveau betreft; daar staat echter tegenover dat het in deze situaties waarin er een volledig inkomen van de man is, minder voorkomt dat de vrouw hele dagen werkt; bovendien blijft het verschil beperkt tot ca. 5 pct., dezelfde orde van grootte die bij de vergelijking van loon- en inkomstenbelasting (artikel 65, eerste lid, letter b, I.B. '64) en bij wisselende inkomens (artikel 67, letter a, I.B. '64) nog geen aanleiding geeft tot een correctie. De ondergetekenden zouden hieraan een drietal conclusies willen verbinden. In de eerste plaats deze dat de voorgestelde regeling geen andere motivering behoeft dan die welke in de nota 10 515 op uitsluitend fiscale gronden is gegeven. In de tweede plaats blijkt uit het voorgaande dat de uitzonderingsgevallen niet van die aard zijn dat zij nopen tot het doorbreken van de eenvoud van regeling door verfijningen die deze uitzonderingen voorkomen of verkleinen. In de derde plaats blijkt dat evenmin de noodzaak bestaat om door een verlaging van het tarief voor tariefgroep I de uitzonderingen te doen verdwijnen of te verkleinen. Niettemin erkennen zij dat deze uitzonderingen de regeling niet bepaald sieren; dit is dan ook de reden geweest waarom de tweede ondergetekende in zijn nota (paragraaf 8.2.) er uitdrukkelijk op heeft gewezen dat het minimum van f 1000, dat ter wille van de continuïteit wenselijk is, nogal hoog uitvalt bij de huidige tariefstructuur, zodat het aanbeveling zou verdienen dit minimum bij eventuele latere aanpassingen van de regeling – bijvoorbeeld die in het kader van de jaarlijkse tariefbijstelling, voorgesteld in wetsontwerp 10 789 – voorschijns niet mede te verhogen; ook een achterblijven bij de aanpassing kan hier uiteraard worden overwogen.

In het vorenstaande is impliciet bevestigend en gemotiveerd beantwoord de vraag van enige leden of de ondergetekenden menen, dat hun voorstel beantwoordt aan het vereiste van een juiste verhouding tot het ongehuwdentarief. Zij erkennen de juistheid van de belastingcijfers uit het voorbeeld waarmee deze leden hun vraag adstrueren en ook dat een geval als in het voorbeeld gesteld zich kan voordoen. Toch willen zij erop wijzen dat dat geval afwijkt van het normale beeld doordat het ervan uitgaat dat de vrouw evenveel verdient als haar man. In de nota 10 515 (paragraaf 8.1.) is er reeds op gewezen dat door allerlei oorzaken de vrouw minder pleegt te verdienen dan haar man. Wijzig men het voorbeeld van deze leden door, in navoeling van de nota, de bijdrage van de vrouw tot het gezamenlijke inkomen te stellen op 40 pct. daarvan, dan wordt het belastingverschil gereduceerd van f 278 tot f 89. De ondergetekenden zien daarom in het voorbeeld van de leden veeleer een illustratie van de stelling in de nota dat het aftrekpercentage lager behoort te zijn naarmate de gelijkheid van arbeidsinkomens der echtelieden meer wordt benaderd dan dat zij daarin een grond zien voor de vragenderwijs door deze leden geuite mening dat de logische consequentie van het voorstel zou zijn het tarief van groep I te vervangen door dat van groep I a.

Behalve voor de in tariefgroep I en Ia gerangschikte alleenstaanden wordt ook aandacht gevraagd voor enkele onder tariefgroep III gerangschikte alleenstaanden. Genoemd worden de (werkende) weduwnaars met (minderjarige) kinderen door vele leden en verscheidene leden, de (werkende) weduwen met kinderen door verscheidene leden en verschillende leden en de weduwen in het algemeen door vele leden. Toen dit onderwerp op 4 juni 1970 in de Vaste Commissie voor Financiën aan de orde kwam, heeft de tweede ondergetekende reeds in

het kort gewezen op de uitgebreidheid en de gecompliceerdheid van het hier aangesneden vraagstuk (*Handelingen* blz. J 22). Men kan immers niet volstaan met de bestudering van de fiscale positie van werkende weduwen en weduwnaars met kinderen. doch moet daarbij alle werkende alleenstaande ouders betrekken, dus ook de van echt gescheiden ouders, de fiscaal daarmee gelijkstaande duurzaam gescheiden levende ouders en ook de ongehuwde moeders. Verder kan men hun fiscale positie niet geïsoleerd beoordelen, maar moet de gehele horizontale tariefstructuur in ogenschouw worden genomen. Dit impliceert een afweging, niet alleen tegen de fiscale positie van ouders-echtparen waarvan alleen de man werkt of waarvan ook de vrouw werkt, maar evenzeer tegenover die van andere alleenstaanden, zowel van de alleenstaanden die op grond van een vroeger huwelijk of van leeftijd in tariefgroep II worden ingedeeld, als van de onder tariefgroep I en I a gerangschikte ongehuwden. Daarbij valt in het oog dat thans, nu er ook een tariefgroep Ia bestaat voor alleenstaanden met hogere kosten voor woning en huishouding, de indeling van bejaarde of vroeger gehuwde alleenstaanden in tariefgroep II, dus onder het gehuwdentarief, heel wat minder voor de hand ligt dan voordien. Verder valt op dat de werkende alleenstaande ouders, door rangschikking in tariefgroep III, de zogenoemde „saldo-af trek voor de vrouw”¹⁾ genieten, hoewel een wederhelft ontbreekt. Het komt de ondergetekenden voor dat aan deze aftrek niet zonder voorafgaande bestudering van dit gehele complex een tegemoetkoming voor een of meer in het oog springende groepen moet worden toegevoegd, daar het gevaar bestaat dat door cumulatie van tegemoetkomingen de situatie scheef wordt getrokken ten koste van andere groepen, hetgeen een evenwichtige oplossing voor het vraagstuk als geheel zou belemmeren. De ondergetekenden erkennen dat het genot van de „saldo-af trek voor de vrouw”, hoezeer dat ook de eenvoudigst denkbare regeling is binnen de tariefstructuur, niet de meest geëigende maatregel is voor de werkende alleenstaande ouders en dat de huidige regeling daardoor in het bijzonder een karig soulaas biedt aan de laagste en de lagere middelbare inkomens. Zij achten de bestudering van dit probleem dan ook urgent, waarbij zij er echter op willen wijzen dat er evenzeer een urgent probleem schuilt in de elders in deze memorie ter sprake komende lage belastingvrije voet en dat die ook na optrekking niet alle kosten van noodzakelijk levensonderhoud vrij zal kunnen stellen.

Op grond van het vorenstaande ontraden de ondergetekenden het invoeren van een additionele aftrek voor werkende weduwen met kinderen, analoog aan de aftrek voor de werkende gehuwde vrouw, als gesuggereerd door verschillende leden. Een enigszins exacte becijfering van het budgettaire offer voor zulk een aftrek kan bij gebrek aan zo gespecialiseerde statistische gegevens als daarvoor nodig zijn, thans niet worden opgesteld; wel is uit de voorhanden gegevens de indruk verkregen dat moet worden gedacht aan een kleine 10 mln., alsmede dat het bij uitbreiding van deze suggestie tot de werkende weduwnaars met kinderen om ca. 20 mln. zou gaan en bij uitbreiding tot alle werkende alleenstaande ouders om 30 à 40 mln.

Van meer dan één zijde zijn in het voorlopige verslag bedenkingen naar voren gebracht tegen de omstandigheid dat de voorgestelde regeling voor een kleine groep werkende gehuwde vrouwen enige verlaging van aftrek brengt en meer in het bijzonder dat in het overgangsjaar 1971, waarin slechts ruimte is voor ongeveer de helft van het budgettaire offer dat de vernieuwde regeling vergt, een niet te verwaarlozen groep minder aftrek zal genieten dan in 1970. Naar aanleiding hiervan moge in herinnering worden gebracht dat de aftrek zoals die met ingang van 1972 volgens het voorstel zal worden, overeenkomt met hoofdvariant II uit de nota 10515 en dat deze variant in die nota is ontwikkeld uit de tariefstructuur van de inkomstenbelasting, in samenhang met de verhouding tussen mannenlonen en vrouwenlonen, en dat daarbij

grote aandacht is geschonken aan de continuïteit. In de nota is uiteengezet dat een aftrek van 33 1/3 pct. wellicht paste bij de loonverhoudingen ten tijde van de invoering van de regeling in 1962, doch dat de loonverhoudingen van nu, bij een welwillende interpretatie van de dubia die de statistische gegevens openlaten, voeren tot een aftrekniveau van 20 pct. In dit licht bezien kan worden verwacht dat de jarenlange handhaving van het aftrekniveau van 33 1/3 pct. geleidelijk aan heeft geleid tot aftrekbedragen die niet over de gehele lijn als de meest passende kunnen worden aangemerkt. Doordat het minimum van de bestaande regeling in hoofdvariant II om verschillende redenen werd vervangen door een andersoortig minimum, nl. door een minimum dat tevens een bodem in de aftrek legt door volledige vrijstelling van de eerste f 1000 arbeidsinkomsten, kon het aantal gevallen waarin de vernieuwde regeling nadeliger uitvalt dan de bestaande, sterk worden beperkt. Dit is geschied door dit minimum wat aan de hoge kant te kiezen en op f 1000 te stellen; aldus zouden vrouwen die f 6000 of meer verdienen en vóór 1970 gewend waren aan de maximumaftrek van f 2000, ten minste diezelfde aftrek krijgen. Door de 11 pct.-inflatiecorrectie is dit maximum inmiddels verhoogd tot f 2220, dat wordt genoten bij een arbeidsinkomen van f 6660 of meer. Onder de voorgestelde regeling zal bij f 6660 arbeidsinkomen een aftrek behoren van f 2132, hetgeen een achteruitgang van f 88 aan aftrek en dus in doorsnee van ca. f 22 aan belasting betekent ten opzichte van 1970, doch niet ten opzichte van de daaraan voorafgaande jaren. Deze achteruitgang van f 88 is de hoogste die zich kan voordoen; voor vrouweninkomens van f 6000 tot f 6660 zal er een achteruitgang in aftrek zijn die varieert van nihil tot f 88 en voor vrouweninkomens van f 6660 tot f 7100 een achteruitgang die varieert van f 88 tot nihil. Deze achteruitgang ten opzichte van 1970 van gemiddeld f 44 aftrek of ca. f 11 belasting voor vrouweninkomens van f 6000 tot f 7100 behoeft naar de mening van de ondergetekenden geen beletsel te vormen om de voorgestelde regeling, die verder over de gehele lijn tot verhoging van de aftrek leidt, te aanvaarden. Zij zien, anders dan verschillende leden schijnen te doen, niet in waarom dit anders zou zijn nu de regeling een „voorlopig” karakter krijgt. Zij willen er daarbij nog op wijzen dat ook de vrouwenlonen van jaar tot jaar plegen te stijgen en dat tengevolge van de daardoor opgeroepen doorstroming naar hogere inkomensniveaus zeer waarschijnlijk geen enkele vrouw in 1972 in feite een kleinere aftrek dan in 1970 zal genieten.

Voor het jaar 1971 is het resultaat van de voorgestelde overgangsmaatregel uiteraard minder gunstig. Voor dit jaar zagen de ondergetekenden zich geplaagd voor de budgettaire noodzaak de opbrengstderving door de wijziging van de regeling voor de werkende gehuwde vrouw met omstreeks de helft te beperken. Zij hebben toen gekozen voor verlaging van het minimum (dus de bodem) van de aftrek tot f 700. Door deze zeer eenvoudige ingreep zullen vrijwel alle werkende gehuwde vrouwen in 1971 f 240 minder aftrek genieten dan wanneer de vernieuwde regeling reeds in dat jaar volledig zou worden ingevoerd. Ervan uitgaande dat de vernieuwde regeling op zich tot een billijke lastenverdeling leidt, achten de ondergetekenden deze eenvoudige beperking voor één jaar aanvaardbaar, mede omdat de progressie bij een voor ieder gelijke aftrekderiving de zwaarste last op de sterkste schouders legt. Niettemin begrijpen de ondergetekenden het gevoel van teleurstelling dat ontstaat als men het resultaat van het voorstel in het overgangsjaar vergelijkt met de aftrek die zou zijn genoten als de bestaande regeling voor dat jaar zou gelden. Nu deze teleurstelling bij verschillende fracties tot bedenkingen heeft geleid, willen de ondergetekenden wat nader ingaan op deze schaduwzijde van de door hen gekozen oplossing voor één jaar. Daartoe geven zij in de navolgende tabel een overzicht van de aftrekken die bij een reeks van vrouweninkomens behoren volgens resp. de voor 1970 geldende en de voor 1971 en 1972 voorgestelde regelingen.

1) De verklaring van dit begrip is, zo nodig, te vinden in het rapport van de Commissie-Hofstra (blz. 8) en in de nota 10 515, par. 6.4.2

Arbeids- inkomen vrouw	Aftrek (onbelast gedeelte) volgens:		
	regeling voor 1970	voorstel voor 1971	voorstel voor 1972
gld.	gld.	gld.	gld.
500	500	500	500
555	555	555	555
700	555	700	700
1 000	555	760	1 000
1 500	555	860	1 100
1 665	555	893	1 133
2 000	667	960	1 200
3 000	1 000	1 160	1 400
4 000	1 333	1 360	1 600
4 200	1 400	1 400	1 640
5 000	1 667	1 560	1 800
6 000	2 000	1 760	2 000
6 660	2 220	1 892	2 132
7 000	2 220	1 960	2 200
7 100	2 220	1 980	2 220
8 000	2 220	2 160	2 400
8 300	2 220	2 220	2 460
10 000	2 220	2 560	2 800
12 000	2 220	2 960	3 200
14 000	2 220	3 360	3 600
16 000	2 220	3 760	4 000
17 200	2 220	4 000	4 000
18 000	2 220	4 000	4 000
20 000	2 220	4 000	4 000

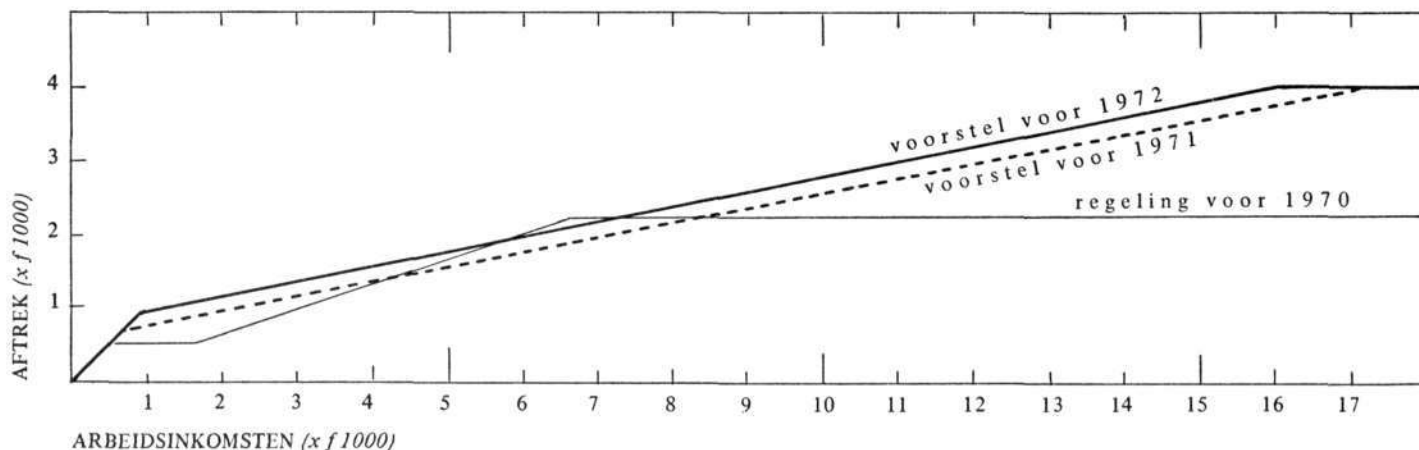
Deze tabel is voor inkomens tot f 18 000 in beeld gebracht in de navolgende grafiek.

het af tot nihil bij inkomens van f 17 200 en hoger. Uit tabel en grafiek ziet men voorts dat de regeling 1972 in vergelijking tot de huidige regeling voordeliger is voor alle inkomens boven f 555, uitgezonderd die van f 6000 tot f 7100, waar het reeds eerder besproken nadelige verschil optreedt dat zijn maximum van f 88 bereikt bij f 6660 inkomens.

Bij al deze statische vergelijkingen dient wederom te worden bedacht dat ook de vrouwenlonen van jaar tot jaar plegen te stijgen en dat door deze dynamiek in de inkomens de werkelijk genoten aftrekbedragen de neiging tot stijgen vertonen; daardoor zullen de geconstateerde voordelige verschillen, per individu gezien, van het ene jaar op het andere groter en de nadelige verschillen kleiner uitvallen dan bij de statische beschouwingwijze.

In het algemeen zal er bij een op belastingverlichting gerichte verbetering van een regeling naar worden gestreefd niemand in een minder gunstige positie te brengen. Toch zal dit zelden geheel kunnen worden vermeden; dit geldt in het bijzonder als de te vernieuwen regeling eigenlijk reeds heeft geleid tot een belastingheffing die in sommige gevallen in beginsel te laag is, ook al vallen de daardoor optredende verschillen nog binnen de aanvaardbare toleranties. Deze gedragslijn heeft de ondergetekenden voor ogen gestaan bij hun voorstel en deze gedragslijn is in de nota **10 515** aangeduid als de continuïteitseis. De ondergetekenden menen echter dat aan deze continuïteitseis niet kan worden voldaan indien een rechtvaardige lastenverdeling een doorbreking daarvan nodig maakt. Zij menen voorts dat zulk een doorbreking mogelijk moet zijn voor een overgangsregeling als voor 1971 is voorgesteld, wanneer de eis van doelmatigheid dat vergt om reeds in het overgangsjaar te komen tot een verbetering voor degenen die daaraan de meeste behoefte hebben. Zij delen derhalve niet in de mening van verschillende leden dat juist de tijdelijkheid van een regeling zou vergen dat er nauwelijks sprake mag zijn van een verslechtering voor welke categorie dan ook.

Grafiek van het verband tussen de arbeidsinkomsten van de gehuwde vrouw en de daarbij behorende aftrek

Uit tabel en grafiek kan men zien dat de drie regelingen gelijk resultaat hebben voor inkomens tot en met f 555. Vervolgens biedt de regeling 1971 tot inkomens van f 4200 voordeel boven de regeling 1970. Voor inkomens boven f 4200 tot een inkomen van f 8300 is de regeling 1971 minder voordelig dan die voor 1970; het nadelige verschil in aftrekbedrag loopt geleidelijk op van nihil bij f 4200 inkomen tot een maximum van f 328 bij f 6660 inkomens en daalt daarna weer tot nihil bij f 8300. Voor inkomens boven f 8300 is de regeling 1971 steeds voordeliger. Ten opzichte van de regeling 1972 is de regeling 1971 tot inkomens van f 700 uiteraard gelijk, vervolgens komt zij in het nadeel; dit groeit geleidelijk aan tot f 240 bij f 1000 inkomens; het blijft vervolgens constant f 240 tot een inkomen van f 16 000 en daarna neemt

De suggestie van dezelfde leden om voor 1971 de vrije keuze te laten tussen toepassing van de bestaande regeling en de nieuwe regeling, opgevat als de voor 1971 voorgestelde overgangsregeling, achten de ondergetekenden hoogst ondoelmatig en verwarrend voor de belanghebbenden. Het zou voor dit ene jaar betekenen dat de goed geïnformeerde belanghebbenden een dubbele berekening moeten maken om de juiste keus te doen of dat zij een geclauserde claim tot aftrek doen en het aan de belastingdienst overlaten de voordeligste oplossing uit te zoeken. De minder attente belanghebbenden laten het maken van een keus bij de aangifte achterwege en een deel van hen zal dit dan bij bezwaarschrift nog proberen recht te trekken, hetgeen de belastingdienst eveneens veel werk zou bezorgen. Ook wekt de keuzemogelijkheid bij een aantal

belanghebbenden allicht verwachtingen voor volgende jaren, die ook deze leden kennelijk niet zouden willen honoreren. Vanwege de ondoelmatigheid, het verwarrende karakter en de ijdele verwachtingen die aan deze keuzemogelijkheid verbonden zijn, achten de ondergetekenden haar verwerpelijk, vooral nu zij, zoals hiervoor is vermeld, uniforme toepassing van de door hen voorgestelde overgangsregeling voor één jaar, ondanks de nadelige verschillen, niet te bezwaarlijk achten. Zij willen daarbij niet in het geding brengen de budgettaire consequenties. Nu het hier naar schatting gaat om ongeveer een kwart van alle werkende gehuwde vrouwen dat door de keuzemogelijkheid een aftrekvergroting zou genieten die varieert van f 1 tot f 328, en een opbrengstderving van 6 à 7 mln. het gevolg zijn; dit zou echter kunnen worden opgevangen door een passende verlaging van het voor 1971 voorgestelde minimum van f 700.

Naar aanleiding van de mededeling van deze leden dat het hier, naar het hun voorkwam, juist gaat om de groep waarvan velen tot het produktieproces bijdragen en ook naar aanleiding van het verzoek van een aantal leden om zo recent mogelijk cijfermateriaal, moeten de ondergetekenden mededelen dat zij niet over zulk materiaal beschikken. Extrapolatie van het wel beschikbare cijfermateriaal heeft hen echter gebracht tot de schatting dat het hier in 1971 gaat om ongeveer een kwart van de werkende gehuwde vrouwen en dat deze waarschijnlijk ongeveer een kwart zullen verdienen van hetgeen alle werkende gehuwde vrouwen te zamen verdienen. Ter vergelijking zij vermeld dat naar schatting 50 pct. van de werkende gehuwde vrouwen in 1971 minder zal verdienen dan f 4200 en dat haar aandeel in het totaal door gehuwde vrouwen verdiende inkomen ca. 20 pct. zal bedragen en voorts dat ca. 20 pct. meer dan f 8300 zal verdienen en het aandeel van deze 20 pct. in het totaal door gehuwde vrouwen verdiende inkomen op ruim 50 pct. kan worden geschat.

Uitstel van het invoeren van de vernieuwde regeling tot 1972, dus het afzien van de verbetering voor de ruim 50 pct. der werkende gehuwde vrouwen die naar schatting minder dan f 4200 en de ca. 20 pct. die meer dan f 8300 zullen verdienen in 1971, lijkt de ondergetekenden ongewenst, vooral nu zij geen weg zien om deze vrouwen op eenvoudige wijze daarvoor enigerlei compensatie te bieden.

De ondergetekenden hopen dat het hiervoor beschreven effect van de overgangsregeling zoveel gunstiger is dan de indruk die de vele andere leden daaromtrent blijkens het voorlopig verslag hadden verkregen, dat zij de overgangsregeling toch nog aanvaardbaar achten. Het dekkingsoverschot waar deze leden over spreken is niet bedoeld voor uitgavenvergroting of belastingverlichting. Mocht het daarvoor alsnog beschikbaar komen, dan biedt de toevallige gelijkheid van het bedrag van dat overschot aan het bedrag dat extra nodig zou worden bij het laten vervallen van de voor 1971 voorgestelde beperking geen goede grond daaraan prioriteit te geven boven andere bestedingen van dat overschot. De ondergetekenden beantwoorden de vraag van deze leden naar hun bereidheid deze beperking voor 1971 te laten vervallen dan ook ontkennend. De door deze leden nog gevraagde tabellen zijn als bijlagen I en II aan deze memorie toegevoegd.

Op de vraag van een aantal leden naar de consequenties van het verhogen van het voorgestelde aftrekpercentage van 20 tot 25 resp. 30 merken de ondergetekenden op dat deze percentages slechts zouden kunnen worden verdedigd op andere dan fiscale gronden; in de aanvang van dit onderdeel van de memorie hebben zij zich uitdrukkelijk tegen het ontstaan van zulk een situatie verklaard. De budgettaire consequenties van de verhoging van het percentage van 20 tot 25 resp. 30 kunnen globaal worden gesteld op een jaarlijkse opbrengstderving van ruim 40 mln. resp. op ongeveer het dubbele daarvan.

De ondergetekenden betreuren de teleurstelling, waaraan sommige leden, ondanks hun waardering voor de verhoging van het maximum van de aftrek, uitdrukking hebben gegeven. Het ligt in de aard van een procentuele aftrek dat de door deze leden positief beoordeelde verhoging niet de lagere in-

komensgroepen ten goede komt. Voor deze inkomensgroepen is juist van belang de verhoging van het minimum in gelijke mate als het maximum, alsook de hiervoor beschreven karakterverandering van het minimum; de vorenstaande grafiek maakt dit aanschouwelijk. Mogelijk zien deze leden hierin en in hetgeen hiervoor is uiteengezet over het geringe nadelige effect ten aanzien van de inkomens tussen f 6000 en f 7100, alsnog aanleiding tot een positieve beoordeling van ook andere onderdelen van het voorstel, zodat zij ook de overgangsmaatregel om onder meer reeds in 1971 een verbetering voor de laagste inkomensgroepen te bereiken, kunnen aanvaarden. Op de desbetreffende vraag van deze leden kunnen de ondergetekenden mededelen dat de beperking van het budgettaire nadeel voor de schatkist met 40 mln. in 1971 naar hun schatting ongeveer als volgt zal zijn verdeeld:

– voor de ruim 50 pct. vrouwen met inkomens tot f 4200	18 mln.
– voor de ca. 25 pct. vrouwen met inkomens tussen f 4200 en f 8300	10 mln.
– voor de ca. 20 pct. vrouwen met inkomens boven f 8300	12 mln.

De halvering van het budgettaire nadeel voor 1971 zou uiteraard ter voorkoming van het nadeel voor vrouweninkomens van f 4200 tot f 8300 ook kunnen worden verkregen door een regeling die consequent het midden houdt tussen de regeling 1970 en de regeling 1972; de aftrek zou dan in 1971 moeten bedragen:

100 pct. voor de inkomensschijf van f 1 – f 555
50 pct. voor de inkomensschijf van 556 – 700
10 pct. voor de inkomensschijf van 701 – 1 665
26½ pct. voor de inkomensschijf van 1 666 – 6 660
10 pct. voor de inkomensschijf van 6 661 – 17 200 en

nihil voor het meerdere inkomen; het maximum zou dan f 3110 bedragen. Het behoeft wel geen betoog dat deze oplossing, zelfs voor de duur van één jaar, door haar ingewikkeldheid te ondoelmatig is om zelfs maar in overweging te worden genomen.

Op de vraag van verscheidene leden ten slotte of het mogelijk is een zodanige opstelling te kiezen dat vooral ten aanzien van de inkomenscategorie van 6 tot 10 duizend verbeteringen op het huidige systeem naar voren komen, moeten de ondergetekenden antwoorden dat zij dit slechts mogelijk achten door het toevoegen van niet-fiscale gronden voor de regeling, hetgeen zij, zeker in dit stadium, bepaald niet aanbevelenswaardig achten.

Naar aanleiding van een vraag van vele andere leden delen de ondergetekenden mede dat de raming van het verlies aan belastingmiddelen voor hoofdvorm II, in de nota 10 515 gesteld op 60 à 70 mln., was gemaakt voor het jaar 1969 en gold voor de regeling als geheel, dus inclusief de wijzigingen voor de vrouw die meewerkt in het bedrijf van haar man. Voor de wijziging in de vaststelling van de „redelijke beloning” voor haar arbeid was echter geen voordeel of nadeel ingecalculleerd, aangezien het redelijk leek aan te nemen dat de oude en de nieuwe regeling op dit punt voor de groep als geheel globaal genomen gelijk zouden uitwerken.

Er staan de ondergetekenden geen voldoende gespecificeerde gegevens ter beschikking om de vier concrete vragen van deze leden anders dan volgens ruwe schattingen te beantwoorden. Deze antwoorden luiden als volgt.

a. Van het budgettaire verlies komt ongeveer de helft of iets meer ten goede aan vrouwen die anders dan in de onderneming van de man meeverdienen.

b. De andere helft of iets minder komt ten goede aan de vrouwen die meewerken in de onderneming van de man.

c. Een splitsing van de sub a. bedoelde helft in een verlies dat ten bate komt aan de in loondienst werkende vrouwen enerzijds en die een zelfstandig beroep uitoefenen anderzijds, kan door de opzet van de statistische gegevens niet worden

gemaakt; wel bestaat de indruk dat slechts een klein deel van deze helft ten goede kan komen aan de weinige vrouwen die een zelfstandig beroep uitoefenen.

d. In de voor 1971 en 1972 geraamde bedragen van 45 mln. en 85 mln. is, ter afronding van de uit zijn aard globale raming, een betrekkelijk gering bedrag begrepen voor de verhoging van de percentages van 30 en 20 tot resp. 35 en 22.

Op de vraag van deze leden om reeds thans te antwoorden op de concrete vragen die zijn gesteld in het hoofdstuk „De door de bewindsman voorgestelde varianten op een herziene regeling” van het voorlopige verslag op de nota **10 515** menen de ondergetekenden thans, nu de materie niet ten principale aan de orde is, met beknopte antwoorden te kunnen volstaan.

In dat hoofdstuk vragen verscheidene leden om nog meer in details dan in tabel 4 met cijfermatige gegevens het verschil tussen de beide hoofdvarianten voor een verder gespecificeerd aantal inkomenscategorieën duidelijk te maken. Het is de ondergetekenden niet duidelijk hoe deze leden zich verdere specificatie naar inkomensgroepen, die impliciet reeds in de grafieken bij de nota is gegeven, hebben gedacht. Hebben deze leden mogelijk het oog gehad op bijlage IV en dachten zij daarbij aan andere inkomensverhoudingen tussen man en vrouw dan 60 : 40? Nu thans in feite slechts hoofdvariant II aan de orde is, lijkt het de ondergetekenden niet bezwaarlijk dat de beantwoording van deze vraag blijft rusten tot de memorie van antwoord op dat voorlopige verslag.

In dat hoofdstuk dringen verschillende andere leden aan op een nuancering naar kindertal. De ondergetekenden zijn hier vooralsnog niet toe geneigd, doch ook dit lijkt hun een punt dat kan wachten tot de discussie ten principale. Verder noemen deze leden de hoogte van het maximum arbitrair, hetgeen de ondergetekenden slechts kunnen beamen; de noodzaak van een maximum lijkt hun echter duidelijk. Blijks wetsontwerp **10 789** over de jaarlijkse tariefbijstelling willen de ondergetekenden het maximum – en ook het minimum – inderdaad indexeren en wel door koppeling aan hetzelfde prijsindexcijfer als zal gelden voor de jaarlijkse tariefbijstelling. Dezelfde leden vragen nog hoe de uitkomst dat de belasting, verschuldigd door een werkend echtpaar, voor bepaalde inkomensgroepen door de aftrek kan dalen beneden de belasting, verschuldigd door twee ongehuwden met ieder half zoveel inkomen als het echtpaar, past in de filosofie die in de nota is ontwikkeld. Nu dit punt hiervóór, naar aanleiding van hetgeen verscheidene leden en enige leden opmerkten omtrent het ongehuwdentariaf, reeds uitvoerig aan de orde is geweest, behoeft deze vraag geen verdere beantwoording.

In dat hoofdstuk bepleiten een aantal leden een hoger aftrekpercentage en een hoger maximum; de ondergetekenden zijn ook hier vooralsnog niet toe geneigd. Verder bepleiten deze leden een verhoging van het maximum bij aanwezigheid van ten minste één kind jonger dan 16 jaar. Aangezien deze variant uitsluitend ten goede zou komen aan de vrouwen met hogere arbeidsinkomens – in de samenhang waarin deze leden het bepleiten uitsluitend aan vrouwen met een inkomen van meer dan f 15 000 – achten de ondergetekenden dit geen gelukkig voorstel. Overigens menen zij dat ook de punten van deze leden beter kunnen wachten tot de discussie ten principale.

In dat hoofdstuk vragen tenslotte sommige leden naar de budgettaire consequenties van een uniforme aftrek van f 3500, doch van niet meer dan de vrouw heeft verdiend. De daarvoor vereiste becijferingen zijn nog niet gemaakt en kunnen ook binnen de voor deze memorie beschikbare tijd niet worden gemaakt. De ondergetekenden hebben echter de stellige indruk dat deze consequenties aanzienlijk groter zijn dan die van de door hen voorgestelde regeling.

De vrouw meewerkende in het bedrijf of bij de dienstbetrekking van haar man.

Met teleurstelling en ook met enige verwondering hebben de ondergetekenden aanvankelijk kennis genomen van de

kritiek op hun voorstel voor een zoveel mogelijke reële, bij de huidige maatschappelijke opvattingen en verhoudingen aansluitende en tevens eenvoudige regeling voor het bepalen van de bijdrage die de in de onderneming van haar man meewerkende vrouw levert tot het gezamenlijke inkomen. Eken-telijk zijn zij voor de toch ook niet ontbrekende woorden van waardering voor hun poging om door een zo royaal mogelijke aanwijzing van de winstpercentages die de inkomensbijdrage van de vrouw bepalen, hun voorstel zo aanvaardbaar mogelijk te maken.

Nadere overweging van de kritiek en van hun voorstel heeft hen tot de slotsom gebracht dat de toelichting op hun voorstel wellicht te summier is geweest. Zij willen daarom, alvorens in te gaan op een aantal afzonderlijke opmerkingen, nog gaarne een hernieuwde uiteenzetting geven van de overwegingen die aan hun voorstel ten grondslag liggen.

Zowel de bestaande als de voorgestelde regeling voor de werkende gehuwde vrouw biedt een aftrek als correctie op het gehuwdentariaf. Dat tarief is immers afgestemd op de meest voorkomende situatie dat de vrouw als het ware is vrijgesteld van de taak om tot het gezinsinkomen bij te dragen door betaalde arbeid; de draagkrachtverhogende werking van de huishoudelijke arbeid die zij, dank zij haar „vrijstelling” in haar voor arbeid beschikbare tijd pleegt te verrichten of althans kan verrichten, is – tot een matig bedrag – in dit tarief verwerkt. Ingeval de vrouw door arbeid buiten het huishoudelijke vlak het gezinsinkomen helpt vergroten, zou onverkorte toepassing van dit gehuwdentariaf haar dubbel belasten, nl. eenmaal doordat de geldelijke opbrengst van haar arbeid tot het inkomen behoort en nogmaals doordat op dat inkomen een gehuwdentariaf wordt toegepast met een daarin reeds ingebouwde verzwaring voor haar arbeid. De aftrek strekt ter correctie op deze dubbele heffing.

Het is tegen deze achtergrond begrijpelijk dat zowel de bestaande als de voorgestelde regeling alleen werken ingeval in het belastbare inkomen arbeidsinkomens zijn begrepen die van de zijde van de vrouw zijn opgekomen of – in minder belastingtechnische termen uitgedrukt – ingeval het gezamenlijke inkomen door een bijdrage uit arbeid van de vrouw is vergroot. De reden waarom en de wijze waarop de forfaitaire correctieve aftrek in grootte kan worden gerelateerd aan de geldelijke omvang van de inkomensbijdrage uit de arbeid van de vrouw, is uitvoerig uiteengezet in hoofdstuk 7 van de nota **10515** en behoeft hier naar het voorkomt geen herhaling.

De geldelijke omvang van de inkomensbijdrage uit arbeid van de vrouw is een bekende grootte ingeval de vrouw in dienstbetrekking of zelfstandig een beroep uitoefent. Werkt de vrouw echter mee in de onderneming van haar man, dan zal haar arbeid winstvergroterend werken zonder dat de omvang van de vergroting een objectief bekend gegeven is, daar deze schuilt in de winst uit die onderneming. In dit geval behoeft de aftrekregeling dus nog aanvulling met een regel volgens welke de arbeidsbijdrage van de meewerkende vrouw op een geldbedrag wordt gewaardeerd.

De bestaande regeling op dit punt is vrij vaag in haar formulering, doordat zij als waardering aanwijst het bedrag dat een *redelijke beloning* blijkt te zijn voor haar medearbeid. Slechts voor één soort van gevallen, nl. de in nogal elastische termen omschreven gevallen van medearbeid „in belangrijke mate”, wordt een bepaald geldbedrag aangewezen. Daarbij is de mogelijkheid van tegenbewijs opengelaten en dit mag op basis van de algemene regel worden geleverd.

Kernbegrip in deze algemene regel is de „redelijke beloning”. Het woord beloning past bij het begrip dienstbetrekking, waarbij de beloning, met inachtneming van de verhoudingen op de arbeidsmarkt, afhankelijk pleegt te zijn van de arbeidstijd en de aard van de arbeid. Hoewel op grond van de regel dat alleen aftrek wordt genoten voor in het belastbare inkomen begrepen arbeidsinkomens van de vrouw wel een andere uitleg is verdedigd, wordt overeenkomstig deze bewoordingen de redelijkheid van de „beloning” onder de huidige regeling getoetst aan de arbeidstijd en de aard van de

arbeid. De praktische moeilijkheden waartoe dit leidt, zijn besproken in hoofdstuk 9 van de nota 10515 en komen hierna nog ter sprake naar aanleiding van een vraag van enkele leden.

Naast die praktische bezwaren heeft deze wetstoepassing het bezwaar dat zij in feite let op wat in geval van dienstbetrekking van de vrouw, dus van ondergeschiktheid van de vrouw aan de man, een rechtvaardige prijs voor haar arbeid mag heten. De redelijkheid van de aldus vastgestelde „beloning” is op deze wijze een nogal eenzijdige aangelegenheid, alsof de vrouw beschermd zou moeten worden tegen uitbuiting door haar man, alsof er geen bijzondere band tussen hen beiden bestond die een tussen hen aangegane arbeidsovereenkomst zelfs burgerrechtelijk nietig maakt. Bovendien leidt deze opzet tot het irreële effect dat de winst, behaald met een onderneming waarin man en vrouw eendrachtig samenwerken, zodat die voor hen een joint venture vormt, voor het overgrote deel aan de arbeid van de man wordt toegerekend als de resultaten gunstig uitvallen, maar voor het overgrote deel aan de arbeid van de vrouw als zij wat klein uitvallen. Dit alles lijkt de ondergetekenden in strijd met de huidige maatschappelijke opvattingen en verhoudingen volgens welke man en vrouw gelijkwaardig zijn, ook als zij gehuwd zijn. Het burgerlijk recht is enige tijd geleden geleden, door de „lex Van Oven”, hiermede reeds in overeenstemming gebracht. Het voorstel van de ondergetekenden is erop gericht ook dit onderdeel van het fiscale recht daarmee in overeenstemming te brengen. Zij zijn van oordeel dat de steeds meer veld winnende gedachte van de gelijkheid van man en vrouw niet slechts innerlijk moet worden beleefd of met woorden moet worden beleden, maar ook in de wetgeving moet worden doorgetrokken. Dit is de gedachte die in de memorie van toelichting beknopt is weergegeven door de vrouw als de partner van haar man aan te duiden.

Het voorstel om in het geval van de meewerkende vrouw als van haar zijde opgekomen arbeidsinkomsten een percentage van de winst te nemen, is dus op deze partnergedachte gebaseerd en kon hierop ook worden gebaseerd nu door het bestaan van een fiscale regeling voor de werkende gehuwde vrouw statistische indicaties ter beschikking zijn gekomen over de gangbare verhouding tussen de inkomens die de man en zijn vrouw met arbeid van gelijke duur plegen te verwerven.

Met de aldus opgezette regeling wordt het praktische voordeel bereikt dat individuele vaststelling van het bij de aard van de arbeid der vrouw passende uurloon overbodig is en geschillen daarover dus geheel worden vermeden. Strikt genomen zou nog wel individuele vaststelling van de verhouding van beider arbeidstijd nodig zijn; er mag echter worden aangenomen dat de man zijn gehele voor arbeid beschikbare tijd aan zijn onderneming wijdt, zodat nog slechts de arbeidstijd van de vrouw bekend behoeft te zijn.

Door de opzet van de regeling zal in vele gevallen een eenvoudige indicatie daaromtrent – nl. hele dagen, halve dagen of alleen maar meer dan bijkomstige arbeid – voldoende zijn; slechts in geval van onregelmatige mede-arbeid van de vrouw zal nog een zekere mate van urentelling nodig kunnen zijn.

Gelet op de reële en huns inziens principieel juiste opzet van de regeling die zij hebben voorgesteld en ook op de vereenvoudiging die daarmee kan worden bereikt, menen de ondergetekenden te moeten blijven bij hun voorstel. Met name menen zij ook thans niet te moeten ingaan op de suggestie tot invoering van een mengvorm van de huidige en de voorgestelde regeling, waardoor de ondergeschiktheidsgedachte weer zou worden geïntroduceerd; zij achten zulk een regeling weinig reëel, principieel minder juist omdat zij hinkt op twee gedachten en bovendien belangrijk minder eenvoudig voor de belastingplichtigen en voor de belastingdienst.

De ondergetekenden zijn er zich van bewust dat de overgang van de oude regel naar de nieuwe regel voor de vaststelling van de geldelijke omvang van de inkomensbijdrage uit de mede-arbeid van de vrouw zal kunnen leiden tot verschuivingen in de omvang van de aftrek, een mogelijkheid die blijkens het voorlopige verslag grote groepen in meerdere

of mindere mate verontrust. Ook de ondergetekenden betreuren het dat hierdoor teleurstelling bij een aantal belastingplichtigen zal kunnen ontstaan; zij achten dit echter onvermijdelijk bij de overgang naar een principieel andere regeling die de behandeling van de groep als geheel globaal gelijk laat; zij menen dat dit ook aanvaardbaar is indien die andere regeling als juister en ook als reëel kan worden gekenschetst. Zij wijzen er daarbij op dat het verschijnsel van aftrekverschuivingen evenzeer zou optreden indien een mengvorm van de huidige en de voorgestelde regeling zou worden ingevoerd, al mag worden aangenomen dat de verschuivingen dan wat kleiner zouden zijn.

Zij willen er voorts op wijzen dat het bedrag van f 2499, dat in de huidige regeling min of meer als minimum van de „redelijke arbeidsbeloning” fungeert, thans leidt tot een aftrek van f 833. Onder de werking van de nieuwe regeling zal een aftrek van f 1000 worden genoten door al de vrouwen die thans die „minimumaftrek” van f 833 genieten, ook al wordt haar arbeidsbeloning daartoe op slechts f 1000 gesteld. Niet alleen deze vrouwen zullen de minimum-aftrek van f 1000 per jaar genieten, maar ook de vrouwen die niet in belangrijke mate maar toch wel meer dan bijkomstig meewerken in het bedrijf van de man. Verder hebben de ondergetekenden ter voorkoming van al te grote teleurstelling de regeling zo geformuleerd dat ook ten minste f 1000 aftrek wordt genoten door de langer meewerkende vrouwen, zelfs ingeval het voor haar geldende winstpercentage in een lager bedrag aan arbeidsinkomsten zou resulteren. Het feitelijke effect van de voorgestelde regeling is als het ware een verhoging van de belastingvrije voet voor echtparen waarvan de vrouw meer dan bijkomstig meewerkt in het bedrijf van haar man. Onder de werking van artikel III van het wetsontwerp zal deze voet voor echtparen zonder kinderaftrek algemeen worden verhoogd van f 4949 tot f 5219; door de regeling voor de meewerkende vrouw is er een verdere verhoging, nl. tot f 6472 als de vrouw hele dagen of een daarmee overeenkomstig aantal uren werkt, tot f 6303 als zij halve dagen of een daarmee overeenkomstig aantal uren werkt en tot f 6219 in de overige gevallen. De aftrek is bij een winst ter grootte van deze laatste drie bedragen namelijk juist zo groot dat hij leidt tot een belastbaar bedrag waarover nog net geen belasting is verschuldigd.

Thans overgaande tot de beantwoording van de afzonderlijke opmerkingen, ontmoeten de ondergetekenden in de eerste plaats de vele leden, die zij – met vele andere het woord voerende groeperingen – hopen te hebben kunnen overtuigen van de juistheid van de voorgestelde regeling. Zij beamen de constatering van deze leden dat in vele gevallen geen evenredigheid bestaat tussen de verrichte inspanning en de gemaakte winst, maar willen daarbij opmerken dat dit in die gevallen evenzeer geldt voor de inspanning van de man als voor die van de vrouw. Zij zien niet in dat bij geringe winst voorrang zou moeten worden gegeven aan de „beloning” van de inspanning van de vrouw boven die van de man, ook al zou dit fiscaal voordeliger kunnen zijn; bedacht mag hierbij worden dat bij kleinere winst door de progressie reeds een meer dan evenredig kleinere belastingheffing behoort

Vele andere leden bepleiten, evenals verscheidene leden na hen, de aftrek van de werkende gehuwde vrouw ook in aanmerking te laten komen bij de vaststelling van het compensabele verlies. Zuiks komt de ondergetekenden slechts passend voor als het zou gaan om een reële kostenpost voor de onderneming; het lijkt hem echter in strijd met de grondgedachte dat de aftrek een correctie is op het tarief. Zij zien tot deze suggestie evenmin aanleiding als tot het in aanmerking nemen als compensabel verlies van de invaliditeits- en ouderdomsaftrek, de kinderaftrek of de belastingvrije voet, die vergelijkbare bestanddelen van het tarief zijn. Volledigheids-halve merken zij hierbij op niet in te zien dat de beide door de vele andere leden gesuggereerde regelingen ertoe leiden dat de aftrek voor de werkende gehuwde vrouw gaat fungeren als compensabel verlies. Voorts lijkt het hun dienstig er hier de aandacht op te vestigen dat het hun een logische consequentie

van het stellen van de „beloning” voor de meewerkende vrouw op een percentage van de winst lijkt, dat deze beloning mede wordt herrekend bij toepassing van de regeling voor wisselende winsten als bedoeld in artikel 67 I.B. '64; zij hebben het voornemen de uitvoeringsbepalingen hier voor zoveel nodig bij aan te passen. Het effect hiervan zal zijn dat, ingeval een verliesjaar of een jaar met lage winst door toepassing van de winst middeling over drie jaren alsnog fictief tot een winstjaar resp. een jaar met grotere winst wordt, dienovereenkomstig ook de „beloning” voor de hele of halve dagen werkende vrouw hoger wordt berekend. Naar het de ondergetekenden voorkomt sluit dit effect nauw aan bij de compensatiegedachte die deze leden te berde brengen. Tenslotte wijzen zij er nogmaals op dat bij het maken van verlies onder de voorgestelde regeling nog f 1000 aftrek voor de meewerkende vrouw zal kunnen worden geclaimd; dit heeft echter slechts een tariefreducerende werking indien het inkomen, ondanks dat verlies, boven de vrije voet van de tarief tabel uitkomt.

De verscheidene leden hierna aan het woord zouden de ondergetekenden erop willen attenderen dat het wetsvoorstel niet alleen voorziet in de aftrek van een winstpercentage voor vrouwen die „hele of halve dagen” meewerken, maar evenzeer in zulk een aftrek voor meewerkende vrouwen met onregelmatige werktijden welke met voortdurend hele of halve dagen arbeid overeenkomen.

Naar aanleiding van hetgeen deze leden opmerken over soms kleine winsten in het midden- en kleinbedrijf menen de ondergetekenden te mogen volstaan met verwijzing naar het voorafgaande en in het bijzonder naar hun antwoord aan vele leden. De suggestie van deze leden om desgewenst gedurende de overgangsfase toepassing van de huidige regeling toe te staan, komt de ondergetekenden niet wenselijk voor. Aldus zou toch weer een ingewikkelde regeling ontstaan. Bovendien zouden de hoogste aftrekgevallen uit de voorgestelde regeling worden gecombineerd met de hoogste aftrekgevallen uit de bestaande regeling. Dit zou een groter budgettair offer vergen en achteraf zou het waarschijnlijk tot nog grotere teleurstellingen leiden dan het meteen onverkort invoeren van de nieuwe regeling.

Deze leden pleiten nog voor een wettelijke regeling voor de gevallen waarin de vrouw haar man bijstaat bij de dienstbetrekking van haar man. De ondergetekenden zien, evenals destijds, in 1961, de toenmalige Staatssecretaris van Financiën, hier nog een onbegaanbare weg voor de wetgever. Vooralsnog lijkt ook hun de bij aanschrijving van 26 juni 1962, nr. B2/7473, getroffen regeling voor gevallen waarin het echtpaar in functie is doch slechts met de man een arbeidsovereenkomst is gesloten, de enig bruikbare oplossing.

Ook de verschillende leden die het pleit voeren voor de gevallen van kleine winsten in het klein- en middenbedrijf en in de landbouw menen de ondergetekenden te mogen verwijzen naar het voorafgaande. Het leggen van een vloer in de regeling ter hoogte van het wettelijk minimumuurloon introduceert weer de ondergeschiktheidsgedachte van de dienstbetrekking en lijkt de ondergetekenden daarom, even afgezien van het permanente karakter, in de grond van de zaak overeen te komen met de suggestie van verscheidene leden om de keus te laten tussen de oude en de nieuwe regeling; zij hebben daartegen dan ook dezelfde bedenkingen.

De ondergetekenden zouden de verschillende andere leden er eveneens op willen attenderen dat de voorgestelde regeling door het toerekenen van een bedrag van tenminste f 1000 aan de arbeid van de vrouw reeds voorziet in de minimum-aftrek voor de jaren van verlies of van een bescheiden winst. Het verhogen daarvan tot f 2499 (of f 2500) verschilt eigenlijk slechts in bedrag met de vloergedachte van de verschillende leden en ontmoet daarom dezelfde bedenkingen. De budgettaire gevolgen van zulk een verhoging kunnen de ondergetekenden bij gebrek aan relevante statistische gegevens niet becijferen; wel hebben zij het vermoeden dat dit niet zal oplopen tot vele tientallen miljoenen guldens.

De beantwoording van de overige opmerkingen van deze leden zouden de ondergetekenden willen beginnen met een verwijzing naar het antwoord aan verscheidene leden omtrent de vrouw, meewerkend bij de dienstbetrekking van de man. Zij erkennen dat zich wel eens materieel gelijke situaties kunnen voordoen die wettelijk niet gelijk worden behandeld; de maatschappelijke werkelijkheid is echter zo rijk aan schakeringen dat de wetgever onmogelijk voor alle gevallen in de regelingen kan voorzien; het bestaan van de z.g. hardheidsclausule in de fiscale wetgeving is hiervan een uitvloeisel. De mening van deze leden dat enkel voor het aannemen van telefonische en andere boodschappen door doktersvrouwen een tegemoetkoming wordt verleend, lijkt de ondergetekenden een misverstand. Blijkens de parlementaire geschiedenis van de regeling lag een tegemoetkoming voor deze gevallen niet in de bedoeling en dit is de belastingdienst nog medegedeeld bij de aanschrijving van 26 juni 1962, nr. B2/7473. Ook liet het Hof te 's-Hertogenbosch in zijn uitspraak van 4 maart 1966 nr. 449/1965, gepubliceerd in „Vakstudie-Nieuws” 1966, blz. 365, het waarnemen van de telefoon en enkele andere werkzaamheden in het huishoudelijk vlak door de echtgenote van een tandarts buiten beschouwing. Van een onredelijke behandeling van de predikantsvrouw, zoals deze leden stellen, lijkt de ondergetekenden daarom geen sprake. Overigens menen zij dat in de overgrote meerderheid van de gevallen dat de vrouw wel eens enigerlei werkzaamheid verricht ten behoeve van haar in dienstbetrekking werkende of zelfstandige werkzaamheden verrichtende man, geen sprake is van enige inkomensvergroting door haar bijstand; voor een tegemoetkoming lijkt hun in die gevallen dan ook geen aanleiding aanwezig.

De resolutie van 26 juni 1962, B2/7473, houdt een bijzondere regeling in voor gevallen, waarin man en vrouw in feite bij dezelfde werkgever in dienstbetrekking zijn en tussen hun werkzaamheden een onverbreekelijk verband bestaat, maar waarin slechts met de man een arbeidsovereenkomst is gesloten. Het toepassen van deze regeling is krachtens de resolutie in handen gelegd van de inspecteurs der belastingen. Het is de ondergetekenden uiteraard niet bekend in hoeveel gevallen de inspecteurs de resolutie hebben toegepast. Wel kon worden nagegaan dat sinds het uitvaardigen van de resolutie in 89 gevallen belanghebbenden de tussenkomst van het departement hebben ingeroepen. Dit heeft er in 4 gevallen toe geleid dat van de zijde van het departement aan de inspecteurs werd verzocht alsnog een tegemoetkoming te verlenen, terwijl in 2 gevallen de inspecteurs na kennisneming van het verzoek eigener beweging alsnog de resolutie toepasten. In de overige gevallen werd geen aanleiding gevonden af te wijken van het door de inspecteurs op dit punt gevoerde beleid. Twee van deze gevallen betroffen een kosters echtpaar. Beide malen bleek niet of bij de aanstelling van de man de werkgever het van enig belang had geacht of ook de echtgenote werkzaamheden zou verrichten, terwijl evenmin aannemelijk was dat tot de taak van de man werkzaamheden behoorden welke uitsluitend door zijn echtgenote zouden kunnen worden verricht.

De ondergetekenden kunnen beamen dat, zoals sommige leden stellen, zodra de „beloning” minimaal is, ook de aftrek minimaal is; die aftrek is dan echter toch nog f 1000. Zij kunnen evenwel niet beamen dat in dat geval, waarin de winst wel zeer klein of negatief moet zijn, de belasting maximaal is; die zal dan toch ook miniem en in de regel zelfs nihil zijn.

Op de vraag van enkele leden of het stellen van de gewerkte uren van de vrouw zoveel bezwaar heeft, kunnen de ondergetekenden aan de hand van de praktijk slechts bevestigend antwoorden, overeenkomstig hetgeen de tweede ondergetekende reeds heeft medegedeeld in de nota 10 515, hoofdstuk 9. Dit is dan ook de reden waarom zij met hun voorstel streven naar de grootst mogelijke beperking van de noodzaak tot het tellen van de arbeidsuren. Daarnaast streven zij met hun voorstel ook naar het vermijden van een waardering van de

arbeid van de vrouw op een zeker uurloon, hetgeen onder de huidige regeling eveneens een bron van moeilijkheden is.

Het vervaardigen van een gedocumenteerd overzicht van de jurisprudentie, zoals deze leden vragen, is een zeer tijdrovende bezigheid. Voor deze memorie van antwoord kunnen de ondergetekenden dan ook niet meer geven dan de volgende voorbeelden van „met wisselend succes” gevoerde procedures over het toereikend zijn van de wettelijke forfaitaire beloning voor de in het bedrijf van haar man meewerkende vrouw.

I. Procedures waarbij de inspecteur in het gelijk werd gesteld:

H.R. 17-3-1965 B.N.B. 1965/128	landbouwbedrijf	insp. belangh. Hof en H.R.	750 uren à f 2 = f 1500 750 uren à f 3 = f 2250 750 uren à f 2 = f 1500
Hof Arnhem 29-11-1965 B.N.B. 1966/170	huisarts	insp. belangh. Hof	f 2250 f 6 000 f 2 250
Hof 's-Gravenhage 11-7-1966 B.N.B. 1967/83	binnenschipper	insp. belangh. Hof	f 2 250 f 6 000 f 2 250
Hof Amsterdam 25-5-1967 B.N.B. 1967/239	tandarts	insp. belangh. Hof	f 1 500 925 uren à f 4 = f 3 700 f 1 500

II. Procedures waarbij belanghebbende in het gelijk werd gesteld:

Hof Leeuwarden 19-10-1964 W.F.R. 4751/1965	veehouder	insp. belangh. Hof	f 2 250 2190 uren à f 1,96 = f 4 292 f 4 292
Hof Leeuwarden 18-3-1964 B.N.B. 1965/64	landbouwbedrijf	insp. belangh. Hof	f 2 250 1984 uren à f 1,96 = f 3 888 f 3 888
Hof Leeuwarden 17-1-1966 W.F.R. 4831/1966	landbouwbedrijf annex veehouderij	insp. belangh. Hof	1800 uren à f 2,— = f 3 600 2500 uren à f 2,— = 5 000 f 5 000

III. Procedures geëindigd met een tussenoplossing

H.R. 24-3-1965 B.N.B. 1965/129	detailhandel in rookwaren annex (kantoor)boekhandel	insp. belangh. Hof en H.R.	f 2 250 2000 uren à f 3 = f 6 000 2 000 uren à f 2,25 = f 4 500
Hof 's-Hertogenbosch 28-1-1966 B.N.B. 1966/193	huisarts	insp. belangh. Hof	f 2 250 2400 uren à f 3,75 = f 6 000 1100 uren à f 3,75 = f 4 125

**D. De eigen woning (Artikel I, letter F;
Artikel 42a)**

Algemeen; het vereenvoudigingsaspect

De ondergetekenden hebben met grote belangstelling kennis genomen van de van vele zijden gemaakte opmerkingen met betrekking tot het voorstel inzake de eigen woning dat toch wel als een belangrijk onderdeel van het wetsontwerp kan worden gekenschetst. Zij stellen er dan ook prijs op, alvorens op de gemaakte opmerkingen afzonderlijk in te gaan, in het kort de aanleiding en de algemene gedachtengang die aan de voorgestelde regeling met betrekking tot de eigen woning ten grondslag ligt nogmaals weer te geven.

De eigenaar-zelbewoner zou men kunnen zien als iemand die als het ware een huis aan zichzelf verhuurt; als zodanig is hij verhuurder en huurder tegelijk. In feite ontvangt hij echter geen huur en behoeft deze ook niet te betalen. Voor de heffing van de inkomstenbelasting is deze figuur thans aldus uitgewerkt dat de eigenaar-zelbewoner wordt belast voor een fictieve huur, nl. het bedrag aan huur dat hij zou kunnen ontvangen bij verhuur van zijn woning aan een derde, terwijl voorts daarop de eigenaarslasten in mindering worden gebracht.

Aanleiding om de huidige situatie op dit punt kritisch te bezien en vernieuwing te overwegen was in de eerste plaats de

aandrag daartoe uit de Kamer. Voorts is het in feite thans geldende regime niet meer in overeenstemming met de hiervoor in het kort aangegeven grondgedachten. Niet meer wordt uitgegaan van de werkelijke economische huurwaarde, maar van een genormeerde huurwaarde, die in steeds meer gevallen van de werkelijkheid gaat afwijken. Bovendien worden kosten in aftrek gebracht die in huurverhoudingen door de huurder plegen te worden gedragen, zoals tuinonderhoud, behangen, binnenverf- en witwerk en kleinere reparaties. Bedacht

moet daarbij worden dat huurders deze kosten niet ten laste van hun fiscale inkomen kunnen brengen. Handhaving van het huidige regime zal er dus toe moeten leiden weer te komen tot het bepalen van de werkelijke — en veelal nogal wat hogere — economische huurwaarde. Dit betekent een aanzienlijke vergroting van de taak van de belastingdienst. Bovendien zou op het terrein van de kostenaf trek de regeling in overeenstemming met haar grondgedachten moeten worden gebracht. In het kort gezegd zou dus handhaving van het huidige systeem van heffing in de komende jaren betekenen een veel zwaardere belastingdruk op de eigen woning en een aanzienlijke toeneming van werk voor de belastingdienst, die toch al zo zwaar is belast. Ten slotte was aanleiding voor bezinning op het regime het feit dat Nederland zich op dit punt in een uitzonderingspositie bevindt. Zowel in de E.E.G.-landen als daarbuiten wordt de nettohuurwaarde van de eigen woning forfaitair bepaald of wordt de eigen woning niet in de belastingheffing betrokken.

Nadere bezinning op de grondslagen van de huidige opzet heeft de ondergetekenden tot de conclusie gebracht dat een bezwaar daartegen is dat zij uitsluitend recht doet aan het beleggingsaspect van een woning; het bedrag aan huur dat de woning bij verhuur zou kunnen opbrengen vormt het uitgangspunt voor het bepalen van de te belasten bate. Behalve uit deze gezichtshoek kan men het gebruik van een eigen huis

voor zelfbewoning echter ook zien als een consumptie door de eigenaar, en wel op gelijke wijze als het gebruik van andere gebruiksgoederen met duurzame waarde. In dit verband kan worden genoemd het bezit van een luxe pleziervaartuig, waarvan de aankoopprijs die van een huis soms overtreft. De daarvoor gedane uitgaven zijn aan te merken als een besteding van inkomen. In deze gedachtengang zou het dan ook logisch zijn de eigen woning geheel buiten het inkomensbegrip van de inkomstenbelasting te brengen. Het laatste gaat naar het oordeel van de ondergetekenden te ver in de richting van het bestedingsaspect; zij menen dat bij woningen toch ook het beleggingsaspect een rol speelt.

Het wetsvoorstel doet daarom recht aan zowel het beleggingsaspect als aan het bestedingsaspect door in feite maar een zeer matig netto-rendement te belasten; voor de in het forfait verwerkte bijtelpost huurwaarde is namelijk een veel lager bedrag aangehouden dan overeenstemt met de economische huurwaarde. Het voorstel sluit op dit punt aan bij de huidige praktijk, waarin, doordat de fiscaal in aanmerking te nemen huurwaarde wordt bepaald op basis van de overheidsvoorschriften op het gebied van de huren, ook slechts een matige huurwaarde wordt belast. Door de aftrek van de rente tenslotte, die ook in de voorgestelde regeling blijft behouden, zal volgens het nieuwe regime het eigen woningbezit fiscaal bezien per saldo veelal gunstiger blijven dan het bewonen van een huurhuis.

In de nieuwe regeling wordt derhalve de bestaande fiscaal gunstige behandeling bestendig, en men zou kunnen zeggen in verband met het steeds losser worden van de huurprijzbeheersing min of meer veilig gesteld voor de toekomst, mede door een nieuwe theoretische fundering. Immers de vaststelling van de huurwaarde met behulp van in het verleden – dat steeds verder weg komt te liggen – gehanteerde huurovoorschriften wordt steeds irreëler en is op den duur niet vol te houden. De enige maatstaf die dan overblijft is de werkelijke economische huurwaarde, welke zoals reeds gezegd, echter aanzienlijk hoger uitkomt, en waarvan de vaststelling een massa werk aan de belastingdienst zal bezorgen, nog afgezien van de vele discussies die daarover tussen belastingplichtigen en fiscus zullen worden gevoerd. Op dit punt betekent het voorstel derhalve een zeer belangrijke vereenvoudiging. Continuering van de huidige normering is niet mogelijk. Afgezien van het feit dat de vaststelling van de huurwaarde aan de hand van de oude huurovoorschriften met name door de vele gedifferentieerde huurverhogingen in het verleden een zeer ingewikkelde zaak is geworden, wordt daarbij uitgegaan van de huurwaarde van de personele belasting – die overigens ook al weer sinds 1965 op een bevroren peil staat – welke belasting, zoals bekend, zal worden afgeschaft.

De ondergetekenden achten – materieel bezien – continuering van het huidige regime gewenst, omdat zij van mening zijn dat aan het bestedingsaspect recht moet worden gedaan. Een bijkomend voordeel van het achterwege laten van een verzwaring van het regime is dat zulks in overeenstemming is met de hun in dit verband aansprekende gedachte van de bevordering van het eigen woningbezit. Dit laatste betekent niet dat uitgangspunt en doelstelling van het voorstel buiten het fiscale terrein zouden liggen.

In het voorgaande is uitsluitend gesproken over de in de huidige regeling voorkomende bijtelpost huurwaarde; dit is echter slechts één van de kanten van de zaak. Aan de zijde van de aftrek van de eigenaarlasten wordt door het voorstel een grote vereenvoudiging en beperking van fraude bereikt.

De post vaste lasten, zoals zakelijke belastingen en verzekeringspremies biedt weinig moeilijkheden; zij brengt alleen de noodzaak van administratie mede, terwijl niet altijd voor iedereen duidelijk is dat in een bepaald jaar alleen in aftrek mogen komen die posten, die in dat jaar zijn betaald. Men name een onregelmatigheid in de ontvangst van belastingaanslagen kan er toe leiden dat in één jaar in het geheel geen belasting is betaald, en in een ander jaar twee maal. Veel grotere zorgen biedt echter de post onderhoud. In de eerste plaats worden,

hiervóór is dit reeds aangesneden, als zodanig in aftrek gebracht – en volgens de huidige wettelijke bepalingen en de daarop betrekking hebbende jurisprudentie is zulks toegestaan – kosten die heden ten dage in wezen geen eigenaar-verhuurderslasten zijn maar huurderslasten, zoals de kosten van behangen, binnenverf- en witwerk, tuinonderhoud en kleine reparaties. Vaak zit in deze posten ook een stuk verfraaiing en „meegaan met de mode” verscholen. Overigens in alle als onderhoudsuitgaven aangediende aftrekposten – ook als het zui-vere eigenaar-verhuurderslasten zijn – schuilt veelal een stuk verbetering, verfraaiing en modernisering, daargelaten nog de vraag of overgelegde rekeningen in alle gevallen een juist beeld geven van de verrichte werkzaamheden. Nu gaat het weliswaar niet aan deze zaken tot op de bodem uit te zoeken, maar de bedragen die op deze wijze ten onrechte in aftrek worden gebracht zijn vaak zo groot, dat in deze situatie niet langer kan worden berust. Zulks zou trouwens onrechtvaardig zijn tegenover belastingplichtigen die in huurwoningen wonen of tegenover die eigenaren die wel zeer nauwgezet een splitsing maken tussen onderhouds- en verbeteringsuitgaven. Gezien de toch al sterke belasting van het aanslagregelend apparaat kan in dezen alleen een forfaitaire regeling uitkomst bieden.

Ten slotte zij gewezen op de aan de inkomstenbelasting ten grondslag liggende bronnentheorie, ingevolge welke – behoudens voor de winst – de uit een bron voortvloeiende inkomsten en de daarop drukkende kosten objectief – dus niet in relatie tot de belastingplichtige – worden bepaald. Bij aankoop van oude panden betekent dit, dat het begrip onderhoud moet worden bezien vanuit de bron, en dat alle uitgaven voor werkzaamheden die het pand niet in een andere staat brengen dan het ooit is geweest, aftrekbare onderhoudsuitgaven zijn. De nieuwe eigenaar geniet daardoor een aftrek die materieel, over de gehele levensduur bezien eigenlijk, hetzij uitsluitend, hetzij mede zou moeten toekomen aan de vorige eigenaren, zij het dat deze wellicht een deel van die potentiële aftrek in de verkoopprijs kunnen verdisconteren. Bovendien is in gevallen waarin voor de nieuwe eigenaar een aanzienlijk hoger marginaal tarief geldt dan voor de vorige, de totale bijdrage die de fiscus in het onderhoud verleent te hoog. Het is dan ook geen uitzondering dat juist belastingplichtigen met hoge inkomens – of in enig jaar een hoog inkomen – panden met achterstallig onderhoud aankopen.

Een forfaitaire regeling, zoals voorgesteld, kent deze bezwaren niet. Met het voorgestelde netto-forfait wordt in feite een jaarlijkse aftrek toegekend voor onderhoudsuitgaven – ongeacht of en wanneer deze zullen plaatsvinden – die hun oorzak vinden in de in dat jaar ontstane achteruitgang van de staat van onderhoud. Wanneer de onderhoudsuitgaven plaatsvinden, door wie zij worden gedaan en of zij plaatsvinden is in deze regeling irrelevant. Verwaarloost een eigenaar zijn pand, dan zal hij hiervoor de rekening gepresenteerd krijgen, hetzij in de vorm van een lagere verkoopprijs bij overdracht, hetzij in een snellere achteruitgang. In zoverre is het terecht dat de oude eigenaar – en niet de nieuwe, die door hem uitgevoerd achterstallig onderhoud in de waarde terugvindt – de aftrek hiervoor heeft genoten. Weliswaar geniet een nieuwe eigenaar voor het door hem gepleegde achterstallig onderhoud in het nieuwe regime geen aftrek meer, doch de aankoopprijs van oude panden zal wellicht enige daling ondergaan waardoor het verschil in waarde tussen wel en niet onderhouden panden een meer exacte afspiegeling zal zijn van de met het achterstallig onderhoud gemoeide bedragen.

De ondergetekenden zijn dan ook van oordeel dat met de nieuwe regeling een van de bezwaren van het zogenaamde objectieve mechanisme van de inkomstenbelasting t.a.v. eigen woningen wordt weggenomen, en een betere verdeling van de fiscale aftrek plaatsvindt over die eigenaren, die – materieel bezien – de onderhoudslasten dragen.

Het behoeft geen betoog dat het mede betrekken van de aftrekposten – behoudens de hypotheekrente en de kosten van geldlening – in de forfaitering ook een zeer belangrijk element vormt voor de vereenvoudiging van de regeling. Be-

lastingsplichtigen behoeven voor de fiscus geen administratie meer te houden van de verschillende uitgaven. De fiscus behoeft niet meer te controleren. De vele discussies over de vraag of - c.q. in hoeverre - een bepaalde uitgave op onderhoud betrekking heeft, kunnen achterwege blijven.

De ondergetekenden hebben gemeend de regeling niet te moeten compliceren door in het forfait te differentiëren naar gelang van de ouderdom van de woning, hoewel zij erkennen dat oudere woningen doorgaans hogere onderhouds-uitgaven zullen meebrengen dan nieuwe woningen. Voor zover hierdoor enige verschuiving van de vraag van oudere naar nieuwe woningen zou optreden, achten zij - in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening - zulks een gunstig neveneffect. Een verhoogde vraag naar nieuwbouw bevordert tenslotte de doorstroming uit oudere woningen en versnelt de kropopruijing van de alderoudste.

Thans overgaande tot een meer gerichte beantwoording van de in het voorlopig verslag gemaakte opmerkingen en gestelde vragen, voor zover deze in de meer algemene beschouwing hiervoor nog geen beantwoording hebben gevonden, zij het volgende opgemerkt.

Met vele leden, betreuren ook de ondergetekenden het, dat in de publiciteit rond dit onderdeel van het wetsontwerp zo weinig aandacht is geschonken aan het zeer lage niveau van de forfaitaire bedragen die bij het inkomen zullen moeten worden geteld. Met name ook is onvoldoende onderkend dat de voorgenomen afschaffing van de personele belasting - door vele, verscheidene en verschillende leden genoemd - de kans vergroot dat het in de toekomst tot een aanzienlijk hogere bepaling van de economische huurwaarde zal komen. Juist de voorgenomen verruiming van het gemeentelijke belastinggebied, in het kader waarvan deze afschaffing plaatsvindt, doch die per saldo een verzwaring van de lasten op onroerend goed zal betekenen geeft de extra noodzaak diligent te zijn ten aanzien van de heffing van inkomstenbelasting ter zake van inkomsten uit onroerend goed. Met name geldt dit ten aanzien van het genot van een eigen woning, dat zich - aldus de Vereniging van inspecteurs van 's Rijks belastingen, aangehaald door vele andere leden - toch reeds in het grensgebied van het inkomensbegrip bevindt. Zoals gezegd is mede het feit - ook door vele andere leden genoemd - dat Nederland tussen vergelijkbare landen in de E.E.G. en daarbuiten een uitzonderingspositie inneemt door nog een volledige exploitatie-opgave van de eigen woning te verlangen, voor de ondergetekenden een aanwijzing geweest, dat het voorstel thans tot de invoering van een forfaitaire regeling over te gaan, passend is. De ondergetekenden stellen het in dit verband op prijs dat ook verscheidene leden - die zich met het nieuwe voorstel niet kunnen verenigen - de huidige regeling in haar uitwerking een zorgenkind achten. Zoals hiervoren is vermeld, onderschrijven de ondergetekenden niet het oordeel van verschillende andere leden, dat het voorstel ver uitgaat boven de strikt fiscale aspecten van het vraagstuk.

Overigens is deze regeling - ten antwoord aan verschillende andere leden - in alle rust voorbereid. De interdepartementale ambtelijke werkgroep die de bewindslieden ter zake heeft geïnformeerd, heeft na meer dan een jaar van studie in het midden van 1969 rapport uitgebracht, hetgeen thans - weer een jaar later - heeft geleid tot het gedane voorstel. Het aantal procedures dat gemiddeld per jaar over de aftrek van onderhoudskosten wordt gevoerd achten zij geen goede graadmeter voor de beoordeling van de urgentie van de voorziening, nu vele geschillen hieromtrent in het feitelijke vlak liggen en niet zelden na uitvoerige bespreking bij de aanslagregeling bij „compromis” worden afgedaan. Voorts is de minstens even belangrijke bijtelpost huurwaarde in een ministeriële aanschrijving geregeld; de rechterlijke toetsing kan op dit punt in feite alleen maar tot gelding komen via de personele belasting. Uit een oogpunt van rechtsbescherming van de belastingplichtige alleen al, is een nieuwe wettelijke regeling dan ook zeer wenselijk.

Vele en verschillende leden erkennen dat de eigen woning zoals hiervoren uiteengezet een beleggings- en een bestedingsaspect heeft. De ondergetekenden kunnen echter de veronderstelling van verschillende leden dat woningen beneden een zeker bedrag (om de gedachten te bepalen f 100 000 waardevast) veel meer consumptiegoed dan beleggingsgoed zijn, niet delen. Juist omdat iedereen ergens moet wonen geeft het normale niet-luxueuze woongenot een voorsprong boven de huurder, die uit een gelijk geldinkomen een huurwoning moet betalen. In deze voorsprong komt het beleggingsaspect naar voren; bij de veel luxueuzere vormen van wonen evenwel, waar bovendien het bezit van een eigen woning veel meer het normale patroon is, speelt het gehele proces zich veel meer af in de sfeer van uitgaven die als een besteding van inkomen zijn te beschouwen.

De ondergetekenden zijn, met verschillende andere leden van mening - zoals blijkt uit de hiervoren gegeven algemene beschouwing - dat er inderdaad verschillen zijn tussen eigenaar-zelfbewoners en huurders. Een eigen woning geeft uit hoofde van het daarin geïnvesteerd vermogen een rendement. Daarom ook heeft de werkgroep gekozen voor een uniforme bijtelpost voor eigenaar-zelfbewoners van f 300 per jaar, en hebben de ondergetekenden om de verschillen in grootte van geïnvesteerd vermogen beter te doen uitkomen in de fiscale positie van de eigenaar-zelfbewoners, gekozen voor een bijtelpost die hoger is naarmate het geïnvesteerd vermogen (de waarde in het economische verkeer) groter is, waardoor de verschillen tussen eigenaar-zelfbewoners en huurders op evenwichtige wijze tot uitdrukking zijn gebracht. Over het geheel genomen - de budgettaire gevolgen van het wetsontwerp zijn neutraal - is de fiscale positie van eigenaar zelfbewoners ten opzichte van huurder gelijk gebleven en is er geen sprake van vergroting van verschillen. Uiteraard kunnen deze verschillen ook tot uitdrukking worden gebracht door een aftrek te verlenen aan huurders. Zulks ligt echter niet voor de hand. Bij opzichte van huurders gelijk gebleven en is er geen sprake van inkomsten, en niet om het geven van een aftrek aan belastingplichtigen die bepaalde inkomsten niet hebben. Ook verwachten de bewindslieden dat het verlenen van een aftrek aan huurders - ruim 2/3 van de belastingplichtigen, voor wie bovendien de loonbelasting veelal eindheffing is - tot veel ingrijpender en uit een oogpunt van uitvoering veel ingewikkelder systeem zal leiden van het belasten van het positieve voordeel bij eigenaar-zelfbewoners. Tenslotte verzetten thans - gezien de toestand van 's Rijks financiën - ook budgettaire consequenties zich tegen een dergelijke opzet.

Het door verschillende andere leden ter sprake gebrachte „pay as you go”-beginsel, dat doorgaans alleen met betrekking tot de inkomstenzijde wordt gehanteerd, is bij de onderhavige regeling als zodanig niet in het geding. Het spiegelbeeld ervan - het verlenen van aftrek naarmate uitgaven zijn gedaan - verdraagt zich naar het oordeel van de ondergetekenden zeer wel met de voorgestelde regeling, waarin op langere termijn gezien de aftrek veelal reeds zal worden genoten alvorens de uitgaven zijn gedaan.

De door deze leden gedane twee suggesties - het bestemmen van elk tweede huis tot liefhebberij en het onmogelijk maken van de aftrek van tuinkosten - zou inderdaad een einde maken aan een tweetal ongewenste situaties. De ondergetekenden echter geven de voorkeur aan een meer omvattende regeling - zoals voorgesteld - die tevens een einde maakt aan andere, eerderevermelde, ongewenste situaties, bij de aftrek van onderhoudskosten en die de bestaande moeilijkheden bij de bepaling van de huurwaarde oplost. Bij handhaving van het huidige regime zal inderdaad een regeling moeten worden getroffen die aftrek van „huurderskosten” zoals tuinonderhoud uitsluit. Het is juist, verschillende andere leden vragen dit, dat deze kosten al via de betaling van de economische huurwaarde zijn verdisconteerd. Overigens wijzen de ondergetekenden deze leden en enkele leden op de door verscheidene leden gemaakte opmerking dat tuinen een directe betekenis hebben voor het leefklimaat en dat het noodzakelijk is verloedering van het landschap, die optreedt bij verwaarlozing van het onderhoud

tegen te gaan. Met erkenning van de betekenis van tuinen voor het leefklimaat, zowel voor de bewoners, als voor degenen die van de aanblik genieten, menen de ondergetekenden toch dat de term „verloedering” van het landschap geen realistisch beeld geeft van de situatie die zal optreden na invoering van het nieuwe regime. Ten deze gelden dezelfde overwegingen als voor het hierna behandelde effect van het nieuwe regime op het onderhoud in het algemeen, waarnaar hier moge worden verwezen.

Evenmin passend in de huidige systematiek van de inkomstenbelasting achten zij de suggestie van sommige leden, de onderhoudskosten voor huurders tot aftrekbare kosten te maken. Bedacht dient te worden dat onderhoudskosten bij eigenaar-zelbbewoners alleen maar in aftrek komen omdat zij kosten tot verwerving van inkomen zijn, dat aan de inkomstenbelasting is onderworpen. Het gaat om het belasten van de inkomsten uit eigen woning en wel op zodanige wijze dat recht wordt gedaan aan het verschil in positie tussen eigenaar-zelbbewoners en huurders. Door het wegnemen van verschillen als uitgangspunt te nemen draait men de zaak om en wordt het eerste aspect verwaarloosd.

Het verheugt de ondergetekenden dat een aantal leden de voorstellen voor de eigen woning als een bijdrage tot de noodzakelijke vereenvoudiging van ons belastingstelsel beschouwde en als zodanig positief waardeerde. Zij zijn echter van oordeel dat van de voorgestelde regeling niet kan worden gezegd dat zij op gespannen voet met de rechtvaardigheid staat, zeker niet wanneer men de regeling beziet over de gehele levensduur van een woning. In de aanvang zal – gezien het dan nog lage niveau van onderhoudskosten – het netto-forfait aan de lage kant zijn, aan het einde van de levensduur aan de hoge kant. Weliswaar kan een woning gedurende zijn levensduur van eigenaar verwisselen, doch – zoals hiervoren uiteengezet – vindt in een forfaitaire regeling een juistere verdeling van de aftrek terzake van onderhoudskosten over de opeenvolgende eigenaren plaats dan in de huidige regeling, die in dit opzicht vrij willekeurig werkt.

Enkele leden, die het onderscheid in beleggings- en bestedingsaftrek van het eigen woningbezit – tot voldoening van de ondergetekenden – aansprak en voor wie een soepele fiscale regeling aanvaardbaar was, achtten het voor een goede beoordeling van het wetsontwerp noodzakelijk kennis te nemen van de volledige studie van de ambtelijke commissie. De ondergetekenden hebben volstaan met een selectie uit dit rapport op te nemen als bijlage van de memorie van toelichting, ten einde te voorkomen dat de Kamer – mede gezien het toch al veelomvattend ontwerp – kennis zou moeten nemen van het gehele rapport, terwijl slechts een deel daaruit ter zake is voor de beoordeling van deze materie en het gedane voorstel. Zij deponeren echter gaarne het volledige rapport ter griffie ter kennisname voor de leden van de Kamer.

Het sociale en budgettaire effect; de hoogte van de forfait en van de huurwaarde

Terecht wijzen vele leden op een uit sociaal oogpunt aantrekkelijk aspect van de voorgestelde regeling, t.w. dat loontrekkenden, die met inbegrip van de forfaitaire regeling niet meer dan f 400 neveninkomsten hebben, buiten de aanslagregeling voor de inkomstenbelasting zullen blijven. In de huidige regeling is het voor hen die na lang sparen een kleine eigen woning hebben verworven, inderdaad vaak onbegrijpelijk dat zij uit hoofde daarvan extra inkomstenbelasting moeten betalen. Voor de belastingdienst betekent het bovendien een werkbesparing dat een groot deel van de eigen woningbezitters weer uit de inkomstenbelasting zal kunnen verdwijnen, ook zonder optrekking van de „neveninkomstengrens”, zoals een aantal leden in dit verband bepleiten. Voorzover de eigen woning met hypotheek is gefinancierd, zou volgens deze leden een oplossing gevonden moeten worden om de rente in de loonbelasting aftrekbaar te maken. De ondergetekenden wijzen echter in dit verband op de bij aanschrijving van 14 april 1969 getroffen en bij aanschrijving

van 5 november 1969 verlengde regeling, ingevolge welke de werknemer kan verzoeken om een vermindering van het op bijzondere beloningen toe te passen tarief, indien de door hem verschuldigde loonbelasting de inkomstenbelasting in aanmerkelijke mate zal overtreffen. Op deze wijze kan een aftrek van hypotheekrente geldend gemaakt worden tot eenzelfde bedrag als in dat jaar aan bijzondere beloningen zal worden genoten.

Vele, verschillende en enige leden achten de maximumgrens van het forfait, gesteld op f 1200 bij een waarde in het economische verkeer van f 120 000 of meer, aan de lage kant. Zij drongen aan op de verlenging van de tabel. De ondergetekenden begrijpen dit standpunt op zichzelf. Zij wijzen erop dat het hierbij gaat om de waarde in bewoonde staat, die veelal aanmerkelijk lager ligt dan de waarde „onbewoond”. Voorts ligt het maximum in feite niet bij een waarde van f 120 000, maar bij een hoger bedrag, omdat ook bij verlenging van de tabel volgens de bestaande opbouw daarvan, voor woningen met een waarde tot f 240 000 het forfait f 1200 zou bedragen. De ondergetekenden zien dan ook geen aanleiding een zodanige verlenging voor te stellen.

Een vloeiende schaal, zoals door verschillende leden bepleit wijzen de ondergetekenden af, evenals trouwens een verkleining van de sprongen in de tabel waarvoor enige leden pleiten. Het aantal twistpunten inzake de waarde in het economische verkeer – ook genoemd door enkele leden – zou daardoor aanzienlijk toenemen. Bij de huidige sprongen zijn er immers grote groepen woningen waarover geen enkel verschil van mening kan bestaan. Bij een verkleining van de sprongen neemt dit aantal af, terwijl bij een vloeiende schaal de waarde van iedere woning in beginsel onderwerp van discussie kan vormen. Daarmede zou afbreuk worden gedaan aan een van de belangrijkste pluspunten van de regeling, t.w. haar eenvoud.

Weliswaar wordt – zoals een aantal leden stelden – een nog verdergaande vereenvoudiging bereikt als de voorgestelde bijtelling geheel komt te vervallen, doch de ondergetekenden zijn van mening dat een dergelijk voorstel, dat ook is gedaan door een minderheid in de ambtelijke werkgroep, tekort zou doen aan het beleggingsaspect van de eigen woning. Bovendien verwachten de ondergetekenden niet dat het aantal meningsverschillen met het aanslag-regelend apparaat groot zal zijn, terwijl voorkomende geschillen veelal eenmaal voor vele jaren beslecht zullen kunnen worden.

Het begrip van economische huurwaarde, waarnaar verschillende leden informeerden komt in de voorgestelde regeling niet voor; zij hanteert slechts forfaitaire huurwaarden, zonder meer huurwaarde genoemd. Zij is afhankelijk van de aan het pand toe te kennen waarde in het economische verkeer; een verdere detaillering naar welk moment deze waarde moet worden beoordeeld wordt niet nodig geacht. In het algemeen zullen verschillen in waarde in de loop van het jaar te verwaarlozen zijn.

Ten antwoord aan verschillende andere leden zij vermeld dat bij de vaststelling van de forfait de huurwaarde niet op het volledige in het economische verkeer geldende bedrag is gesteld, doch, zoals deze leden het uitdrukken een zekere correctie heeft plaatsgevonden in verband met het bestedingsaspect. Dat het voorstel desondanks budgettair neutraal is, hangt samen met het feit dat volgens de huidige praktijk ook niet de volle economische huurwaarde in aanmerking wordt genomen in verband met de huurprijvoorschriften, terwijl voorts in ruime mate gebruik wordt gemaakt van de aftrekmogelijkheden. Deze leden tilden naar het oordeel van de ondergetekenden te licht aan de vaststelling van de economische huurwaarde, afgeleid van de waarde in het economische verkeer, van in beginsel iedere eigen woning. Anders dan bij de vermogensbelasting – waar het gaat om een belasting van f 6 van iedere f 1000 waarde – kan voor de heffing van de inkomstenbelasting f 1000 waardeverschil, reeds een verschil in economische huurwaarde van f 100 uitmaken en een verschil in belasting dat oploopt van stel f 20 tot f 70.

De ondergetekenden achten de waarde in bewoonde staat – verschillende andere leden brengen dit punt terzake – in deze

de beste maatstaf. Zij vormt een meer objectief te benaderen grootheid dan de waarde „onbewoond”, waarbij de subjectieve voorkeur om op een bepaalde plaats te wonen vaak een grote rol speelt. Bovendien wordt ook voor de vermogensbelasting de waarde in bewoonde staat gehanteerd.

De kwantitatieve effecten van het voorstel zijn berekend aan de hand van gegevens ontleend aan het onderzoek eigen woningbezit 1965 van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Weliswaar hebben deze gegevens slechts betrekking op één jaar, doch de ondergetekenden zien niet in waarom dit jaar niet representatief zou zijn, te meer daar verschuivingen in de woonsituatie zich slechts langzaam plegen te voltrekken. Bij het onderzoek bleek dat het voorstel van de werkgroep – een uniforme bijtelling van f 300 voor alle zelfbewoners – leidde tot eenzelfde belastingopbrengst als de bestaande regeling. De thans in het wetsontwerp opgenomen tabel geeft een gedifferentieerde bijtelling, waarvan de opbrengst naar globale berekening gemiddeld echter met de uniforme overeenkomt.

Inderdaad kan reeds, zoals vele andere leden doen, uit tabel B van bijlage II van de memorie van toelichting worden afgeleid – hoewel deze betrekking heeft op een uniforme bijtelling van f 300 – dat het voorstel enige verschuiving van belastingdruk van lagere naar hogere inkomens meebrengt. Deze verschuiving is echter sterker dan uit tabel B valt af te lezen, zoals uit de hieronder opgenomen tabel naar voren komt. Bij deze tabel is niet uitgegaan van een uniforme, doch van de gedifferentieerde bijtelling die het wetsontwerp kent. In iedere inkomensgroep is een bedrag bijgeteld dat het gemiddelde vormt van de in die groep voorkomende bijtellingen van f 150, f 300, f 600 of f 1200. Bij het vaststellen van die bijtellingen is afgegaan op de waarde van de woningen van de belastingplichtigen voor de vermogensbelasting in elk van de bovenbedoelde inkomensgroepen.

Belastbaar inkomen	Bijtelling bij het inkomen van de eigenaar/zelfbewoner van het gemiddelde van de forfaitaire huurwaarden ¹⁾ (— = lager komen, + = hoger inkomen dan in 1965)
f 3 000– 4 000	+ 9
4 000– 5 000	+ 20
5 000– 6 000	— 40
6 000– 7 000	— 58
7 000– 8 000	— 96
8 000– 9 000	— 68
9 000– 10 000	— 66
10 000– 11 000	— 62
11 000– 12 000	— 129
12 000– 13 000	— 158
13 000– 14 000	— 100
14 000– 15 000	— 158
15 000– 16 000	— 71
16 000– 17 000	— 5
17 000– 18 000	— 212
18 000– 19 000	— 237
19 000– 20 000	— 83
20 000– 25 000	— 39
25 000– 30 000	+ 6
30 000– 40 000	+ 21
40 000– 50 000	+ 83
50 000– 60 000	+ 420
60 000– 70 000	+ 56
70 000– 80 000	+ 1097
80 000– 90 000	+ 1581
90 000– 100 000	+ 853
groter dan 100 000	+ 1202

¹⁾ Hypotheekrente aftrekbaar als persoonlijke verplichting.

Naar bovenstaande tabel mogen de ondergetekenden ook verwijzen de verschillende andere leden, die de stelling van de bewindslieden dat de voorgestelde regeling voor de totaliteit

van de eigenaar-zelfbewoners met lagere inkomens zal leiden tot een verlichting van druk, aanvechtbaar achten. Ter adstructie van dit verschijnsel zij nog de volgende – door het Centraal Bureau voor de Statistiek vervaardigde – tabel overgelegd. Deze geeft voor een aantal inkomensgroepen de hoogte aan van de aftrekbare kosten (excl. hypotheekrente). Hieruit blijkt duidelijk dat de kosten van een eigen woning uitgedrukt in een percentage van de huurwaarde groter zijn naarmate het inkomen hoger is. Uiteraard geeft deze staat slechts een totaalbeeld; individuele gevallen kunnen hiervan afwijken.

Vorenbeschreven tendens blijkt ook bij de samenstelling van de groepen belastingplichtigen bij wie de kosten minder, onderscheidenlijk 100 pct. of meer dan 100 pct. belopen van de huurwaarde. Voor de eerste groep resteert een positief saldo, voor de tweede groep een negatief saldo "huurwaarde minus kosten". Naarmate het inkomen hoger is, wordt het aantal gevallen met een saldo-bijtelling kleiner en met een saldo-aftrek groter.

Inkomensklassen vastgesteld belastbaar inkomen	Kosten in % van de huurwaarde eigen woning		
	Geen – <100%	100% en meer	Totaal
< f 10 000	83,13	16,87	100
f 10 000 – < 20 000	83,96	16,04	100
20 000 – < 30 000	75,54	24,46	100
30 000 – < 50 000	75,90	24,10	100
50 000 – < 100 000	73,26	26,74	100
100 000 en meer	62,48	37,52	100
Alle inkomensklassen te zamen	82,18	17,82	100

Voor het door verschillende leden gevraagde nadere inzicht in de verschuivingen die het wetsvoorstel bewerkstelligt, waardoor naar de mening van deze leden, vooral op de eigen woningen van wat oudere datum de fiscale druk misschien zal toenemen, ontbreken de gegevens. Wel kan een zeker inzicht daarin worden verkregen door vergelijking van de kosten van de eigen woning (excl. hypotheekrente) van vóór 1961 met die uit de periode 1961 – 1965. In deze gegevens – opgenomen in onderstaande tabel – is de laatste groep woningen onderverdeeld in premiewoningen en woningen in de vrije sector. Uit de tabel komt naar voren dat de kosten van woningen van na 1961 relatief lager zijn dan die van voor 1961.

Procentuele verdeling van de eigen woningen naar ouderdom en de hoogte van de kosten in relatie tot de huurwaarde

Kosten in % van de huurwaarde eigen woning	Woningen van vóór 1961	Woningen van 1961 t/m 1965	
		Premiewoningen	Vrije sectorwoningen
geen	5,40	3,55	3,26
< 25%	7,72	11,56	12,51
25% – < 50%	28,03	43,90	49,64
50% – < 75%	24,32	20,69	21,00
75% – < 100%	13,18	8,68	6,99
100% – < 150%	10,99	6,53	4,11
150% – < 200%	4,12	2,20	1,04
200% en meer	6,24	2,89	1,45
Totaal	100	100	100

Bron: C.B.S. Onderzoek eigen woningbezit 1965.

De financiële consequenties van het aftrekbaar maken van onderhoudskosten door huurders – waarnaar sommige leden vragen – kunnen de ondergetekenden bij gebreke van gegevens niet verstrekken; zelfs zijn zij niet in staat hier ook maar een slag naar te slaan.

**Procentuele verdeling van de eigenaar-zelfbewoners naar de hoogte van het inkomen
en de hoogte van de kosten in relatie tot de huurwaarde**

Inkomensklassen vastgesteld belastbaar inkomen	Kosten in % van de huurwaarde eigen woning								Totaal	Aandeel van de groep in % van het totaal
	Geen	<25%	25%— <50%	50%— <75%	75%— <100%	100%— <150%	150%— <200%	200% en meer		
< f 10 000	5,13	9,45	33,50	23,56	11,49	9,19	2,81	4,87	100	49,25
10 000—< 20 000	4,64	8,76	35,64	23,31	11,61	8,67	3,61	3,76	100	35,42
20 000—< 30 000	4,65	9,26	30,05	20,00	11,58	12,70	4,70	7,06	100	8,52
30 000—< 50 000	4,03	6,82	27,76	24,01	13,28	11,26	5,38	7,46	100	4,61
50 000—< 100 000	3,66	5,34	24,33	27,09	12,75	5,05	4,15	17,54	100	1,83
100 000 en meer	—	8,06	13,47	29,87	11,08	16,90	3,44	17,18	100	0,37
Alle inkomensklassen te zamen	4,82	8,98	33,45	23,28	11,65	9,36	3,40	5,06	100	100

Bron: C.B.S. Onderzoek eigen woningbezit 1965

Verscheidene leden die het één van de bezwaren noemden dat het voorstel belastingontduiking in de hand werkt, zij erop gewezen, dat een van de basisgedachten van het wetsontwerp juist is geweest onjuiste belastingpraktijken, welke bij de huidige regeling met name bij de aftrekpost onderhoudskosten mogelijk zijn, af te snijden.

De door deze leden gedane suggestie van de invoering van een keuzemogelijkheid tussen de huidige regeling en de thans voorgestelde, komt de ondergetekenden in deze materie als onwenselijk voor. Een dergelijke opzet immers, zou ertoe leiden dat de kosten in een bepaald jaar worden geconcentreerd, waarin dan voor de huidige regeling zou worden gekozen, terwijl in de „kosteloze” jaren voor het forfait zou worden geopteerd. De nadelige budgettaire consequenties van een dergelijke regeling zijn moeilijk te overzien, maar zullen naar het oordeel van de ondergetekenden in de tientallen miljoenen kunnen lopen.

Anders dan deze leden menen de ondergetekenden, dat het wetsvoorstel, gezien de verschuiving van hogere naar lagere inkomens, uit sociaal oogpunt eerder aantrekkelijke, dan bedenkelijke punten heeft.

Het effect op de volkshuisvesting

Het verheugt de ondergetekenden dat vele en vele andere leden in ruime mate aandacht besteden aan het belang van de regeling voor het eigen-woningbezit en een mogelijk effect op de doorstroming.

Inderdaad is het kopen van een woning in vergelijking met het huren van een gelijke woning dikwijls voordeliger, mede als gevolg van de forfaitaire regeling die van een zeer lage netto-huurwaarde uitgaat en de financieringskosten aftrekbaar maakt. Het komt de ondergetekenden voor dat de financieringswijze daarbij niet die belangrijke rol speelt die vele andere leden veronderstellen. Immers, degene die uit eigen middelen een woning financiert trekt voordelen uit eigen vermogen, die door het forfait tot een veel geringer bedrag in de belastingheffing worden betrokken dan de opbrengst van eenzelfde vermogen van een huurder die dit op andere wijze zou hebben belegd.

De invloed van de regeling op de doorstroming naar nieuwere woningen zal mede een gevolg zijn van het feit dat van nieuw goed gebouwde, goed uitgeruste woningen minder onderhoud wordt verwacht in vergelijking tot oudere. Een vergroting van het prijsverschil tussen oudere woningen in „onbewoonde” staat en nieuwere — waartegen de ondergetekenden zich niet zouden willen keren — is dan ook zeer wel mogelijk.

Het effect op het onderhoud

Van vele zijden is uitvoerig aandacht besteed — naar de mening van de ondergetekenden zeer terecht — aan het effect

van de regeling op de staat van onderhoud, waarbij met name voor oudere woningen wordt gevreesd voor een zekere achteruitgang. De ondergetekenden willen voorop stellen dat, hoe verantwoord of zelfs noodzakelijk uit fiscaal oogpunt beschouwd een forfaitaire regeling ook mag zijn, zij natuurlijk nooit tengevolge mag hebben, dat de eigen woning in het algemeen of een groep van eigen woningen — de oudere — in een staat van verwaarlozing zouden komen te verkeren. Uiteraard hebben zij bij de indiening van het wetsontwerp — zoals blijkt uit de memorie van toelichting — dit punt overwogen. De wel gebezigde term „verkrotting” wijzen zij — met vele leden — in elk geval van de hand omdat de suggestie welke daaruit spreekt geen recht doet aan de werkelijke betekenis van het wetsontwerp.

De ondergetekenden willen in de eerste plaats wijzen op het verschijnsel dat het normale binnen-onderhoud en tuin-onderhoud van huurwoningen heden ten dage veelal voor rekening van de huurder komt. Zij menen echter te mogen constateren dat desondanks dit onderhoud gemiddeld genomen bepaald niet wordt verwaarloosd. Hieruit blijkt al dat uitgaven voor woongenot in sterke mate het karakter van besteding van inkomen dragen. Daarbij moet worden bedacht dat in het — bij eigen woningen meestal voorkomende — geval van bewoning door een gezin de stimulans tot een in goede staat houden niet alleen uitgaat van de man, maar ook van de vrouw en eventueel van andere gezinsleden. Terecht wijzen verscheidene leden er op dat hier talloze psychologische factoren meespelen. In dit verband zij daarbij mede gedacht aan het „statuseffect”. Verscheidene leden denken in dit kader vooral aan remmende factoren, de ondergetekenden zijn echter van mening dat deze psychologische factoren in het algemeen stimulerend zullen werken. Nog eerder dan een huurder zal een eigenaar geneigd zijn, zijn woning te onderhouden; de woning heeft voor hem immers tevens een beleggingsaspect. Bij eventuele verhuizing zal hij goed onderhoud in de prijs terugvinden, terwijl een huurder bij het verlaten van de woning veelal op geen enkele wijze de door hem gemaakte kosten vergoed krijgt. Met name wanneer in de nieuwe regeling achterstallig onderhoud niet meer aftrekbaar is, zal de eigenaar er voor waken dat zijn eigendom in goede staat van onderhoud blijft. Het laatste argument geldt evenzeer voor het buiten-onderhoud. Doordat van de nieuwe regeling een tendens tot prijsdaling van woningen met achterstallig onderhoud uitgaat, zal de eigenaar diligent zijn, dat zijn pand niet in deze staat geraakt. Bovendien komt bijhouden — afgezien nog van een stijgend kostenpeil — in veel gevallen goedkoper uit dan verwaarlozing met inhaal achteraf.

Het vorenstaande overwegende, verbaast het niet dat ervaringen in het buitenland — waar forfaitaire aftrek regel is — er niet op wijzen dat deze aftrek tot een verwaarlozing van de eigen woning leidt.

Ten deze merken de ondergetekenden nog op dat het geregeld terugkerende grotere onderhoud — waarbij met name

zij gedacht aan het verfwerk – voor oudere huizen niet veelvuldiger optreedt dan voor nieuwere panden. In sommige gevallen is door de goede bouw zelfs het tegendeel het geval.

Vele andere leden hielden ongeveer eenzelfde betoog als hierboven weergegeven, waarbij zij nog wezen op het ambachtelijke genoegen dat de eigenaar niet zelden zal vinden in het „doe het zelf”. Wel waren zij van mening dat een regeling moet worden gevonden voor het grote onderhoud – verzakkingen, dak, electra van oudere eigen woningen. Ook vele en verscheidene leden waren bezorgd om het groot onderhoud, waarbij zij met name pleitten voor een regeling ingevolge welke achterstallig onderhoud in het kader van eigendomsverwerving aftrekbaar blijft. Vele leden haalden in dit verband het artikel aan van prof. Van Dijk in het Weekblad voor fiscaal recht van 1 oktober 1970, waarin deze – behoudens voor de tweede woning – pleit voor het zogenaamde annaal bezit: het forfait zou eerst moeten ingaan één jaar nadat een bestaand onroerend goed aan het criterium „eigen woning” voldoet. Hoewel een dergelijke regeling technisch niet op grote bezwaren behoeft te stuiten, zijn de ondergetekenden bevreesd dat een dergelijke regeling juist tot verwaarlozing van het eigen woningbezit zal leiden. De eigenaar die voornemens is te eniger tijd zijn woning te verkopen zal deze juist niet meer onderhouden, omdat hij de kosten niet, maar de nieuwe eigenaar deze wel in aftrek kan brengen. Vanuit de nieuwe eigenaar bezien blijft voorts de aantrekkelijkheid van de huidige fiscale regeling bij aankoop van een eigen woning behouden, zodat het niet ondenkbaar is, dat – evenals thans – achterstallig onderhoud eerder een verkoopargument zal blijken te zijn dan een reden voor incurantheid. De ondergetekenden wijzen een dergelijke regeling dan ook af; zij doen dit mede op grond van de in de meer algemene beschouwing gegeven uiteenzetting dat in een forfaitaire regeling de fiscale aftrek beter over opeenvolgende eigenaren is verdeeld dan in de huidige regeling.

Op vorenstaande gronden menen de ondergetekenden dat iedere regeling die het forfait doorbreekt en onderhoudskosten – mits van voldoende omvang – op enig tijdstip in aftrek toelaat, ertoe zal leiden dat uitstel van onderhoud plaatsvindt. Ook zien zij niet in naar welk criterium groot onderhoud kan worden gescheiden van normaal of klein onderhoud. Bovendien zou het onjuist zijn – zoals bijvoorbeeld in het door vele andere leden voorgestelde systeem van „opting out” – dat in jaren van weinig of geen onderhoud de in het forfait verrekende aftrek zou worden genoten, en in jaren van grote uitgaven voor onderhoud, deze tot hun werkelijke bedrag in aftrek zouden worden gebracht.

De door een aantal leden geopperde mogelijkheid van een hypotheekgarantie voor een woningverbeteringsplan bestaat in beginsel. Overeenkomstig het bepaalde in artikel 64 van de Woningwet en de artikelen 12 en 13 van het Besluit geldelijke steun volkshuisvesting kan de gemeente rente en aflossing van leningen garanderen ten behoeve van voorzieningen aan bestaande woningen. Indien voor de onderhavige verbetering subsidie uit 's Rijks kas wordt verleend behoeft een besluit als bedoeld voorts niet de goedkeuring van Gedeputeerde Staten en valt het niet onder het garantieplafond, dat de Wet Kapitaaluitgaven publiekrechtelijke lichamen kent.

Ten slotte merken de ondergetekenden op – zoals ook vele andere leden stellen – dat een dusdanig bescheiden netto-huurwaarde is ingevoerd, dat voor onderhoud een ruime marge aanwezig kan worden geacht. Zulks geldt ook voor woningen beneden een bepaalde waarde, zoals uit een oogpunt van draagkracht er geen reden is om alleen voor huizen beneden een bepaalde waarde, of voor eigenaar-bewoners beneden een bepaald inkomen bepaalde aftrekmogelijkheden voor groot onderhoud in te voeren. Voor een compensatie in de vigerende subsidieregeling voor woningverbetering bestaat derhalve evenmin aanleiding.

Het effect op ondernemers in de onderhoudssector

De ondergetekenden vragen zich af, of de vrees – in meer of mindere mate – van vele, verscheidene, verschillende en verschillende andere leden, dat de invoering van een forfaitaire regeling voor de eigen woning de „beunhazerij” zal doen toenemen en zal leiden tot uitschakeling van allerlei zelfstandigen, zoals de zgn. onderhoudsaannemers, gerechtvaardigd is. Het effect van de nieuwe regeling is in dit opzicht veel minder „zwart-wit” dan door deze leden blijkbaar wordt verondersteld. De ondergetekenden wijzen erop dat vele werkzaamheden in de ambachtelijke sfeer thans al niet leiden tot fiscaal aftrekbaar uitgaven. In de eerste plaats noemen zij het onderhoud verricht door huurders, nog altijd ruim 2/3 van het aantal belastingplichtigen. In dit verband herinneren zij eraan dat de aftrek van dergelijke huurderskosten door zelfbewoners in feite in strijd is met het beginsel dat aan de huidige regeling ten grondslag ligt. In de tweede plaats denken de ondergetekenden aan de vele verbeteringen verricht door eigenaar-zelfbewoners, zoals het aanbrengen van geisers, wastafels, gashaarden alsmede de aanleg van leidingen daarvoor, het maken van extra lichtpunten, het leggen van parketvloeren, het aanbrengen van betimmeringen enz., voor welke werkzaamheden de uitgaven fiscaal niet aftrekbaar zijn. Ten opzichte van al deze werkzaamheden, die ook verricht worden door de door verschillende leden genoemde groep van zgn. onderhoudsaannemers, nemen de werkzaamheden die leiden tot fiscaal aftrekbaar onderhoudsuitgaven slechts een bescheiden plaats in, daargelaten nog dat vele kleine reparaties in de „doe het zelf”-sfeer worden uitgevoerd.

Daar komt nog bij dat ook thans, als men een rekening van een zgn. „beunhaas” overlegt, men als particulier – ingevolge de Algemene wet inzake rijksbelastingen – geen inlichtingen behoeft te verstrekken met betrekking tot de belastingheffing van derden; de fiscus kan in een dergelijk geval de aftrek op grond van de overweging dat de kwitantie geen gegevens vermeldt die het opsporen van de „beunhaas” mogelijk maakt, toch moeilijk weigeren. Er is dus ook uit dit oogpunt geen aanleiding te veronderstellen dat ten aanzien van de „beunhazerij” de nieuwe regeling tot een belangrijke wijziging van de situatie zal leiden.

De ondergetekenden geloven dan ook niet dat de fiscale aftrekbaarheid van onderhoudsuitgaven een zo belangrijke rem is op de „beunhazerij”, als de bedoelde leden blijkbaar veronderstellen.

De overgangsregeling (Artikel IV, lid 2, letter a)

Vele andere leden achten de voorgestelde overgangsmaatregel voor hen die recentelijk voor de indiening van het wetsontwerp verplichtingen hadden aangegaan ter verkrijging van een eigen woning te krap bemeten; zij hadden daarbij met name het oog op de kleine man die een langere periode had uitgetrokken om zijn bezit geleidelijk op te knappen.

De ondergetekenden merken in dit verband op dat iedere wijziging in de fiscale wetgeving ongelijkheden meebrengt tussen hen die, gezien de feitelijke situatie waarin zij verkeren, nog juist onder het oude regime vallen en hen voor wie het nieuwe regime geldt.

Een overgangsregeling kan deze ongelijkheden niet opheffen zonder tegelijkertijd nieuwe te scheppen, namelijk in de vergelijking tussen hen die nog juist van de overgangsregeling profiteren en zij die hier juist buiten vallen. Uitgangspunt is daarom geweest dat vanaf 1 januari 1971 voor iedereen het nieuwe regime dient te gelden, zulks ongeacht of de belastingplichtige zijn woning bijvoorbeeld in juli 1970 of in oktober 1970 heeft gekocht, of dat hij reeds jaren een eigen woning had maar bij het opstellen van zijn onderhoudsschema juist in 1970 groot onderhoud heeft gepleegd of dat hij voornemens was – en tot 1 september 1970 is uitgegaan van de aftrekbaarheid daar-

van – zulks in 1971 te doen. De regime-wijziging zou echter wel wat hard aankomen voor die belastingplichtigen, die recentelijk voor 1 september 1970 een woning hebben gekocht – veelal met achterstallig onderhoud – en voor wie in hun calculaties de aftrekbaarheid van de onderhoudsuitgaven een grote rol heeft gespeeld. Voor hen is in de overgangsregeling enig soelaas geschapen door het huidige regime nog één jaar te continueren. Hoewel de keuze van de termijnen arbitrair is, komt het de ondergetekenden voor dat zij in de gegeven situatie en in vergelijking met belastingplichtigen die wat de grootte van hun inkomen betreft overigens in dezelfde positie verkeren, maar die van 1 januari 1971 af zonder meer onder het nieuwe regime vallen, redelijk is.

Op vorenstaande gronden vinden de ondergetekenden het ook wat ver gaan in de overgangsregeling ook te betrekken degenen die krachtens erfrechtelijke verkrijging een woning hebben verkregen – waaraan bij de boedelscheiding uiteraard een waarde is toegekend – doch die hiervoor geen financiële verplichtingen hebben aangegaan.

De ondergetekenden achten het voorts redelijk, dat zij die bij de aangifte voor de overgangsregeling gekozen hebben, na eventuele correctie van die aangifte op het punt van de huurwaarde, bij bezwaar de gelegenheid heeft op zijn keus terug te komen. De tweede ondergetekende is voornemens hiernaar te doen handelen.

De overgangsregeling heeft alleen betekenis voor die woningen, die zonder toepassing van deze regeling onder de eigenwoningregeling zouden vallen. Voorzover een woning in 1970 of 1971 hier niet onder valt en niettemin bron van inkomen vormt zijn de onderhoudskosten uiteraard, evenals thans, aftrekbaar.

De restauratiekosten (Artikel 42a, vierde lid)

Het verheugt de ondergetekenden dat vele andere leden een speciale regeling voor restauraties, i.c. het koppelen van de aftrekbaarheid aan de subsidie aanvaardbaar achten. Bij het opstellen van deze regeling – waarin de aftrek is bepaald op 30 pct. van het bedrag der verwerkte subsidiabele kosten – is uitgegaan van een subsidieverlening van 70 pct. (welk percentage veelal wordt gegeven).

De ondergetekenden zijn van oordeel – ten antwoord aan verschillende leden – dat, gezien de omstandigheid dat een subsidie-aanvraag voor de restauratie van een „monumentenwoning” door de Rijksdienst voor de monumentenzorg met zorg wordt gezien, daarbij rekening houdende met alle daarbij van belang zijnde aspecten, er voor de fiscus geen aanleiding is om in gevallen waarin een subsidie slechts tot een lager percentage dan 70 verantwoord wordt geacht, ten deze boven de aftrek van 30 pct. nog een aanvullende „fiscale subsidie” te verlenen waardoor de totale „subsidie” zou uitgaan boven hetgeen volgens de grondslag van de subsidieregeling redelijk wordt geacht.

Dat de aftrek wordt verleend in het jaar waarin de vaststelling van het bedrag der verwerkte subsidiabele kosten plaatsvindt, hangt hiermede samen dat de belastingdienst door hierbij aan te knopen in wezen gebruik maakt van de ten behoeve van de subsidieverlening gemaakte splitsing tussen kosten nodig om het pand weer in de oude staat te brengen en kosten van verbeteringen, welke splitsing eerst definitief vast komt te staan bij de vaststelling van het bedrag der verwerkte subsidiabele kosten. Overigens heeft de belastingplichtige het in eigen hand deze vaststelling te bespoedigen, door zo spoedig mogelijk na de restauratie de eindverantwoording in te dienen.

Verscheidene leden die bij dit onderdeel uitsluitend opmerkten dat zij hierin de kans aanwezig zagen op een verslechtering ten opzichte van de huidige situatie, zijn naar het oordeel van de ondergetekenden wel wat somber gestemd.

De aftrek van de canon voor erfpacht

De ondergetekenden hebben begrip voor het oordeel van vele, vele andere, verscheidene, verschillende andere en een

aantal leden, dat de niet aftrekbaarheid van de erfpachtscanon ongelijkheid schept tussen een eigenaar-bewoner van een huis op erfpachtgronden die van een huis op eigen grond. Economisch gezien verkeert een erfpachter die een canon moet betalen inderdaad ongeveer in dezelfde positie als een eigenaar die voor zijn huis en ondergrond geld (al dan niet op hypotheek) heeft opgenomen en hierover rente moet voldoen.

De ondergetekenden wijzen er echter op, dat gezien vanuit de forfaitaire regeling er een belangrijk verschilpunt is tussen een woning op erfpachtgrond en een woning op eigen grond. Erfpachtcanons drukken de waarde in het economisch verkeer van een pand, terwijl de niet zakelijk gebonden hypotheekrente hierop geen invloed uitoefent. Op deze wijze leidt – afgezien van de sprongen in de tabel – het bewonen van een eigen woning op erfpachtgrond tot een lagere forfaitaire huurwaarde dan het bewonen van een woning op eigen grond. In deze staat de erfpachtscanon op een lijn met andere zakelijke lasten op onroerend goed, zoals belastingen, die van gemeente tot gemeente kunnen verschillen, welke verschillen uiteindelijk hun weerslag vinden in de waarde in het economische verkeer.

Het een en ander afwegende blijven de ondergetekenden voorkeur houden voor de te dezer zake in het voorstel neergelegde regeling.

De eigen woning behorend tot het vermogen van een onderneming (artikel 42a, derde lid)

Vele andere, verscheidene en verschillende andere leden, brachten de regeling van de eigen woning die behoort tot het vermogen van een onderneming – vervat in artikel 42a, derde lid – ter sprake. De ondergetekenden stellen er prijs op de gedachten die aan dit onderdeel van het forfait ten grondslag liggen hieronder weer te geven.

Zij stellen daarbij voorop dat de eigen woningregeling in de eerste plaats is tot stand gekomen voor niet met een onderneming verbonden zijnde woningen. Ten opzichte van het totaal aantal woningen is dit ook verreweg het grootste deel. Het ligt voor de hand dat hierop de regeling in de eerste plaats is afgestemd. Met betrekking tot bij een onderneming – daaronder begrepen het vrije beroep – gelegen eigen woningen bewoond door ondernemers, zijn de ondergetekenden van oordeel dat hiervoor in beginsel dezelfde overwegingen gelden als voor de overige woningen. Ook voor deze woningen is een continuering van de huidige matige belastingheffing over de huurwaarde wenselijk, mede omdat ook voor deze woningen het bestedingsaspect een rol speelt. Voor de fictie van het derde lid achten de ondergetekenden, anders dan verscheidene leden, dan ook zeker een rechtvaardigingsgrond aanwezig, omdat door de invoering van deze fictie ook ondernemers met een eigen woning de voordelen van het forfait deelachtig worden; mede met het oog op de kleine zelfstandigen achten de ondergetekenden dit een wenselijke zaak. Ook voor de kostenzijde ligt het vraagstuk gelijk voor ondernemers-woningen en de overige. Bij de uitwerking van de forfaitaire regeling is er daarom naar gestreefd materieel bezien ongelijkheden tussen deze groepen van woningen te voorkomen, waarbij dit resultaat voor tot het ondernemingsvermogen behorende woningen langs de weg van de winstberekening en voor tot het privé-vermogen behorende woningen langs de weg van de inkomstenberekening moest worden bereikt. Daar komt nog bij dat een deel van de bij een onderneming gelegen eigen woningen – soms zelfstandige woningen soms een deel van een pand in zgn. gemengd gebruik – tot het privé-vermogen behoren en reeds onder het normale voor zelfstandige privé-woningen gestelde forfait vallen. Mede terwille van de eenheid van behandeling van alle panden in gemengd gebruik – deels voor privé, deels voor de onderneming – was uitbreiding van de forfaitaire regeling tot panden behorende tot het ondernemingsvermogen wenselijk. Zulks komt ook de doorzichtigheid en daarmee dus de eenvoud van de regeling voor gemengde panden ten goede, al is de feitelijke situatie vaak zo ingewikkeld dat slechts van een betrekkelijke eenvoud sprake kan zijn.

Eén van de bezwaren die tegen de voorgestelde regeling wordt aangevoerd, is dat zij een splitsing nodig maakt van de

onderhoudskosten in die ten behoeve van de eigen woning en die ten behoeve van het bij de onderneming in gebruik zijnde deel van het pand. Om dit bezwaar in zijn juiste omvang te wegen, moeten met betrekking tot gemengde panden drie groepen worden onderscheiden:

– panden geheel behorende tot het privé-vermogen, deels in gebruik als eigen woning, deels ten behoeve van de onderneming;

– panden voor zover het deel eigen woning betreft behorende tot het privé-vermogen, en voor zover het ten behoeve van de onderneming gebruikte deel betreft behorende tot het ondernemingsvermogen;

– panden geheel behorende tot het ondernemingsvermogen, deels in gebruik als eigen woning, deels ten behoeve van de onderneming.

Behoudens de laatstgenoemde categorie van woningen moet ook ingevolge de huidige regeling een splitsing worden gemaakt van de kosten, daaronder begrepen de afschrijving. De forfaitaire regeling brengt in deze een vereenvoudiging, doordat de ten behoeve van de eigen woning gemaakte kosten niet meer tot hun werkelijke bedrag aftrekbaar zijn, doch in het nettoforfait zijn begrepen; rekeningen, die tevens kosten van verbetering van de eigen woning inhouden behoeven niet meer te worden uitgesplitst. Met betrekking tot de laatste groep van woningen is voor de heffing van de inkomstenbelasting een dergelijke splitsing van kosten thans niet nodig. Voor de heffing van de omzetbelasting echter moet een dergelijke splitsing ook thans reeds plaatsvinden. De door de forfaitaire regeling ook voor de heffing van de inkomstenbelasting nodig geworden splitsing – die dezelfde is als voor de omzetbelasting – levert hier dus geen extra-moeilijkheid op.

Alles bijeengenomen zijn de ondergetekenden van oordeel dat met een gelijke regeling voor zelfstandige eigen woningen en eigen woningen als onderdeel van gemengde panden – ongeacht of deze geheel of ten dele tot het privé-vermogen, dan wel ondernemingsvermogen behoren – een onderling rechtvaardige en doorzichtige opzet is verkregen, die in de uitvoering op vele punten eenvoudiger is, en voor zover de ondernemingsfeer betreft, niet ingewikkelder dan de huidige regeling.

In een aantal gevallen hebben de belastingplichtigen bij gemengde panden de keuze gehad de eigen woning al dan niet tot het privé-vermogen te rekenen. De ondergetekenden kunnen – anders dan verscheidene leden – echter niet inzien, dat het bestaan van een dergelijke keuzemogelijkheid tevens een garantie zou inhouden dat het regime voor tot het privé-vermogen behorende woningen of tot het ondernemingsvermogen behorende woningen altijd ongewijzigd blijft. Er is immers evenmin aanleiding op grond van een zekere binding aan de keuze de conclusie te trekken dat het systeem van winstberekening nooit een wijziging zou mogen ondergaan. Het hier aangesneden vraagstuk heeft overigens in het onderhavige geval slechts theoretische betekenis nu de regeling gelijk is voor woningen behorende tot het privé-vermogen en woningen behorende tot het ondernemingsvermogen, zodat de gedane keuze in dit opzicht niet tot een verschil in belastingdruk kan leiden.

Verscheidene en verschillende andere leden, die het voorstel niet passend vinden in het systeem van de inkomstenbelasting, omdat daarin voor zover een eigen woning tot het ondernemingsvermogen behoort bij het staken van de onderneming de waardevermindering van de woning wordt belast en anderzijds krachtens constante rechtspraak bepaalde onderhoudskosten moeten worden geactiveerd, wijzen de ondergetekenden er op dat hier toch geen sprake is van het twee maal in aanmerking nemen van deze kosten. Ingevolge artikel 42a, derde lid, wordt alleen het als kosten van een onderneming in aanmerking genomen bedrag geëlimineerd. Voor zover uitgaven voor achterstallig onderhoud ingevolge de jurisprudentie moeten worden geactiveerd – bij aankoop van een pand is dit inderdaad constante jurisprudentie – zijn deze uitgaven niet als kosten van een onderneming te beschouwen en blijft derhalve bijtelling bij de winst op grond van het derde lid achterwege. De ondergeteken-

den zijn dan ook van mening dat het forfaitair belasten van de huurwaarde zich zeer wel verdraagt met het belasten van de waardevermindering van het ondernemingsvermogen bij het staken van de onderneming.

Voor een pachtboerderij tenslotte, waarnaar vele andere leden informeren, blijft evenals voor huurwoningen het huidige fiscale regime gelden. De ondergetekenden zien hierin geen reden om voor de boerderij op eigen grond een ander regime te scheppen dan voor tot het ondernemingsvermogen behorende woningen in het algemeen.

De panden deels of soms niet in gebruik bij de belastingplichtige

De mogelijkheid om toch aftrek van onderhoudskosten te verkrijgen

Inderdaad – vele andere leden merken dit terecht op – maakt een studeerkamer in gebruik ten behoeve van een dienstbetrekking deel uit van de eigen woning; zij staat immers de belastingplichtige ter beschikking. Bij gebruik ten behoeve van de dienstbetrekking kan een deel van de voor de gehele woning vastgestelde forfaitaire huurwaarde aan de studeerkamer worden toegerekend en als kosten van de dienstbetrekking worden afgetrokken. Het geven van een voorbeeld, waarnaar deze leden vragen, is vrij arbitrair, daar de werkelijk aftrekbare bedragen nogal verschillen vertonen, afhankelijk van de feitelijke situatie. Maakt een studeerkamer bijv. een zesde deel uit van de gehele woning, dan zou een zesde deel van de forfaitaire huurwaarde als kosten van de dienstbetrekking kunnen worden beschouwd. Vergoedingen ter zake van het gebruik van een studeerkamer ten behoeve van een dienstbetrekking blijven, ingevolge de, voor alle uit een dienstbetrekking genoten vergoedingen geldende algemene regel onbelast, voor zover zij geacht kunnen worden te strekken tot bestrijding van noodzakelijke kosten. Een gevaar voor misbruik zien de ondergetekenden – ten antwoord aan verschillende leden – in bovenstaande, ook thans reeds geldende, regeling niet.

Voor gevallen waarin een gedeelte van een pand in gebruik is ten behoeve van een onderneming zij verwezen naar hetgeen hierboven ter zake is opgemerkt. Uiteraard kan binnen de onderneming geen onderscheid worden gemaakt naar de aard van het gebruik, bijv. als kantoor, studeervertrek, of magazijn.

In geval een gedeelte van een pand is verhuurd, geldt als eigen woning slechts het resterende deel, dat aan de belastingplichtige tot gebruik ter beschikking staat. In deze gevallen zal het inderdaad noodzakelijk zijn een kostensplitsing te maken. Voor min of meer permanente situaties zal in de praktijk veelal eenmaal vastgesteld worden welk gedeelte van het gehele pand verhuurd is en zal daarin voor verscheidene jaren een sleutel worden gevonden tot splitsing van kosten die op het gehele pand betrekking hebben.

De nieuwe regeling laat de jurisprudentie inzake verhuiskosten van werknemers – die verschillende andere leden ter sprake brengen – onverlet; ingevolge deze jurisprudentie, die zowel betrekking heeft op verhuizingen naar huurwoningen als naar eigen woningen, kan in de aftrek voor verhuiskosten materieel een zekere aftrek van onderhoudskosten verscholen zijn.

Vele en vele andere leden voeren ernstige bezwaren aan tegen de voorgestelde regeling, die niet gemakkelijk te weerleggen zijn. Vele leden wijzen op de mogelijkheid de forfaitaire regeling te omzeilen door de eigen woning tijdelijk ten gebruike af te staan en in die tijd belangrijke onderhoudswerkzaamheden uit te voeren. Vele anderen voeren aan dat de tweede woning, waarvoor de regeling bijzonder rechtvaardig kan werken, niet zelden gedurende één of enkele maanden wordt verhuurd. De huurwaarde van een maand is voor dezelfde woning echter zo uiteenlopend – al naar het seizoen – dat de omslag van opbrengst en kosten onberekenbaar of althans uiterst arbitrair wordt. Eén en ander heeft de ondergetekenden, die op dit punt zelf ook niet geheel gerust waren, er van overtuigd dat de voorgestelde regeling moet worden aangevuld met een forfaitaire

taire regeling voor tijdelijke verhuur, of meer algemeen gezegd voor tijdelijke afstand van de eigen woning aan derden, al dan niet tegen betaling. Voor een dergelijke regeling moet – zoals ook vele andere leden stellen – eenvoudig op de voorgrond staan. Mede omdat het slechts gaat om het tijdelijke ten gebruike afstaan is een enigszins ruwe regeling, die het gemakkelijk maakt haar eenvoudig te houden, aanvaardbaar. De ondergetekenden stellen dan ook voor bij tijdelijke afstand van de eigen woning ten gebruike van derden, de aftrek van kosten, lasten en afschrijvingen – met uitzondering van hypotheekrente en kosten van geldleningen – te blijven uitschakelen en daartegenover niet de geforfaiteerde huurwaarde maar drie kwart van de van derden ontvangen bedragen in aanmerking te nemen. Voor de resterende tijd dat de woning ten gebruike van de belastingplichtige staat is het forfait van toepassing. Opgemerkt zij nog dat tijdelijke afstand van de eigen woning niet noodzakelijkerwijs op een periode van eigen bewoning moet volgen, maar ook daaraan kan voorafgaan. De ondergetekenden zijn van oordeel, dat met bovenstaande regeling – die zij bij nota van wijziging voorstellen – een belangrijk lek is voorkomen en bovendien, dat voor de geschetste situaties een aanzienlijk eenvoudiger regeling is bereikt dan anders gegolden zou hebben. Zij zijn dan ook genoemde leden zeer erkentelijk voor de bouwstenen die zij hebben aangedragen.

Met betrekking tot de definitie van eigen woning merken de ondergetekenden ten slotte op dat van „tot gebruik ter beschikking staan” naar hun oordeel ook sprake is in het geval dat de belastingplichtige de woning ingrijpend laat verbouwen of opknappen. Het is hun echter uit het eerder aangehaalde artikel van prof. Van Dijk duidelijk geworden dat daarover ook andere opvattingen worden gehuldigd. Ten einde iedere onzekerheid op dit punt weg te nemen, stellen de ondergetekenden voor in de definitie van de eigen woning de woorden „tot gebruik” te schrappen.

De ondergetekenden hopen dat de in deze memorie gegeven argumentatie ook voor de leden die aanvankelijk bezwaren uitten tegen het voorstel, duidelijk maakt waarom de ondergetekenden aan de regeling zoveel belang hechten en deze ook als volstrekt redelijk beschouwen.

E. Optrekking van de aanslaggrens (Artikel I, letter O; artikel 64)

Het verheugt de ondergetekenden dat algemeen wordt ingestemd met de voorgestelde verhoging van de aanslaggrens voor loontrekkenden. Hoewel de ondergetekenden begrip hebben voor het door vele leden en door verschillende leden ter sprake gebrachte verlangen de grens van f 18 000 te verhogen met het daarin begrepen bedrag aan kinderbijslag of met een afgerond bedrag per kind waarvoor de belastingplichtige kinderaftrek heeft, menen zij een dergelijke maatregel toch zeer bepaald te moeten ontraden. De grens van f 18 000 is een louter technische grens die weliswaar is gekoppeld aan de grootte van het belastbaar inkomen en de aan de inhouding van loonbelasting onderworpen inkomsten, maar voor de praktijk van de aanslagregeling – met name voor het samenstellen van de lijst van belastingplichtigen aan wie een aangiftebiljet voor de inkomstenbelasting wordt toegezonden – wordt gehanteerd op grondslag van de gegevens van de loonbelastingkaarten. Op deze loonbelastingkaarten nu komt, behoudens in de gevallen waarin bij de inhouding van loonbelasting de zgn. blauwe tabel toepassing vond, een bedrag aan kinderbijslag (kindertoelage) niet voor. Is derhalve een verhoging van de grens van f 18 000 met het exacte bedrag van de kinderbijslag in feite niet mogelijk, ook een verhoging van die grens met een vast bedrag per kind moet naar het oordeel van de ondergetekenden afstuiten op de omstandigheid dat voor een grote groep belastingplichtigen dan eerst na ontvangst van de loonbelastingkaarten over een afgelopen jaar zou kunnen blijken hoe hoog de aanslaggrens in elk individueel geval zou zijn. Een en ander wordt nog gecompliceerd door de omstandigheid dat de loonbelastingkaart – hetzij door de verschillen in peildatum voor

de kinderaftrek in de loonbelasting en in de inkomstenbelasting, hetzij door abuizen – niet steeds een juist inzicht geeft in de al dan niet forfaitair in aanmerking te nemen kinderbijslag. Nog afgezien daarvan zou een rekeninghouden met de kinderbijslag op dit punt, in ieder geval betekenen dat een eenvoudig te hanteren uniforme grens zou worden vervangen door een wisselende grens die de uitvoerbaarheid van de regeling met betrekking tot het achterwege blijven van een aanslag in de inkomstenbelasting aanzienlijk zou bemoeilijken.

Ten antwoord op de door verschillende leden mede gestelde vraag naar het aantal loonbelastingplichtigen dat als gevolg van de voorgestelde verhoging van de aanslaggrens tot f 18 000 buiten de inkomstenbelasting zal blijven, delen de ondergetekenden mede dat dit aantal ligt in de orde van grootte van 1/3 mln.

Vershillende andere leden vragen nader aan te geven op grond van welke cijfers gekozen is voor de grens van f 18 000. De ondergetekenden mogen hierbij vooropstellen dat aan de keuze met betrekking tot de hoogte van de aanslaggrens geen exacte berekening ten grondslag ligt. Zoals ook in het verleden is gesteld, bestaat echter een causaal verband tussen de stijging van het loonpeil en de toeneming van het aantal aanslagen, zodat men, wil deze toeneming ongedaan worden gemaakt, de correctie van de aanslaggrens ongeveer gelijke tred zal moeten houden met de ontwikkeling van het loonpeil. De louter nominale loonstijging over de periode januari 1968 tot en met september 1970 – de laatste maand waarover cijfers bekend zijn – bedraagt 16,2 pct. Mede in het licht van de jongste loonontwikkelingen achten de ondergetekenden een verhoging van de aanslaggrens tot f 18 000, dat is met 20 pct., voldoende om het in de memorie van toelichting gestelde doel – het opvangen van de groei van de inkomens – te bereiken.

De laatste vraag van de aan het woord zijnde verschillende andere leden of het wellicht mogelijk is voor deze grens een zekere automatische aanpassing te creëren, zouden de ondergetekenden in theorie bevestigend kunnen beantwoorden. Zoals echter gebleken moge zijn uit de memorie van toelichting bij het wetsontwerp betreffende voorzieningen met betrekking tot een jaarlijkse bijstelling van het tarief van de inkomstenbelasting en de loonbelasting (zitting 1969–1970 – 10 789), onderschrijven zij te dezen het door de Vereniging voor Belastingwetenschap, de Nederlandse Vereniging voor Openbare Financien en de Vereniging voor de Staathuishoudkunde gezamenlijk uitgebrachte rapport, waarin wordt geadviseerd de aanslaggrens uitsluitend bij te stellen naar handige bedragen. Een telkenmale herhaalde herziening van deze grens zou onnodige onrust met zich brengen (blzz. 36 en 37 van Bijlage II van de bedoelde memorie van toelichting).

Met een aantal leden zijn de ondergetekenden van mening dat uit een oogpunt van doelmatigheid veel te zeggen is voor verdere optrekking van de aanslaggrens. Uit een oogpunt van rechtvaardigheid echter menen zij thans niet verder te moeten gaan dan de voorgestelde verhoging tot f 18 000. Door het bestaan van een vrijgesteld bedrag aan neveninkomsten en door de jaarloonklassen in het loonbelastingtarief voor bijzondere beloningen zouden de verschillen tussen hen voor wie de loonbelasting eindheffing is en hen die in de inkomstenbelasting worden betrokken te groot worden. De toeneming van het aantal aanslagen – over de jaren 1969 tot en met 1970 ongeveer 600 000 of bijna 16 pct. van het huidige aantal aanslagen – is niet van invloed geweest op de grootte van het ambtenarencorps. Budgettaire consequenties dien-aangaande zijn er dus niet. Dit gelijk blijven van het ambtenarencorps betekent uiteraard dat indien het aantal aangiften in een periode voorafgaande aan een verhoging van de aanslaggrens sterk toeneemt, deze toeneming slechts door extra inspanning en een versnelde aanslagregeling kan worden verwerkt. Een verhoging van de aanslaggrens tot f 18 000 per 1 januari 1968 zou dan ook praktisch geen besparing aan mankracht hebben opgeleverd, terwijl het budgettaire verlies van die maatregel, naar in de memorie van antwoord betreffende het wetsontwerp tot wijziging van de inkomstenbelasting en van de loonbelasting (zitting 1967–1968 – 9325, stuk nr. 6)

is medegeedeeld, 15 à 20 mln. zou hebben belopen. Voor de overige vragen van deze leden mogen de ondergetekenden verwijzen naar hetgeen zij hiervoren reeds hebben opgemerkt.

F. Maatregel voor de laagste inkomens (artikel III)

De algemeen uitgesproken waardering voor de voorgestelde maatregel voor de laagste inkomens stemt de ondergetekenden tot voldoening. Met vele leden zijn zij van oordeel dat de grens waartoe met deze wijze van „voetverhoging” kan worden gegaan, nu wel bereikt is. Een eerste belastingbedrag van (meer dan) f 100 is reeds vrij fors. Zou deze grens er toe leiden dat spaargelden van de bank worden weggehaald, dan zouden de ondergetekenden dat effect ten zeerste betreuen.

Met de aan het woord zijnde vele leden en verschillende andere leden achten de ondergetekenden een principiële beslissing omtrent de hoogte van de vrije voet die na 1971 zal gelden en de doorwerking van een voetverhoging in het gehele tarief, onontkoombaar. Zij zijn er zich van bewust dat deze problematiek bij de komende kabinetsformatie een belangrijke rol zal kunnen spelen. De verschillende aspecten van deze problematiek zijn bekend, zodat daaraan naar hun mening geen afzonderlijke studie behoeft te worden gewijd. Overigens hoopt de tweede ondergetekende bij de memorie van antwoord inzake de nota over de werkende gehuwde vrouw gelegenheid te hebben om met name in te gaan op de vraagstukken rond een eventueel schijventarief.

De middelenderving die verbonden zou zijn aan een voetverhoging van f 500 voor inkomens tot f 27 000, ligt – aannemende dat de verschillende leden die deze vraag stellen het oog hebben op een voetverhoging die geleidelijk afneemt en bij inkomens van rond f 27 000 is uitgewerkt – in de orde van grootte van 175 mln.

Met betrekking tot de vraag van verschillende andere leden of, gezien de recente loonontwikkelingen, de gehuwde A.O.W.-trekkers die naast de A.O.W. geen inkomen genieten in 1971 nog wel buiten de belasting zullen blijven, merken de ondergetekenden het volgende op. Bij aanvaarding van het onderhavige voorstel zal volgens de in 1971 van toepassing zijnde tabel een gehuwde A.O.W.-trekker zonder kinderaftek geen belasting verschuldigd zijn bij een inkomen beneden f 6 470, zijnde de voor de loonbelasting geldende belastingvrije voet ad f 5 280, vermeerderd met de bejaardenaftrek van f 1 040 en de vaste kostenaftrek van f 150. Wanneer het indexcijfer der lonen het indexcijfer van de vorige indexatieverhoging met drie percent of meer overtreft, wordt de A.O.W.-uitkering verhoogd. De indexatieverhogingen liggen in de regel tussen drie en vier percent. Aangezien de maandelijks uitkering voor gehuwden thans f 496 bedraagt, zal deze uitkering op jaarbasis in 1971 vermoedelijk nog beneden het eerdergenoemde bedrag van f 6 470 blijven, er van uitgaande dat in 1971 niet meer dan twee indexatieverhogingen tot stand zullen komen.

G. Enkele incidentele vereenvoudigingen

Het verheugt de ondergetekenden dat de leden van de vaste commissie akkoord gaan met het in bepaalde gevallen gelijkstellen van werkloosheidsuitkeringen met inkomsten uit tegenwoordige arbeid (artikel I, letter D, artikel 37, tweede lid; artikel I, letter J, artikel 54, tweede lid) en met het in bepaalde gevallen tot eindheffing maken van de loonbelasting, geheven van buitenlanders (artikel I, letters M, N en P, artikelen 63, 63a en 65). Voor wat de in verband met de laatste voorziening ter sprake gebrachte positie van buitenlandse artisten betreft, mogen de ondergetekenden volstaan met verwijzing naar blz. 19, rechterkolom, van de memorie van toelichting.

Het omslaan van aftrekposten over progressief en proportioneel tarief

De vraag van vele andere leden of de door het voorgestelde artikel 54a van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 ver-

kregen vereenvoudiging reeds voor de inkomstenbelasting over 1970 zou kunnen worden gerealiseerd, kan in beginsel bevestigend worden beantwoord. Op nog vast te stellen aanslagen over 1970 zou de voorgestelde regeling direct kunnen worden toegepast. Reeds vastgestelde (definitieve) aanslagen over dat jaar kunnen echter uitsluitend op verzoek van de belanghebbers met het vereenvoudigde regime in overeenstemming worden gebracht. Aanvulling van het wetsvoorstel in die zin dat artikel 54a van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 reeds voor de heffing van de belasting over het jaar 1970 toepassing vindt, zou dan naar het oordeel van de ondergetekenden niet achterwege kunnen blijven.

Met voldoening hebben de ondergetekenden ervan kennis genomen dat verschillende andere leden, de mate van ingewikkeldheid van de onderhavige materie kennende, geheel akkoord gaan met de voorgestelde maatregel. Deze leden hebben vervolgens de vraag opgeworpen of het de bedoeling is ook de aftrek „elders belast” wegens voorkoming van dubbele belasting bij binnenlandse belastingplichtigen, zoveel mogelijk toe te rekenen aan het progressief belaste inkomen. De ondergetekenden hebben geen voornemens in die richting. Een dergelijke regeling zou naar hun mening niet in overeenstemming zijn met het uitgangspunt van de ter voorkoming van dubbele belasting thans in het algemeen toegepaste evenredigheidsmethode. Daarbij bestaat voor wat de inkomstenbelasting betreft, de aftrek uit een evenredig deel van de volgens de Wet op de inkomstenbelasting 1964 over het totale belastbare inkomen verschuldigde belasting. Bij de aftrek van persoonlijke verplichtingen, enz. gaat het daarentegen om het toerekenen van een aftrekpost aan de naar verschillend tarief belaste inkomensbestanddelen. Een dergelijke toerekening doet zich bij de aftrek „elders belast” niet voor.

De rentespaarbrieven (artikel I, letters L en Q; artikelen 57 en 77)

Het verheugt de ondergetekenden dat vele leden kunnen instemmen met de gedachte een einde te maken aan het ontgaan van belasting bij rentespaarbrieven. Anders dan deze leden zijn de ondergetekenden van oordeel dat door het voorstel het instituut van de rentespaarbrieven, als zijnde een van de vele financieringsvormen met eigen voor- en nadelen, niet zal worden onthalsd. Wel zal een gevolg zijn dat bij bepaalde beleggers – met name bij hen die het te doen is om het ontgaan van belasting – de belangstelling voor deze vorm van beleggen duidelijk vermindert. Overigens kunnen de ondergetekenden deze leden mededelen dat zij met dit gevolg rekening hebben gehouden bij hun oordeelvorming omtrent het door de commissie-Hofstra gedane voorstel het bijzondere tarief van artikel 57 niet meer van toepassing te doen zijn op de inkomsten uit rentespaarbrieven. Het is duidelijk dat instellingen die tot nu toe bij het aantrekken van gelden in belangrijke mate gebruik maken van rentespaarbrieven voortaan minder geïnteresseerden voor die beleggingsvorm zullen vinden. Dit betekent echter naar de mening van de ondergetekenden niet dat degenen die tot nu toe mede in rentespaarbrieven belegden, als kapitaalverstrekkers zullen verdwijnen. Zij zullen naar een andere vorm van belegging zoeken die ook kan worden geboden door de vorenbedoelde instellingen. Wat hier overigens van zij, de ondergetekenden achten het niet verantwoord louter ter wille van die instellingen de gesignaleerde mogelijkheid tot het ontgaan van belasting – zo men deze voorzichtige kwalificatie wil gebruiken – te handhaven.

De ondergetekenden hebben er dan ook met voldoening kennis van genomen dat vele andere leden het begrijpelijk vonden dat vanwege het door de commissie-Hofstra genoemde misbruik, de speciale regeling voor rentespaarbrieven niet kan worden bestendig.

De vraag van laatstbedoelde leden waarom de overgangsbepaling aldus is gekozen dat het gesignaleerde misbruik niet wordt voorkomen, is de ondergetekenden niet duidelijk. Het van de commissie-Hofstra overgenomen voorstel keert zich

immers tegen het misbruik om langs de weg van aankoop van rentespaarbrieven met bankkrediet, belasting te ontgaan. Door de mogelijkheid van toepassing van het bijzondere proportionele tarief op inkomsten uit rentespaarbrieven op te heffen, is het namelijk fiscaal niet meer aantrekkelijk geld te lenen met het oog om dit vervolgens te beleggen in rentespaarbrieven. De ondergetekenden zouden het evenwel niet juist achten degenen die in het verleden spaarbrieven gekocht hebben, achteraf voor een fiscale consequentie te plaatsen waarmee zij geen rekening hebben kunnen houden. Zij merken hierbij op dat het ondoenlijk is te dezen een scheiding te maken tussen correcte beleggers en misbruikers.

De ondergetekenden verwachten overigens niet dat de wetswijziging ten gevolge zal hebben dat het instituut van de rentespaarbrieven geheel zal verdwijnen. Geldleners zullen zeker met dit instituut rekening blijven houden zolang er bij beleggers bereidheid is om via rentespaarbrieven geld te lenen. In dit verband wijzen de ondergetekenden erop dat ook thans spaarders geld beleggen in rentespaarbrieven terwijl zij bij voorbaat weten dat het bijzondere tarief niet van toepassing zal zijn vanwege de in artikel 57 gestelde grens van f 1000.

De vraag van verscheidene leden, of het niet te overwegen is om de faciliteit van het bijzondere tarief voor rentespaarbrieven te handhaven voor de tot 1 september 1970 uitgegeven (in plaats van „verkregen”) rentespaarbrieven, beantwoorden de ondergetekenden ontkennend. Een dergelijke uitbreiding van de overgangsregeling zou namelijk inhouden dat nieuwe kopers van vóór 1 september 1970 uitgegeven rentespaarbrieven, bij hun streven naar belastingbesparing zouden worden beschermd. Inderdaad kan van de voorgestelde overgangsregeling enige koersdruk uitgaan, doch dit zal voor de niet op fiscaal voordeel uit zijnde belegger, die de stukken veelal tot het einde van hun looptijd zal aanhouden, weinig bezwaar opleveren.

Hoewel het jaarlijks belasten van een rente-aanwas – gesuggereerd door verschillende leden – bij rentespaarbrieven zou zijn afgestemd op de economische werkelijkheid menen de ondergetekenden dat een dergelijk systeem geen aanbeveling verdient. Nog voorbijgaande aan theoretische bedenkingen die tegen een dergelijke figuur kunnen worden ingebracht, zouden zij erop willen wijzen dat deze in ieder geval veel minder eenvoudig zou zijn dan het van de commissie-Hofstra overgenomen voorstel. Zij wijzen er voorts op dat een dergelijke figuur toch niet in staat zou zijn de belangstelling voor rentespaarbrieven in stand te houden bij hen, die daarvan nu gebruik maken ter wille van het fiscale gewin.

Naar aanleiding van de vraag van verschillende andere leden, die er overigens mee instemmen dat een einde wordt gemaakt aan het ontgaan van belastingen via rentespaarbrieven of het niet nog eens overwogen kan worden om het misbruik door meer specifieke bepalingen tegen te gaan, wijzen de ondergetekenden erop, dat elke andere oplossing dan het afschaffen van het bijzondere tarief, gecompliceerder is en minder gemakkelijk kan worden ingepast in het wettelijke systeem. Zij blijven derhalve de voorkeur geven aan de door de commissie-Hofstra geadviseerde oplossing.

Zoals hierboven reeds vermeld verwachten de ondergetekenden niet dat het instituut van de rentespaarbrieven geheel zal verdwijnen. Wat de Bank van Nederlandse Gemeenten – waarmee overigens geen voorafgaand overleg is gepleegd – betreft wijzen de ondergetekenden erop dat de rentespaarbrieven voor deze bank van ondergeschikte betekenis zijn. In de periode 1 januari 1965–1 november 1970 bijvoorbeeld, heeft deze bank voor nog geen 3,6 percent, overeenkomende met rond 70 mln. per jaar, gebruik gemaakt van deze financieringsmogelijkheid.

In antwoord op de vraag welke betekenis het woord „verkregen” in het voorgestelde artikel 77, tweede lid, heeft, delen de ondergetekenden mede dat de door deze leden aangenomen betekenis de juiste is; genoemd lid beoogt alleen in die gevallen belangen te ontzien waarin belastingplichtigen rentespaarbrieven hebben verkregen vóór 1 september 1970. De ondergetekenden erkennen dat de voorgestelde bepaling onbillijk zou werken indien de mogelijkheid van het bijzondere tarief een einde

wou nemen bij overgangen krachtens erfrecht of huwelijksvermogensrecht. Bij onderdeel I, onder 3, van de bij deze memorie behorende nota van wijziging wordt dan ook een verbeterde redactie voorgesteld.

De teruggaaf van voorheffingen (artikelen 63a en 65, eerste lid)

Het stemt de ondergetekenden tot voldoening dat verschillende leden hun waardering uitspreken voor de voorgestelde regeling inzake de gehele of gedeeltelijke teruggaaf van voorheffingen. De vraag van deze leden of de rechtszekerheid niet meer wordt gediend met het in de wet opnemen van de termijn waarbinnen de aangiften moeten zijn ingediend, dan met de te dier zake voorgestelde delegatie, beantwoorden de ondergetekenden ontkennend. Die termijn zal immers worden vastgelegd in een beschikking waarop de belanghebbenden zich voor de rechter zullen kunnen beroepen, zodat de rechtszekerheid naar het oordeel van de ondergetekenden nauwelijks in het geding kan zijn. Te allen overvloede wijzen de ondergetekenden er nog op dat in de memorie van toelichting reeds is medegedeeld welk gebruik van deze bevoegdheid zal worden gemaakt.

H. De zelfstandigenaftrek (artikel I, letters A, B en C; artikelen 14a, 15 en 16)

De ondergetekenden menen dat het wenselijk is de beantwoording van de in het voorlopig verslag gemaakte opmerkingen over de zelfstandigenaftrek te beginnen met een meer algemene beschouwing en daarna over te gaan tot de beantwoording van de overige vragen en opmerkingen.

Het stemt de ondergetekenden tot voldoening dat de meerderheid van de leden hun waardering of instemming betuigen met het onderhavige voorstel, hoewel betreurd wordt dat het voorstel wordt ingediend voordat de commissie-Van Soest haar rapport heeft uitgebracht. Vele andere leden waarbij enkele leden zich aansluiten, stellen echter de vraag waarom niet gewacht is tot het bedoelde rapport is verschenen. Naar aanleiding hiervan merken de ondergetekenden op dat het – zoals in de memorie van toelichting reeds is gesteld – tijdens de indiening van het wetsontwerp reeds zeer de vraag was of het rapport van de commissie zo tijdig ter beschikking zou komen dat eventueel daaruit voortvloeiende wettelijke maatregelen tot stand zouden kunnen worden gebracht op een zodanig tijdstip dat zij nog voor het jaar 1971 zouden kunnen gelden. De feiten hebben de ondergetekenden in het gelijk gesteld nu op dit moment het rapport van de commissie nog niet is verschenen. Uit een recent contact van de tweede ondergetekende met de voorzitter van de commissie is hem echter gebleken dat de voorzitter op het standpunt staat dat de verwachting dat de commissie vóór het einde van dit jaar rapport zal uitbrengen, als reël kan worden aangemerkt.

Het kabinet acht een regeling van de problematiek van de zelfstandige ondernemers reeds lang urgent hetgeen voldoende blijkt uit het feit dat de commissie-Van Soest is ingesteld en dat door de tweede ondergetekende meerdere malen aangedrongen is op een spoedig uitbrengen van het rapport, waaraan de commissie echter – en de ondergetekenden hebben daar gezien de complexe materie alle begrip voor – niet heeft kunnen voldoen. De ondergetekenden mogen op deze plaats opmerken dat zij er niet voor gevoelen de opdracht aan de commissie nu nog uit te breiden door ook de sociale verzekeringen in de studie te betrekken, aangezien dan een belangrijke vertraging met betrekking tot het tijdstip waarop het rapport kan worden uitgebracht, onvermijdelijk zou zijn.

Economische motieven hebben het kabinet aanleiding gegeven, nog vóór het verschijnen van het rapport van de Commissie-Van Soest een structurele maatregel voor te stellen ten behoeve van die ondernemers die voor de instandhouding en de groei van hun onderneming relatief belangrijke investeringen moeten doen. Van een koersverandering vergeleken bij het door de tweede ondergetekende ingenomen standpunt in de

openbare commissievergadering van 4 juni 1970 – een koersverandering die vele andere leden aanwezig achten – is dan ook geen sprake, nu het een maatregel betreft welke in hoofdzaak door niet-fiscale overwegingen is ingegeven.

In de memorie van toelichting is medegedeeld dat de commissie-Van Soest tegelijk met de indiening van het onderhavige wetsontwerp in kennis is gesteld van de voorgestelde maatregel, hetgeen inhoudt dat niet vooraf overleg heeft plaatsgevonden. Wel is verzocht de onderhavige maatregel in de studie en in het advies te willen betrekken. Het vorenstaande houdt, zoals ook reeds in de memorie van toelichting tot uitdrukking is gebracht, in dat indien het advies daartoe aanleiding mocht geven de Regering voorstellen zal indienen tot herziening of vervanging van de thans voorgestelde maatregel.

Uit het hetgeen hiervoren is opgemerkt, volgt dat de kans dat de voorgestelde zelfstandigenaftrek een tijdelijk karakter zal hebben, niet uitgesloten moet worden geacht. Reeds om die reden ligt het naar de mening van de ondergetekenden voor de hand om bij de voorgestelde maatregel aansluiting te zoeken bij de bestaande regeling van de investeringsaftrek en de desinvesteringbijtelling. Dit houdt tevens in dat de ondergetekenden geen diepgaande studie hebben gemaakt van mogelijke alternatieven in de fiscale of sociale sfeer. Het aansluiten bij een bestaande regeling heeft, zoals ook in de memorie van toelichting reeds is gesteld, bovendien het voordeel dat kan worden voortgebouwd op de langdurige ervaring met een veel oudere maatregel waardoor aanlooppunten worden voorkomen. Dit betekent tevens dat weinig geschillen zullen ontstaan tussen contribuabelen en fiscus. Deze aansluiting bij de bestaande regeling van de investeringsaftrek verklaart tevens waarom de regeling van de zelfstandigenaftrek niet geheel in een afzonderlijk artikel is ongenomen doch in het voorgestelde artikel 14a zoveel mogelijk is verwezen naar de bestaande regeling van de investeringsaftrek en de desinvesteringbijtelling ongenomen in artikel 11 van de Wet op de inkomstenbelasting 1964.

Uitgaande van de hiervoor gemotiveerde aansluiting van de zelfstandigenaftrek bij de regeling van investeringsaftrek ligt het voor de hand de eisen en voorwaarden van laatstgenoemde aftrek, welke naar de mening van de ondergetekenden zeer wel in de voorgestelde regeling passen, ook voor de zelfstandigenaftrek van toepassing te verklaren. Daarom is ook voor de zelfstandigenaftrek als eis gesteld dat het geïnvesteerde bedrag meer dan f 2000 moet belopen, is geen maximum opgenomen voor de te verlenen aftrek en zijn de in artikel 11, derde lid, van de investeringsaftrek uitgezonderde bedrijfsmiddelen ook voor de zelfstandigenaftrek uitgezonderd. Het overeenkomstig van toepassing verklaren van artikel 11, eerste lid, tweede volzin, tot en met achtste lid, brengt eveneens mede dat ook voor de zelfstandigenaftrek bij vervreemding van bedrijfsmiddelen een bijtelling dient te worden toegepast van 10 pct. van het bedrag van de overdrachtsprijzen, mits dit bedrag meer belooft dan f 2000 en mits vervreemding plaatsvindt binnen zes jaar na de aanvang van het kalenderjaar waarin de investering heeft plaatsgevonden ter zake waarvan de aftrek van 10 pct. is toegepast. Het is daarom naar het oordeel van de ondergetekenden niet nodig de bijtelling afzonderlijk te noemen. Over enkele hiervoor genoemde punten mogen de ondergetekenden naar aanleiding van daaromtrent gestelde vragen het volgende opmerken.

Aan het stellen van een grens van f 2000 liggen evenmin als dat bij de investeringsaftrek het geval is, principiële overwegingen ten grondslag. De grens is, zoals bekend, in de regeling van de investeringsaftrek opgenomen om te voorkomen dat de uitvoering van de regeling tot moeilijkheden zou leiden, zowel voor de belastingplichtige als voor de belastingdienst, in verband met de noodzaak van het individueel volgen van de aangekochte en vervreemde bedrijfsmiddelen. Deze noodzaak geldt ook hier zodat de ondergetekenden menen dat de grens van f 2000 gehandhaafd moet blijven. Hierbij zij nog opgemerkt dat de grens van f 2000 reeds geldt met ingang van het

jaar 1965 en in de loop van de jaren aan betekenis heeft ingeboet.

De ondergetekenden zijn van mening dat de gedachte om aan de zelfstandigenaftrek een maximum te verbinden moet worden verworpen. Voorts wijzen zij erop dat het stellen van een maximum tot onbillijke verschillen kan leiden tussen ondernemers die wel en die niet in staat zijn hun investeringen over meerdere jaren te verdelen.

Zoals reeds hiervoor is opgemerkt, brengt de aansluiting van de voorgestelde zelfstandigenaftrek bij de regeling van de investeringsaftrek mede dat de voor laatstgenoemde regeling uitgezonderde bedrijfsmiddelen ook voor de onderhavige aftrek worden uitgezonderd. Reeds in de memorie van toelichting is opgemerkt dat het uitzonderen van deze bedrijfsmiddelen zeer wel past in de gedachten waarop de zelfstandigenaftrek is gegrond. Naar aanleiding van de vraag of de uitzondering niet moet worden opgeheven voor gronden en voor verbeteringen van gronden waarop niet wordt afgeschreven, merken de ondergetekenden op dat zij niet willen ontkennen dat vergroting van de bedrijfsomvang kan bijdragen tot een verbetering van de structuur van de onderneming, doch de bedoelde verbetering zit naar hun oordeel vooral in een verbetering en mechanisatie van de bedrijfsuitrusting waarvoor de grond niet primair van belang is. Voorts is het naar het oordeel van de ondergetekenden gezien de beperkt aanwezige hoeveelheid grond niet onwaarschijnlijk dat het verlenen van de zelfstandigenaftrek voor investeringen in grond zou leiden tot een prijsverhoging waardoor de aftrek in wezen niet ten goede komt aan degene voor wie hij is bedoeld. Overigens zij er aan herinnerd dat nu landbouwgronden, waar naar het de ondergetekenden voorkomt voornamelijk aan gedacht wordt, in de inkomstenbelasting door het bestaan van de zgn. landbouwvrijstelling in een uitzonderingspositie zijn geplaatst, er geen reden is om gronden in deze voorziening wel te betrekken. Voor wat betreft de financiële consequenties van het onder de aftrek brengen van aankoop van landbouwgronden kunnen de ondergetekenden mededelen dat dit gesteld moet worden op minstens f 10 mln.

Met betrekking tot het uitzonderen van personenauto's merken de ondergetekenden op dat de zelfstandigenaftrek evenals de investeringsaftrek wel geldt ingeval de auto's bestemd zijn voor het beroepsvervoer over de weg. Overigens zijn de personenauto's bij de investeringsaftrek uitgezonderd omdat zij in het kader van de industrialisatie slechts een secundaire functie hebben terwijl zich ook bovendien het gevaar voordoet van een discriminatie tussen ondernemers en particulieren nu auto's in vele gevallen ook tot het privé-vermogen behoren. De ondergetekenden menen dat dit evenzeer geldt voor de zelfstandigenaftrek zodat er naar hun oordeel geen reden is hier een uitzondering op te nemen, ook niet voor een rijsschoolhouder.

De ondergetekenden erkennen dat zij bij hun voorstel tot het invoeren van een zelfstandigenaftrek niet in de eerste plaats gedacht hebben aan de beoefenaren van een zelfstandig uitgeoefend beroep, voor wie de voorgestelde faciliteit dan ook niet in de eerste plaats is bedoeld. Weliswaar komt ook bij deze categorie de wenselijkheid van modernisering van uitrusting wel naar voren doch deze noodzaak is hier niet zo sterk als in de sector van de bedrijven. De ondergetekenden menen echter dat nu de faciliteit geënt is op de bestaande regeling van de investeringsaftrek, welke regeling zowel voor bedrijven als voor zelfstandig uitgeoefende beroepen geldt, ook voor de zelfstandigenaftrek geen onderscheid te moeten maken. Hieraan kan nog worden toegevoegd dat het naar het oordeel van de ondergetekenden weinig zinvol is om het in 1965 in de Wet op de inkomstenbelasting 1964 vervallen onderscheid tussen bedrijven en zelfstandig uitgeoefende beroepen met het oog op de zelfstandigenaftrek weer te doen herleven. Ten antwoord op de vraag wat de budgettaire gevolgen zijn van het buiten de aftrek brengen van het zelfstandig uitgeoefend beroep, delen de ondergetekenden mede dat dit een bate zou opleveren van nog geen f 1 mln.

De ondergetekenden kunnen tot hun spijt niet voldoen aan het verzoek een schatting te geven van de impuls die in 1971

zal uitgaan van de invoering van de voorgestelde maatregel, waarbij zoals vele andere leden vragen, nog rekening gehouden zou moeten worden met de mogelijkheid dat de regeling wellicht kort na de invoering weer wordt afgeschaft. Het is nl. niet mogelijk de invloed van de maatregel op de investeringsbereidheid en de investeringsbeslissingen afzonderlijk te meten. Deze bereidheid en beslissingen worden immers door een veelheid van factoren bepaald. In dit verband merken de ondergetekenden nog op dat zij niet kunnen ontkennen dat het invoeren van de zelfstandigenaftrek enigszins op gespannen voet staat met het streven de investeringen in 1971 af te remmen. Het structurele karakter van de maatregel moet hier echter overheersen. Deze zelfde overweging heeft er immers toe geleid een mogelijkheid tot beperking of schorsing om conjuncturele redenen niet op te nemen.

Naar aanleiding van de gestelde vragen over de in artikel 11, zevende lid, letter *a* en *b*, van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 opgenomen bepalingen, op grond waarvan de aldaar omschreven verplichtingen voor de toepassing van de investeringsaftrek buiten aanmerking blijven, tenzij de Minister van Financiën anders bepaalt, merken de ondergetekenden het volgende op. Deze bepalingen zijn in artikel 11 opgenomen om te voorkomen dat van de investeringsaftrek misbruik wordt gemaakt. Hetzelfde dient naar het oordeel van de ondergetekenden te gelden voor de zelfstandigenaftrek, zodat het voor de hand ligt ook die bepalingen van overeenkomstige toepassing te verklaren. De ondergetekenden menen dat het eveneens voor de hand ligt de zelfstandigenaftrek wel te verlenen in die gevallen waarin ook de investeringsaftrek verleend zou worden. Zij zullen zich nog beraden over de vraag of de aan de inspecteurs verleende machtiging met betrekking tot de onder artikel 11, zevende lid, letter *a*, vallende verplichtingen ook voor de zelfstandigenaftrek kan worden verleend. Naar aanleiding van de vraag van vele andere leden hoeveel ondernemers in principe in aanmerking komen voor de aftrek en wel verdeeld over een aantal inkomensgroepen, kunnen de ondergetekenden het volgende overzicht verstrekken – gebaseerd op gegevens over het jaar 1966 – van het aantal zelfstandigen, ingedeeld naar het bedrag van de netto-winst.

Netto-winst van		Aantal
tot		
f 5 000	83 812
f 5 000– 10 000	155 720
10 000– 25 000	253 802
25 000– 50 000	73 550
50 000– 100 000	24 420
100 000	6 942

Voor wat betreft de verdeling van het geraamde bedrag van f 70 mln. merken de ondergetekenden op dat slechts een globale indicatie kan worden gegeven, aangezien voor deze verdeling van zeer oude gegevens moest worden uitgegaan. Immers, het met deze aftrek vergelijkbare regime van de investeringsaftrek heeft sedert 1 februari 1964 niet meer gegolden. Met inachtneming van het vorenstaande kan het aandeel voor de inkomensgroepen, onderscheiden naar de in het bovenstaande overzicht opgenomen grenzen, worden gesteld op respectievelijk 1, 4, 25, 30, 25 en 15 pct.

De ondergetekenden mogen naar aanleiding van de vraag naar een zo volledig mogelijke opsomming van de punten waar-

bij de zelfstandigen fiscaal gezien in het voordeel of in het nadeel zijn ten opzichte van loontrekkenden opmerken dat zoals bekend de commissie-Van Soest zich bezig houdt met de bestudering van de belastingheffing van zelfstandigen in vergelijking met die van loontrekkenden. Deze bestudering zal naar het oordeel van de ondergetekenden niet kunnen plaatshebben zonder een inventarisatie van de verschilpunten tussen beide groepen. De ondergetekenden verwachten dat deze inventarisatie in het rapport van de commissie zal worden opgenomen om welke reden zij menen thans te kunnen volstaan met een verwijzing naar hetgeen bij de behandeling van hoofdstuk IX B van de rijksbegroting 1970 in de vaste Commissie van Financiën (*Handelingen Tweede Kamer*, blz. 79) vroeger ter zake reeds is opgemerkt. Voor de beoordeling van de thans in hoofdzaak op economische gronden voorgestelde maatregel zou dit overzicht ook minder relevant zijn.

Het is juist zoals verschillende leden opmerken dat het voorstel tot een aftrek van een bedrag van 10 pct. van de jaarlijkse investeringen alleen geldt voor de belastingplichtigen die een onderneming drijven voor eigen rekening, en dus niet van toepassing is voor bedrijven welke in de vorm van een N.V. worden uitgeoefend. De ondergetekenden menen dat het gezien de doelstelling van de aftrek – een structurele maatregel ten behoeve van de zelfstandigen – ook juist is de aftrek niet te verlenen aan bedrijven in N.V.-vorm.

Anders dan de aan het woord zijnde leden zijn de ondergetekenden van oordeel dat de voorgestelde maatregel wel moet worden gezien als een middel tot verdere sanering van het midden- en kleinbedrijf. Daarom wordt dan ook de faciliteit gekoppeld aan de gedane investeringen. De vraag van de hier aan het woord zijnde leden met welke bedragen het minimum van f 2000 kan worden verlaagd, wanneer bij gelijkblijvend budgetair offer aan de totale zelfstandigenaftrek een maximum grens wordt gesteld van resp. f 2000, f 3000, f 4000 en f 5000 kan door de ondergetekenden niet worden beantwoord, omdat geen gegevens beschikbaar zijn over het aantal belastingplichtigen dat minder dan f 2000 investeert, noch over de omvang van hun investeringen evenmin bekend is hoe ten aanzien van belastingplichtigen die wel meer dan f 2000 investeren het totaal door hen geïnvesteerd bedrag naar grootte van de investeringen over hen is verdeeld.

De ondergetekenden zijn niet bevreesd dat de zelfstandigenaftrek ten aanzien van investeringen in de veestapel tot vele praktische problemen aanleiding zal geven. De vraag of hierover overleg is gevoerd met het Landbouwschap wordt ontkennend beantwoord. De vraag over een eventuele herleving van de leden 4 en 5 van de resolutie van 25 september 1954, nr. 126, is de ondergetekenden niet duidelijk aangezien de daarin neergelegde bijzondere regeling met betrekking tot de veestapel nimmer is ingetrokken. Wel is zoals medegedeeld is in de resolutie van 6 maart 1969, nr. B69/2696, in het begin van het jaar 1969 aan het Landbouwschap de vraag voorgelegd of deze regeling niet zou kunnen vervallen, doch op deze vraag is nog geen antwoord ontvangen.

De Minister van Financiën,
H. J. WITTEVEEN.

De Staatssecretaris van Financiën,
F. H. M. GRAPPERHAUS.

Overzicht van de belastingbedragen, verschuldigd door een echtpaar waarvan de vrouw hele dagen werkt, bij een aantal inkomens en verschillende belastingregimes

Totaal inkomen echtpaar	Arbeidsinkomen vrouw ²⁾	Inkomstenbelasting (tarief 1971 ¹⁾ ; geen kinderen)				bij 50-50 splitsing
		zonder aftrek	met aftrek volgens:			
			regeling voor 1970	voorstel voor 1971	voorstel voor 1972	
9 000	7 600	766	356	380	339	440
12 000	7 600	1 413	924	953	903	1 044
15 000	7 600	2 169	1 599	1 633	1 575	1 730
18 000	7 600	3 032	2 382	2 422	2 355	2 496
21 000	8 400	4 003	3 274	3 268	3 192	3 342
24 000	9 600	5 081	4 273	4 182	4 099	4 244
30 000	12 000	7 562	6 594	6 285	6 185	6 210
45 000	18 000	15 006	13 824	12 892	12 892	12 054
60 000	24 000	23 496	22 194	21 162	21 162	19 224
90 000	36 000	42 250	40 809	39 657	39 657	36 312
120 000	48 000	62 152	60 652	59 453	59 453	55 432
150 000	60 000	82 778	81 236	80 002	80 002	75 546
300 000	120 000	188 386	186 821	185 566	185 566	179 634
500 000	200 000	329 386	327 821	326 566	326 566	320 632

¹⁾ Geen rekening is gehouden met de voorgenomen verhoging van de belastingbedragen voor 1971 met 3%.

²⁾ Het arbeidsinkomen van de vrouw is gesteld op 40/100 van het totaal-inkomen, doch voor de aangenomen volle dagen werk niet lager dan f 8 000 (ongeveer het minimumloon), verminderd met 5% aftrekbare kosten.

N.B. I. De regeling voor 1970 geeft: 1/3 vrij; minimum f 555, maximum f 2 220.

Het voorstel voor 1971 behelst: eerste f 700 vrij, benevens 20% van het meerdere; maximum f 4 000.

Het voorstel voor 1972 behelst: eerste f 1 000 vrij, benevens 20% van het meerdere; maximum f 4 000.

II. De tabel is samengesteld met behulp van interpolatie ten einde het verloop der cijferreeksen vrij te houden van de sprongen die kunnen optreden door de trapsgewijze opklimming van de inkomensbedragen in de inkomstenbelastingtabel.

Overzicht van de belastingbedragen verschuldigd door een echtpaar waarvan de vrouw halve dagen werkt, bij een aantal inkomens en verschillende belastingregimes

Totaal inkomen echtpaar	Arbeidsinkomen vrouw ²⁾	Inkomstenbelasting (tarief 1971 ¹⁾ ; geen kinderen)				bij 50-50 splitsing
		zonder aftrek	met aftrek volgens:			
			regeling voor 1970	voorstel voor 1971	voorstel voor 1972	
9 000	3 800	766	525	515	472	440
12 000	3 800	1 413	1 127	1 115	1 063	1 044
15 000	3 800	2 169	1 837	1 823	1 762	1 730
18 000	4 500	3 032	2 586	2 598	2 529	2 496
21 000	5 250	4 003	3 423	3 468	3 391	3 342
24 000	6 000	5 081	4 350	4 435	4 350	4 244
30 000	7 500	7 562	6 594	6 662	6 560	6 210
45 000	11 250	15 006	13 824	13 514	13 388	12 054
60 000	15 000	23 496	22 194	21 416	21 277	19 224
90 000	22 500	42 250	40 809	39 657	39 657	36 312
120 000	30 000	62 152	60 652	59 453	59 453	55 432
150 000	37 500	82 778	81 236	80 002	80 002	75 546
300 000	75 000	188 386	186 821	185 566	185 566	179 634
500 000	125 000	329 386	327 821	326 566	326 566	320 632

¹⁾ Geen rekening is gehouden met de voorgenomen verhoging van de belastingbedragen voor 1971 met 3%.

²⁾ Het arbeidsinkomen van de vrouw is gesteld op 20/80 van het totaal-inkomen, doch voor de aangenomen halve dagen werk niet lager dan f 4 000 (ongeveer het halve minimum-loon) verminderd met 5% aftrekbare kosten.

N.B. I. De regeling voor 1970 geeft: 1/3 vrij; minimum f 555; maximum f 2 220.

Het voorstel voor 1971 behelst: eerste f 700 vrij, benevens 20% van het meerdere; maximum f 4 000.

Het voorstel voor 1972 behelst: eerste f 1 000 vrij, benevens 20% van het meerdere; maximum f 4 000.

II. De tabel is samengesteld met behulp van interpolatie ten einde het verloop der cijferreeksen vrij te houden van de sprongen die kunnen optreden door de trapsgewijze opklimming van de inkomensbedragen in de inkomstenbelastingtabel.